

www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

БИХ
Македонија
Slovenija
Sverige
USA
Hrvatska
Црна Гора

2.40 KM
75.00 DEN
2.09 EUR
28.00 SEK
3.50 USD
12.00 KN
1.20 EUR

ISSN 0032-339-x

02904

9 770032 339010
PRINTED IN SERBIA

ЗАБАВНИК

5. 10. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2904

ТИК - ТАК,
ПАТЕК
ФИЛИП!

ОВО МОЖДА
НИСТЕ ЗНАЛИ
...О ЕЛВИСУ

За све од 7 до 107!

СТРИП

Вејн Шелтон

32.
ЕЛЕМЕНТ

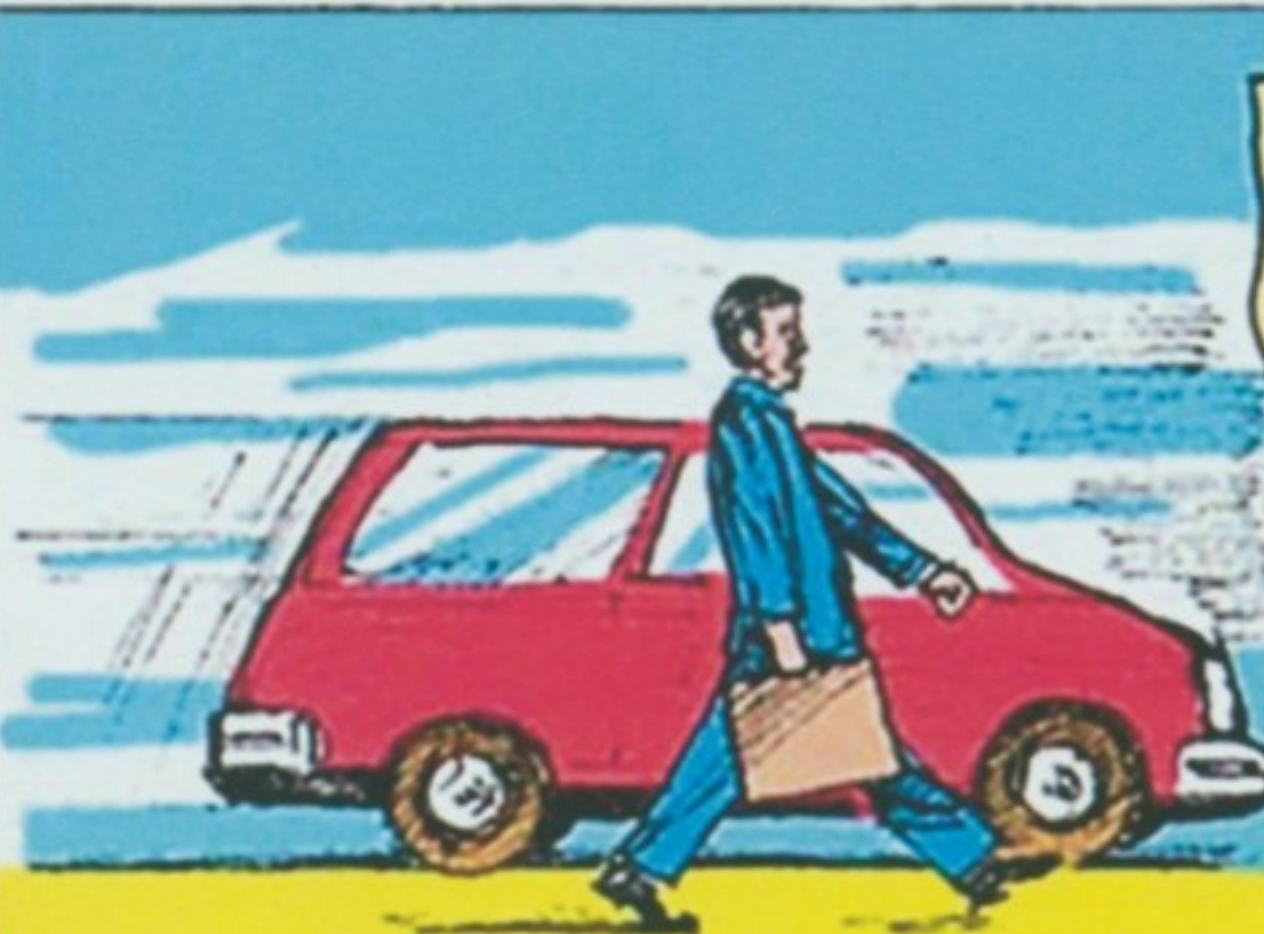
Ripley

Веровали или не!

СТОЛИЦУ НА ВРХ КРОВА КУКЕ
У ИГЛСВУДУ, У ДРЖАВИ
ЊУ ЏЕРСИ, ПОСТАВИЛИ СУ ПРЕ
70 ГОДИНА ЊЕНИ ВЛАСНИЦИ.

2-5 © 2006 Ripley Entertainment Inc.

ДОДАТНУ НАГРАДУ
ЗАПОСЛЕНИМА КОЈИ
НА ПОСАО ДОЛАЗЕ
ПЕШИЦЕ ПОНУДИЛО
ЈЕ ЈАПАНСКО
АУТОМОБИЛСКО
ПРЕДУЗЕЋЕ
„МАЗДА“.

КАНАРСКА ОСТРВА
ДОБИЛА СУ ИМЕ ПО ЛАТИНСКОЈ РЕЧИ ЗА ПСЕ
КОЈИ ИХ НАСЕЉАВАЈУ, А НЕ ПО КАНАРИНЦИМА
КОЈИ СУ НАЗВАНИ ПО ОСТРВИМА.

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● Јапанци могу да пишу,
односно ређају речи на раз-
личите начине постављајући
их усправно одозго надоле
или водоравно здесна нале-
во, а између речи нема раз-
мака јер сами идеограми ви-
зуелно раздвајају речи ■

●●● температура Земљиног
средишта, на дубини од
6378 километара, прибли-
жно је једнака површинској
температури Сунца која из-
носи између 5600 и 6000
степени Целзијуса, казују
научни прорачуни ■

●●● „Новости о
исхрани инсекти-
ма“ билтен је који
објављује Џин Де-
фелијарт, профе-
сор ентомологије
на Универзитету у
Висконсину, у коме
се уз научне по-
ставке о храњивој
вредности инсека-
та налазе и реце-
пти за припремање
јела каква су кроке-
ти од мравца или
уштипци од скака-
ваца ■

●●● животиња
водени цвет,
Ephemera danica,
проведе као ларва
годину дана, а као
одрасла живи
само један дан ■

●●● млади пауци могу, но-
шени ветром, да лебде на
нитима паучине из једног
предела у други преваљујући
удаљености и до 2000 кило-
метара на висинама изнад
3000 метара ■

●●● кокошке у Кини годи-
шње снесу око 160 милијар-
ди јаја. Кад би се од њих на-
правио омлет, сваки станов-
ник Земље добио би парче
пречника једног метра ■

●●● гејзири
и сумпорни извори
вреле воде користе се
на Исланду
за даљинско грејање ■

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
5. 10. 2007.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПРИЧА О УСПАВАНЦИ

Постоје многи начини да се некоме изјави љубав. Један од могућих јесте да се тој особи нешто напише. Рецимо – песма. Наш језик нажалост нема посебне речи за песму у стиховима (на пример, на енглеском роет) и песму која се пева и која је, осим речима, исписана и нотама, односно музиком (song), што не значи да се такве песме код нас не пишу. Песник Јован Јовановић Змај (1833–1904) посветио је вољеној девојци седамдесет три песме, колико их садржи збирка „Ђулићи“. Једну од њих, тридесет трећу по реду из ове збирке, Змај је испевао као успаванку. Тада није могао знати да ће управо на ове стихове Иван Зајц, композитор из Ријеке (Fiume), написати музику. Није ни слутио да ће та песма уз музику која је прати постати једна од најлепших и најчешће извођених градских песама, тачније – успаванки. Успаванка што речима и музиком тепа срцу.

После студија права Јован Јовановић Змај вратио се 1857. године из иностранства у Нови Сад и одмах привукао пажњу суграђана: био је већ познати песник и леп млад човек. Будући да је имао двадесет четири године, извесно је да је размишљао о љубави. А можда и о женидби. Љубав, међутим, није одмах дошла.

Историчари књижевности и даље се споре која је девојка прва украла Змајево срце. Сва је прилика да је то била Ружа Личанин, седамнаестогодишња девојка тамних очију. Била је то његова потоња жена, управо она особа којој је испевао „Ђулиће“ – љубавне песме.

Иначе, назив збирке својеврсна је шифра која открива име песникове љубљене. На персијском реч gul значи ружа, на турском gül означава исти цвет. Назив збирке љубавних стихова

*У песми „Тијо ноћи“
све је ваздушасто,
напомињали су
критичари:
као да су стихови
невидљиви прах
с лептирових
крила*

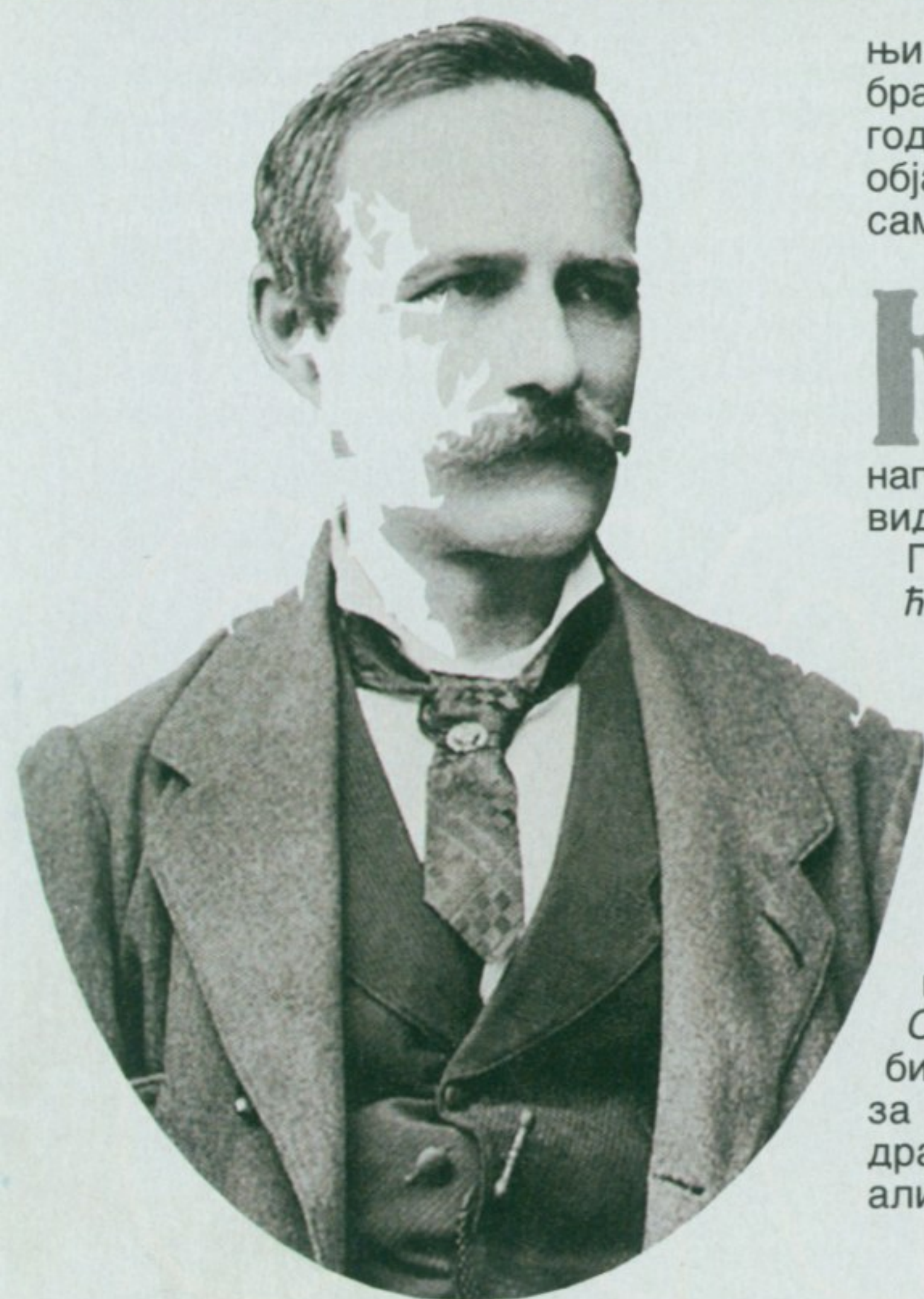
ТЕПАЊЕ ЗА РУЖУ

долази дакле од именице „ђул“, како се и код назива ружа.

Ружа је била кћерка Павла Личанина, новосадског трговца, и Паулине рођене Дука. Еуфроисина звана Ружа родила се 22. септембра 1842. године. Без сумње, била је љупка девојчица, мада не и лепотица, ситне грађе, „благе нарави и смерног понашања“, како сведоче њени савременици. Знала је добро мађарски и немачки и волела је

да чита. Змај се заљубио у Ружу 1861. године кад је срео у својој кући где је долазила као пријатељица његове сестре од тетке Паве.

Петог децембра 1861. године Јован је написао Ружи писмо изјављујући јој љубав и тражећи одговор. На чедну Змајеву изјаву, седамнаестогодишња Ружа одговорила је једнако чедно, прихватајући његова нежна осећања. „Ви ћете можда ово писмо госпођици

Јован Јовановић Змај био је заљубљен у своју жену Ружу и њој је посветио својеврсни ружичњак, ђул-башту од стихова, збирку песама „Ђулићи”.

сестри и госпођи матери показати”, писао је песник, „али само немојте пре док ми без ичијег савета, из свог срца, искрено српски, на ово писмо не одговорите.” И тако је

Тијо ноћи,
Моје сунце спава;
За главом јој
Од бисера грана.
А на грани
Ка да нешто бруји,
То су пали
Сићани славуји:
Жице преу
Од свилена гласа,
Откали јој
Дувак до појаса,
Покрили јој
И лице и груди,
Да се моје
Сунце не пробуди.

њихова љубав хрлила ка веридби и браку. Венчање је било у јануару 1862. године, на дан Светог Саве... Убрзо су објављени први „Ђулићи”, а збирка песама две године касније.

Књижевни критичари истицали су да је „Тијо ноћи” једна од најлепших песама у збирци „Ђулићи”. У песми је све ваздушасто, напомињали су: као да је ова песма невидљиви прах с лептирових крила.

Песма почиње стиховима „Тијо ноћи, моје сунце спава”...

Нежност и љупкост изражени су пре свега речју тијо уместо тихо: тијо наговештава не само тишину и одсуство других звукова осим песме славуја, већ је један облик тепања, сличан дечијем начину говора. Сунце јесте уобичајени назив за вољену и драгу особу, али то је

саставе, клавир, као и деветнаест опера, двадесет шест оперета, педесет кантата, деветнаест миса и сто седамдесет соло песама, међу којима су најпознатије „Мируј, мируј, срце моје” и „Тијо ноћи”. Био је истакнути диригент, познат по томе

што је компоновао и без помоћи клавира, а мало спавао. У књизи Хуберта Петана „Иван Зајц”, песма „Тијо ноћи”, напев према стиховима Јована Јовановића Змаја за тенор (баритон) и гитару, сврстана је у композиторов опус 531. Зајц је умро десет година после Змаја – 1914. године ■

М. Огњановић

уједно и контраст у односу на ноћ поменути у првом стиху. Дакле, то сунце је оно које сија у ноћи. Имајући у виду да је Ружа кратко живела (умрла је у тридесетој години оставивши тек рођену кћеркицу), опис гране од бисера изнад главе љубљене неки читају као предсказање зле судбине. Змај је употребио овај израз као поетичан, не водећи рачуна што се у народним песмама „од бисера грана” употребљава као знак смрти. У песми се такође помиње и дувак, што је турски израз за покривач којим се покрива невеста кад је воде ка младожењиној кући. Још један доказ да је успаванка била намењена песниковој невести.

Кад је хрватски композитор Иван Зајц први пут прочитао Змајеву песму, не зна се. Тешко је наћи податке о њиховом могућем пријатељству и сарадњи. Зајц је рођен годину дана пре Змаја, 1832. године у Ријечи, у породици музичара чешког порекла, а школовао се у Италији. Компоновао је с лакоћом и оставио обиман опус од око 1200 дела за оркестар, камерне

Ружа Личанин, „благе нарави и смерног понашања”, девојка у коју се загледао песник Јован Јовановић Змај и за њу написао успаванку

ОДЛУЧУЈУЋА ТРЕЋИНА СЕКУНДЕ

Вејн Грецки, сматран најбољим хокејашем свих времена, клизи по леду на видео-снимку који Питер Винт, истраживач при америчком Олимпијском комитету, непрекидно гледа испочетка. Грецки јури према двојци про-

ти или бар побољшати тренингом. Зато сарађује с Демијеном Фароуом, научником са Аустралијског института за спорт, који ради с тамошњим репрезентативцима и олимпијцима. Фароу има неуобичајене начине рада. Једном је терао женски кошаркашки тим да

гледају снимак утакмице с тродимензионалним наочарима и при том опонашају играње и додавање.

Фароу је у младости играо тенис. Био је промишљен, али не и брз играч. Зато се посветио бољем предвиђању противникових серви. Пописивао је на-

вике и понашање осталих тенисера и временом је учио одређене повезаности између држања тела и рекета играча и ударца којим ће вратити лоптицу.

Међутим, то га није учинило бољим играчем. Што се више усредсређивао на предвиђање потеза, то је

СПОРТСКО ЧУЛО

Врхунски спортисти могу да осете сваки потез противничког играча пре него што до њега уопште и дође. Спортски тренери сматрају да је то својство урођено. Научници не мисле тако

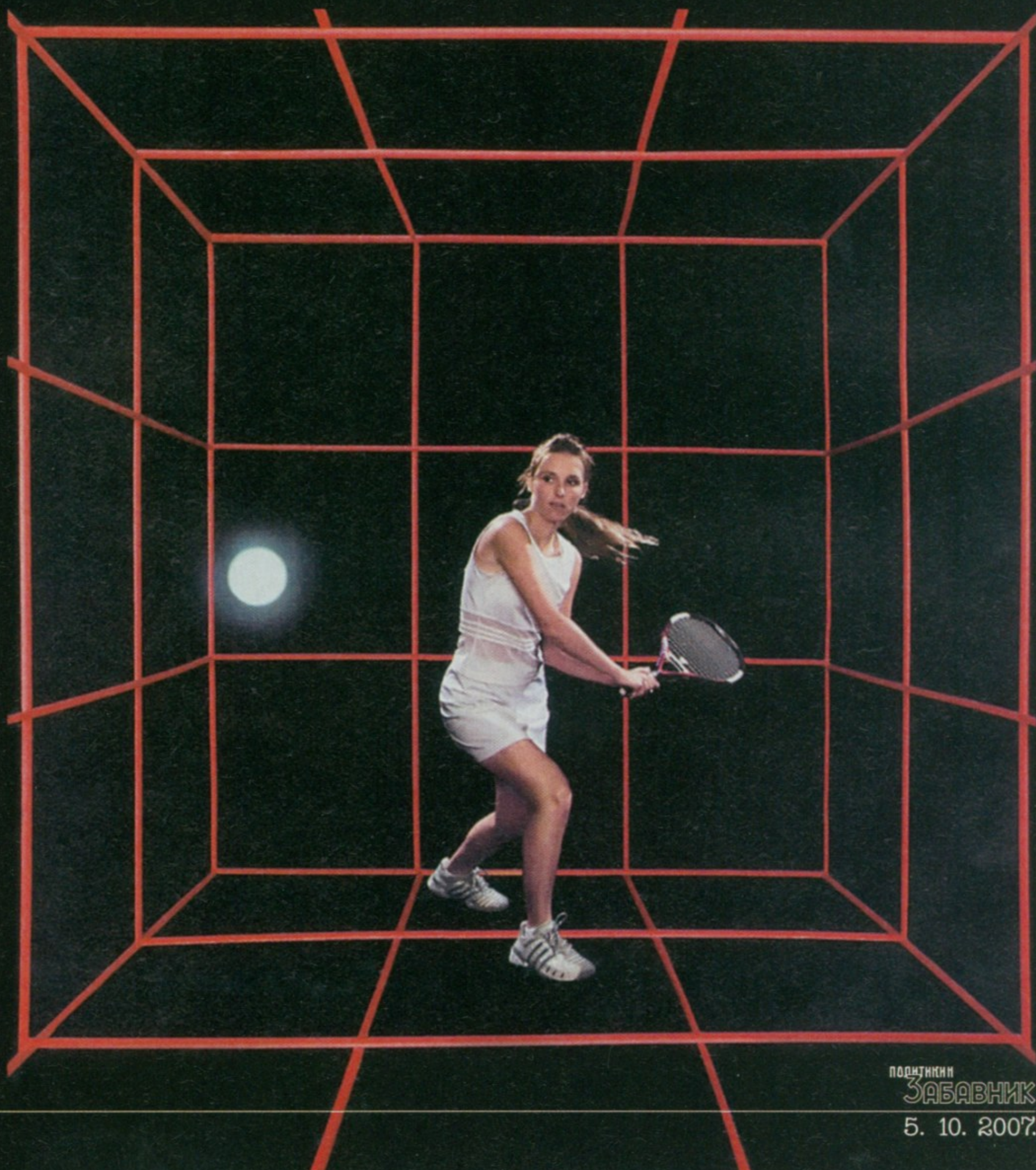
тивничких играча који покушавају да га омету да пуца на гол. Међутим, Грецки одједном, и не гледајући, шаље пак иза себе, ка саиграчу на другом крилу. Додавање је изведено тако савршено да саиграч ни за тренутак не мора да мења брзину клизања.

Питер Винт проучава најбоље играче у разним спортовима, оне који поседују необјашњиву и ненадмашну супермоћ да у сваком тренутку осете распоред и кретање својих саиграча на терену. Они нису физички најиздржљивији, нити најбржи, али су без премца. Као научник, Винт жели да продре у тајну „спортског чула“.

Спортски тренери сматрају да играч или има или нема такву даровитост, и да се то не може научити ма колико упорно тренирао. Спортско чуло обухвата предвиђање, осећај за време и врло прецизан осећај за простор. Сам Вејн Грецки је свој несвакидашњи дар описивао као осећај где ће саиграч бити. „Много пута само скренем и додам пак и не гледајући.“

Међутим, Винт сматра да се овај осећај може научи-

шест

лошије играо. „Сувише сам размишљао, а нисам природно реаговао на ударце. Била је то 'парализа од анализе'“, признаје кроз смех Фароу. Закључио је да овај начин предвиђања мора да се обавља несвесно да би био делотворан.

Зато је почео низ огледа са две групе тенисера: почетницима и врхунским играчима. Дао им је да носе нарочите наочаре које су притиском дугмета на даљинском управљачу који је био у његовој руци од провидних постајале затамње-

не. Допуштајући играчу да види само делић противничке серве, истраживао је у ком тренутку он може исправно да оцени где ће лоптица завршити. Мењао је тренутке затамњивања, од замаха руке до трена кад лоптица напушта мрежу рекета. Испитаници су повремено подсећали на Лука Скајвокера кад учи како да рукује светлосном сабљом у првим „Ратовима звезда“.

Резултати огледа били су занимљиви. Почетници су могли да предвиде где ће лоптица ударити само ако би видели тренутак ударца рекета у лоптицу.

Врхунски играчи су то могли да оцене за трећину секунде раније, док је рука тенисера још била у замаху.

Шта се дешава у тој трећини секунде? Много тога, претпоставља Фароу. До тог тренутка смер серве крајње је непредвидив. Какви год наговештаји да постоје код играча који сервира, други тенисер се на њих не може ослонити. С друге стране, кад је лоптица већ ударена, сваки почетник може мање-више да процени њену путању. Оно што одва-

ја врхунске играче од аматера јесте способност да добију податак о путањи у раној фази замаха и предвиде на коју страну да крену. Та трећина секунде може да одлучи исход меча. Врхунски играч, који не мора да чека да рекет додирне лоптицу, има двоструко више времена да потрчи, стигне је и врати.

Да би испитанике спречио да, попут њега, дуго размишљају о путањи лоптице, Фароу је у следећем огледу тражио да се усредсреде на процену брзине серве. Испитаници су запажали ствари као што је угао рекета и окрет рамена тенисера у односу на кукове. То су били кинематски знаци који су помагали у одређивању брзине, али и правца серве. Испитаници нису били свесни да су временом усвојили способност да запажају знакове и говор тела противничког играча.

Демијен Фароу није први научник са Аустралијског института за спорт који се бави овом врстом истраживања. Пре педесет година, психолог Кларенс Демрон обучавао је средњошколске фудбалере да предвиде покрете противничких играча тако што им је пуштао слајдове. Они који су се посветили овом огледу били су бољи у игри јер су лакше предвиђали противничке потезе. Демрон је тада закључио да ученик може да научи да игра фудбал исто као што учи хемију – памтећи који елементи и услови дају коју реакцију.

Фароу је открио да играчи у тимским спортовима који доносе погрешне одлуке имају навику да процењују положаје саиграча у магновењу, уместо да зауставе поглед на сваком од њих. Уз то, више реагују на покрете.

„У већини тимских спортова пажњу вам привлачи део терена где има највише покрета“, каже Фароу. „Међутим, само зато што саиграч трчи брзо и маше рукама не значи да је он и најбољи избор за додавање лопте“ ■

Н. В.

седам

ПУНИМ ЈЕДРИМА

Том Перкинс постигао је све у животу. Стекао је незамисливо богатство, освојио Силицијумску долину, био муж Данијеле Стил, пружао новчану подршку „Нетскејпу“ и „Гуглу“ кад су почињали. Кад је пре неколико година напунио 70, Перкинс је пожелео нешто још луђе и одважније – да сагради највећу, најбржу, најсмелију, технолошки најсавршенију мегајакхту на свету такозваног љускастог трупа, с једрима. „Малтешки соко“, поринут 2006. године и дуг 88 метара, резултат је тог инжењерског сна који је постао јава.

Технолошки
центар
командног
моста
„Малтешког
сокола“.

САН КОРТА МА

**Одважни богаташ
Том Перкинс могао
је себи да приушти
највећу, најбржу,
најсмелију
и технолошки
најсавршенију
мегајакхту
на свету**

Не постоји званична дефиниција мегајакhte. Ипак, зналци се слажу да би таква јакhta морала да буде дужа од 76 метара и прекомерна у сваком смислу, с раскошним капетанским одајама, кожным пресвлакама, оградама и рукохватима од нерђајућег челика, плазма екранима... За све то потребан је простор. Пошто једрилице морају да буду витке, мегајакhte се не ослањају на једра већ се крећу на моторни погон.

Међутим, Перкинс је од почетка захтевао једра, али да се због тога не изгуби на брзини или раскоши. Решење је било да се иде у дужину јер, што је бродско корито дуже, једрилица ће се брже кретати. Резултат је савршен спој таштине и користи – технолошко чудо од 130 милиона долара које је најсмелији помак у развоју једрења за последњих 150 година.

Осам

„Малтешки соко“ креће
се помоћу једара увучених
у шупље јарболе.

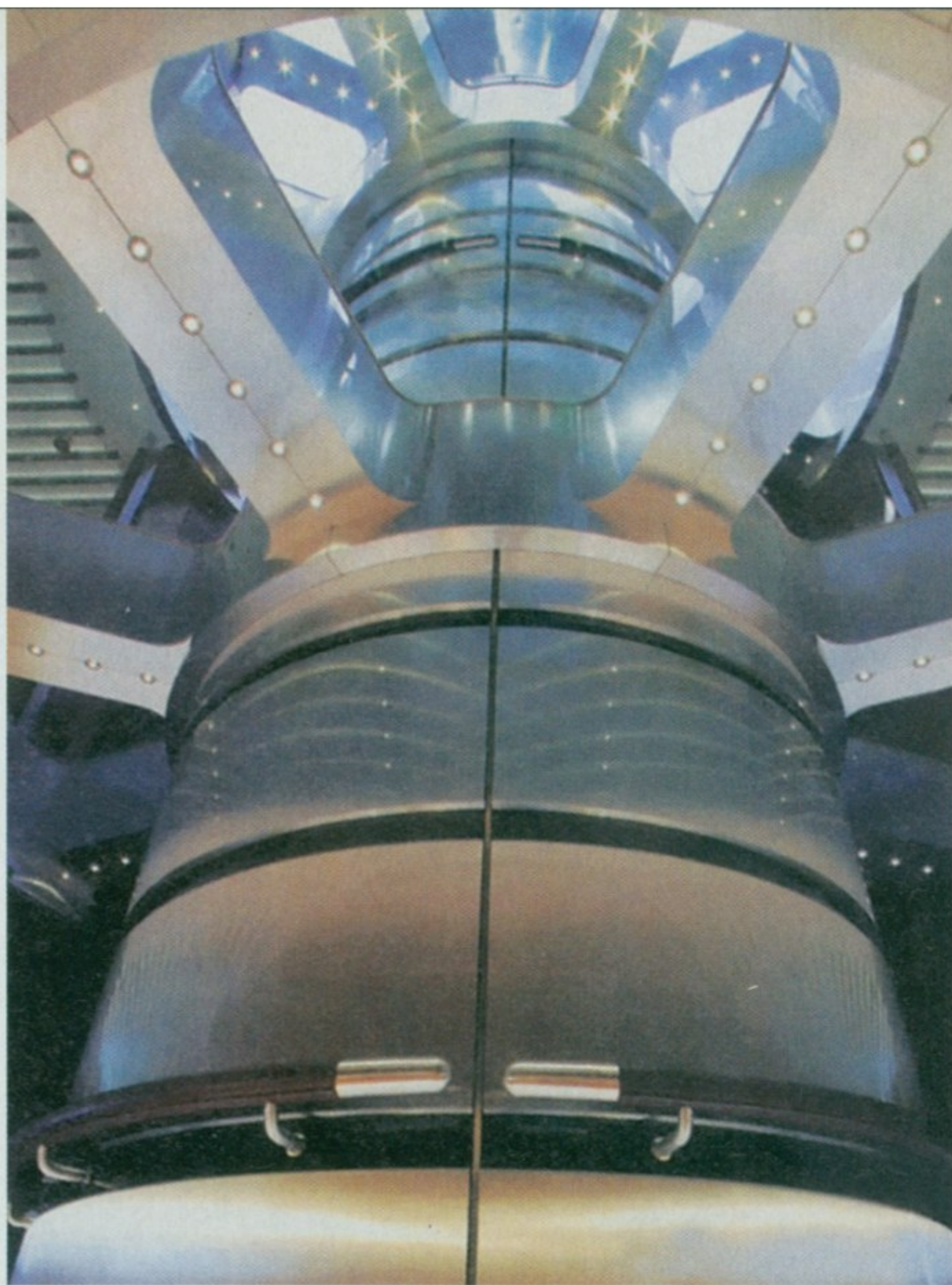
Кад би се „Малтешки соко“, тежак 1367 тона, усидрио у њујоршкој луци, његови јарболи досегнули би готово књигу у руци Кипа слободе. Бродске палубе су од тиковине, а све површине упадљиво изглачане или прелакиране. То су одлике класичног једрењака, али је „Малтешки соко“ савремен, метализиран, дотеран.

Брод је опремљен као брзе једрилице које су се тркале преко океана крајем 19. века. Међутим, промене су савремене. Ужад, једра, котораче и остали бродски прибор прерађени су у такозвани дајнариг (динамични бродски прибор). Осмислио га је холандски поморски архитекта Гералд Дајкстра на основу неких немачких нацрта старих пола века. То је срце бродске технологије „Малтешког сокола“.

боли, нити било какве друге помоћне опреме за управљање једрима укупне површине 2418 квадратних метара. Петнаест једара развија се притиском на дугме. Одмотавају се из унутрашњости шупљих јарбола дуж жлебова у попречницама.

Када су Дајкстрини нацрти први пут предочени челнику италијанске фабрике „Перини нави“ која је правила брод, с неверицом је прозборио: „Шта год да је, то никад неће заплвити.“ А чувени медијски магнат Руперт Мардок је, погледавши нацрте, запитао Перкинса: „Је л' ово треба да изгледа тако застрашујуће да би терао људе од брода уместо да их укрцаш?“

Три јарбола висока 58 метара, необезбеђена ужадима од кљуна до крме и путима са стране, уплашили би и искусне морепловце као што су

Главни јарбол спушта се кроз провидну стаклену таваницу у предворје.

Крмени део главне палубе, с баром у позадини.

Генијалност – и опасност – „дајнарига“ састоји се у томе да се јарболи (који нису ничим везани) обрћу око сопствених оса и подешавају тако да мењају правац брода према једрима и што боље искористе ветар. Нема конопачица за везивање једара, ни уобичајене бродске опреме којом се затезу јар-

Колумбо или Магелан. Сваки јарбол учвршћен је у два циновска челична лежишта и неодвојив од корита брода, а сваки склоп лежишта, јарбола, унутрашњег механизма и мотора тежи више од 30 тона. То је много материјала који се уврће и савија на олујном мору. Кључ решења је у угљеничним влакнима. Она су изразито снажна и лагана, а не

долази до замора материјала као у случају метала. Захваљујући томе, зидови шупљих јарбола задивљујуће су танки. Близу палубе, где су изложени већем оптерећењу, зидови јарбола дебели су 12 центиметара. Стањују се према врху до дебљине од свега 1 центиметар.

За мерење оптерећења јарбола, у слојеве ламината

од угљеничних влакана уметнута је мрежа оптичких влакана. Ови каблови промера 0,025 центиметара садрже сензоре који непрестано шаљу податке о стању грађе јарбола командном мосту, где се приказују графички на једном екрану. Ако оптерећење јарбола постане сувише велико, он може да пукне што би се на броду ове величине завршило катастрофом. Зато Перкинс може благовремено да скупи једра, или их окрене тако да их ветар не надима.

Туце микропроцесора повезано је с 40.000 метара скривених жица и каблова који Перкинсу и његовој посади омогућавају аутоматско управљање, без превеликог напора. За размативање једара користи се 60 мотора, и још 15 за скупљање. Они су усклађени уз помоћ рачунара, али капетан и даље све држи у својим рукама. Перкинс је захтевао да електронски мозак не преузима управљање бродом.

„Никакав Бил Гејтс неће управљати мојим бродом“, воли да се шали Перкинс. „Не желим да у одсудном тренутку притискам 'Ctrl-Alt-Del' за рестартовање брода“ ■

Дејвид А. Каплан

—девет

НИШТА БЕЗ КАСКАДЕРА

КАО НА ФИЛМУ

Они скачу у амбис,
у експлозијама лете
увис, трпе ударце
са свих страна,
вратоломно возе
аутомобиле...

Без њих филмови
би били искључиво
психолошке драме.

Како филмски
мајстори смишљају
трикове и како
их каскадери
изводе?

Превртање аутомобила

Да би се извело превртање аутомобила, обично се поставља дрвена рампа сакривена иза неког другог аутомобила. Каскадер волан држи десном руком постављеном преко леве, пење се на рампу само једним точком и исправља руке да би скренуо. Овај нагли покрет изазива превртање, а при том није потребна велика брзина: довољно је свега 30 km/h. Да би се аутомобилом полетело увис, користи се гвоздена рампа с већим нагибом ■

Разбијање аутомобилских стакала

Кад је потребно постићи утисак разбијања ветробранских стакала, користе се обичне оловне куглице. Да би се убациле у пушке за „пејнтбол“, стављају се у пластичне лоптице ■

Експлозија аутомобилске гуме

Реч је о прилично тешком послу за пиротехничаре. Уз гуму се поставља детонатор повезан с даљинским управљачем, батерија и експлозив. Све то причвршћује се јаком лепљивом траком за осовину точка, а експлозија се изазива из даљине ■

Минирање аутомобила

Сцене превртања аутомобила не могу се увек извести помоћу рампе, па се користи ракета. Гвоздена цев напуни се барутом и стави иза седишта сувозача. Отворени део цеви окрене се надоле и углави у под аутомобила, а комад дрвета служи уместо поклопца. Каскадер нагло скрене да би олакшао једну страну аутомобила, а кад се возило мало нагне, он пали експлозив – возило скаче у ваздух и преврће се ■

Маштовитост техничара за специјалне ефекте

- Најузбудљивије су сцене с експлозијама и паљевинама. Да би их одиграли, каскадери на кожу и одећу стављају заштитни гел. При том користе и посебна запаљива средства која је лакше угасити.
- Смртоносно оружје које се види у филмовима испалажује ђорке а не метке. Они служе само да би направили буку и произвели блесак на врху цеви. Уколико редитељ жели да пуцањ произведе померање предмета, рупу у зиду, ломљаву стакла или варнице, онда се иза глумца поставља прави стрелац који користи ваздушну пушку попут оне за „пејнтбол“, која испалажује комадиће дрвеног угља.
- У сценама кафанских туча боца која се разбија о главу направљена је од нарочите провидне материје сличне стаклу и ломи се при првом додиру. Труде се да се ове сцене не понављају јер једна оваква боца кошта 25 евра!
- Филмски екран је дводимензионалан, па се зато тешко запажа оно што се догађа у дубини сцене. Стога се ударци песницом снимају фронтално, спреда: песница се зауставља тик уз лице или стомак противника, а ипак изгледа да је он задобио тежак ударац (наравно, уколико га добро одглуми).

Крвави обрачун

У сценама где има много пуцњаве и рањених, жртва је та која управља сопственом „смрћу“. Кад глумца погоди метак, он притиска једно дугме које пробија кесицу у којој је „крв“ и она се проспе по телу. Кесица може да буде опремљена малом количином експлозива који се пали даљинским управљачем који глумац држи у руци. Онда још треба да одглуми смрт... ■

Човек буктиња

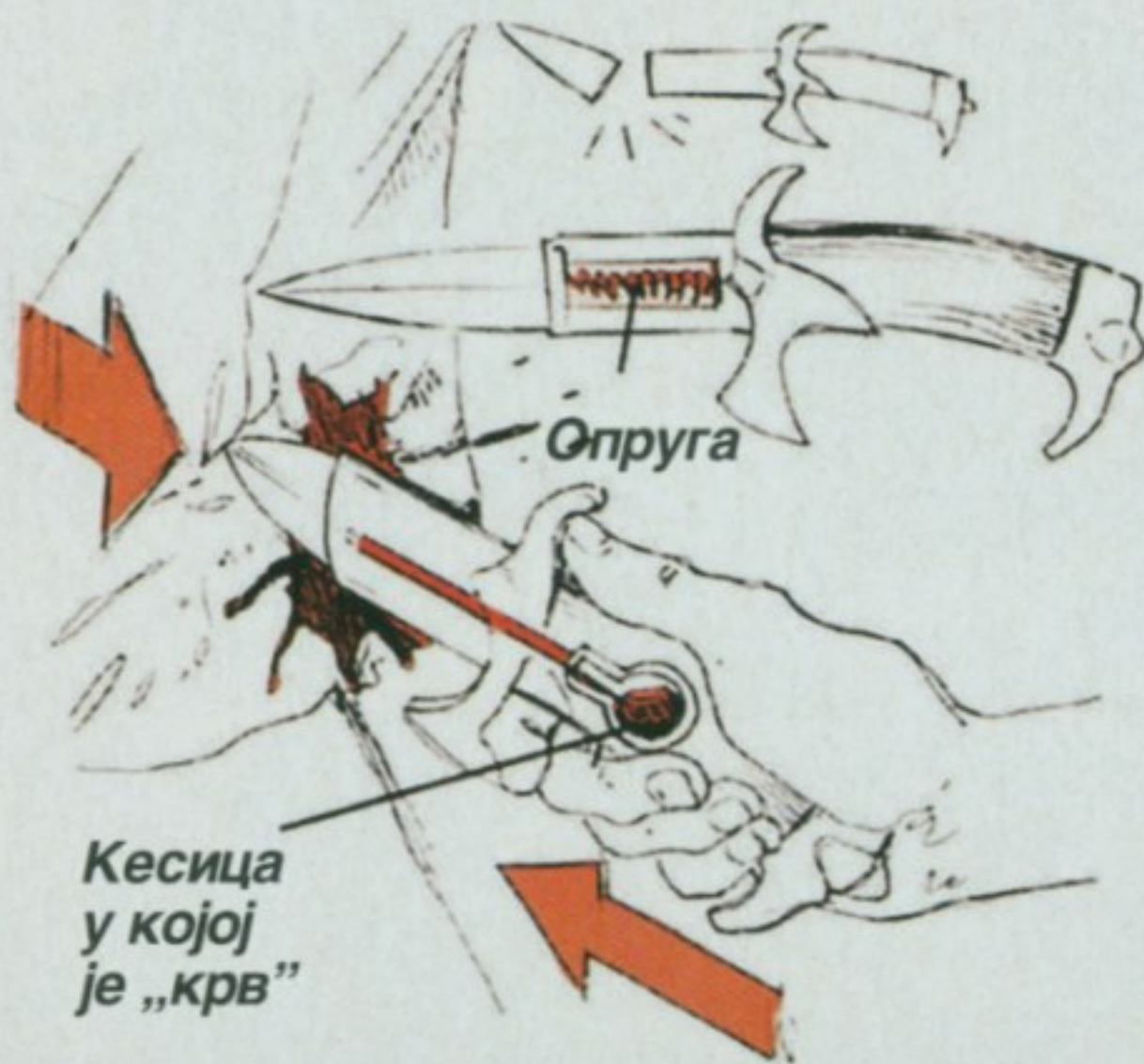
Пре него што почне снимање сцене у којој људи горе, каскадер се добро намаже заштитним гелом, а затим облачи три слоја одеће, и на леђа одела наноси слој обућарског лепка који се лако пали. Кад одећа букне, он мора да потрчи да му пламен не захвати лице и да задржи дах како не би унео штетне гасове из дима. После неколико тренутака филмски радници гасе га мокрим ћебадима или уређајем за гашење пожара ■

- Сцене туче, посебно у каубојским филмовима, кад на све стране лете столице и столови, не изводе се с дрвеним намештајем већ оним направљеним од синтетичке материје сличне стиропору. Тако, рецимо, ударац у главу уопште не боли.
- Да би се извела сцена у којој неки човек треба да буде прегажен аутомобилом, возач испред њега благо прикочи да би мало спустио предњи део, а затим поново прикочи кад особа дотакне ветробранско стакло. „Прегажени“ каскадер скотрља се низ хаубу и падне испред аутомобила. У овим секвенцама он користи технику котрљања низ степенице, као и заштиту за истурене делове тела.
- Да би се аутомобил запалио, у њега се постављају четири „бомбе“. Свака се састоји од два паковања по 200 грама барута, кесе од 10 литара бензина и неколико детонатора. Ова мешавина пали се даљинским управљачем, али у том тренутку у возилу нема каскадера: било би сувише опасно.
- Пуцањ у главу једноставно је инсценирати: стрелац који спретно барата с цевком дуне кроз њу вештачку крв и залепи је глумцу право на чело.
- Скокови с висине обезбеђују се слојевима празних кутија, душека и сунђера. За пад с првог спрата довољан је слој од два метра кутија. Кад се пад изводи с 40 метара, потребни су велики напумпани душеци ■

Рањавање ножем

У филмским тучама у којима се користи хладно оружје нема великих трикова. Ножеви су прави, јер пластични не би били убедљиви. Да се глумци не би међусобно повредили, сечиво се пресече негде на половини тако да помоћу уметнуте опруге врх може да се увуче. Кад се нож у некога „забоде“, половина сечива склизне унутра,

а благим притиском пробије се скривена кесица у којој је „крв“ (вода, воћни сируп и боја) или се иста напрска помоћу пумпице скривене у самом ножу (види цртеж). Уколико се нож у филмској сцени вади из тела, опруга враћа врх назад ■

Јунаци из сенке

- Професионални холивудски каскадери зарађују од 30.000 до 60.000 долара годишње: много мање од глумаца за много опаснији посао. Каскадер Алберт Бакунас погинуо је на снимању филма „Челик“ после скока с једног облакодера. Ваздушни душек на који је пао са 100 метара висине био је поцепан.
- Каскадер који је најдуже и најуспешније радио је Енглез Вик Армстронг. Током четрдесетогодишње каријере учествовао је у 80 филмова. Он веома личи на Харисона Форда, па је био његов дублер у филмовима о Индијани Џонсу. Том Круз један је од ретких глумаца који воле лично да изводе акробатске сцене ■

Котрљање низ степенице

Спада међу теже филмске сцене јер у њој нема никаквог трика: човек стварно мора да се скотрља. Због тога се редитељ труди да је сними из првог покушаја. Техника је слична као код прављења колутава: глава се приближи грудима, а по степеништу котрља раменима, леђима и ногама. Стога су потребни штитници за колена и лактове, као и појасеви за стежање крсног појаса са задебљањима која ублажавају ударе ■

Ломљава стакла

Сцене у којима човек скаче кроз прозор или пролеће кроз стаклена врата честе су, а и лако их је припремити. На рам са стаклом поставља се шест експлозивних пуњења. Тренутак пре него што ће глумац дотаћи стакло, техничар за специјалне ефекте укључује детонаторе: стакло се не распада већ само напрсне. Тада је могуће улетети у њега, а да не дође до повреда. Користи се каљено стакло јер срча није оштра и не може да повреди ■

Холивудске пуцњаве

У филмовима се користи оружје на компримовани ваздух, као у игри „пејнтбол“, али се муниција ставља наменски: ако је потребно проузроковати искричење по металу, испаљује се метак с барутом; ако, пак, пројектил треба да изазове утисак оштећења зида, користи се пуњење од малтера. Да би се направиле рупе, довољно је да се на мети постави мало експлозива ■

ЗАШТО СЕ КАЖЕ...

Пути

Да сте у неком квизу добили задатак да одгонетнете ову загонетку, коју Вук Караџић у „Српском рјечнику” доноси под одредницом *пуће*, вероватно бисте одустали од даљег такмичења. Како и не бисте кад у њој има толико необичних и нама данас непознатих речи. Ако вам као помоћ пријатеља дошапнемо да су *ризе* и *паризе* (од глагола *резати*) заправо украсне траке, обично двобојне, од чоје, хартије и слично, да ли ћете се досетити да се овде ради о – маказама? Удубите се мало, замислите да из профила гледате маказе у покрету, и све постаје јасно: затворене маказе изгледају као *пути* (тачније, као два паралелна *пућа* који се зову збирном именицом *пуће*), а кад се отворе да секу, оне

изгледају као *расџуће*, као рачвање или раскрсница тих истих путева.

Може вам се учинити да је ово мало компликован пут до приче о пореклу речи *џуџ*, али то није случајно – она је и сама доста сложена. Јер, временом се мењао и појам пута и изглед онога што је та именица означавала.

Стара словенска реч *џуџ* изворно се односила на „пролаз, путању, правац” којим се неко креће, и тек је накнадно, с појавом правих, зиданих путева, попримила конкретно значење грађевинског објекта то јест друма или цесте. На језику старих Словена, прасловенском, та именица је гласила **rot* (чита се: *џонџ*), јер је коренски самогласник, у

Пођох џуџем расџуџем, нађох ризе и џаризе, ниџ’ су ризе ни џаризе, неџо џурске рукавице.

средици између сугласника *џ* и *џ*, био такозвано назално *о* (замислите једно *о* изговорено кроз нос). Тај нестабилни глас временом су различити Словени почели да изговарају на различите начине: неки као чисто *о* (отуд словеначко *rot*), неки као *у* (отуд српско и хрватско *џуџ*, чешко *rouť*, словачко *rut’*, руско и украјинско *џуџь*, белоруско *џуць*, горњелужичко *риџ*, доњелужичко *риџ*); неки као *а* (отуд македонско *џаџ*), неки као тврди полуглас *џ*, (отуд бугарско *џџ*), док се само у пољским дијалектима задржало непромењено *раџ*.

Овај фонетски детаљ заслужује пажњу зато што се помоћу њега препознају сродници ове именице у осталим језицима индоевропске породице, који долазе у истом или врло сличном

облику, као и у истом или сличном значењу (оно може бити и различито, али уз очигледан или лако објашњив помак). Тако одговарајуће речи у староиндијском, авестијском и староперсијском све значе „пут” – исто као и у словенским језицима. Међутим, латинско *pons* значи „мост” (од старијег **ponts* то се види из генитива *pontis*), пошто је мост заправо прелаз, пролаз преко реке, док пак грчко *πόντος* значи „море” јер је Грцима, као морепловачком народу, управо море било пут којим су се највише кретали и тако стизали до сваког острвца или било које тачке на средоземној обали. Има у грчком и друга реч из ове породице, само с вокалом *а* у корену, која значи скоро исто што и наше *џуџ*: то је *патос* „стаза” (отуд глагол *патџ* „газити” односно *парџатџ* „ходати тамо-амо, шетати наоколо”, а од његовог партиципа и име Аристотелове филозофске школе, *џериџаџџичари*).

У старосрпском је именица *џуџ* писмено посведочена од средине 13. века, у облику инструментала *џуџем* – баш као што је и ми данас користимо. Затим век касније, у Душановом законнику стоји израз по путу и правдџ што значи „исправно и по правди”... Скоро петсто година касније, Вук бележи исто значење у изразу НИЈЕ БИЛО ПУТА ТО ЧИНИТИ „НИЈЕ БИЛО ПРАВО”, као и у данас застарелом придеву *џуџан* „прави, исправан”.

Током времена (мереног столећима), из основног значења „пролаз”, поред конкретног „друм”, развила су се још нека апстрактна. На пример, од 16. века забележено је *џуџ* као израз множења: *дваџуџ* „дваред”, *триџуџ* „триред”, од Вуковог доба и прилог *џо џуџ* то јест *џоџуџ* „налик”: ПОПУТ ОНОГА ЧЕЉАДЕТА. Иста реч може бити и предлог с генитивом који значи „према, у правцу”, на пример, Деца су пошла

пут школе или Отишао је пут Беча тј. у Беч.

Синоним за *џуџ*, а своједобно чак и појам пута, данас је застарела именица *друм*. Овај грецизам (од грчког *δρόμος* „пут”) у средњем веку је означавао праве, камене путеве на главним путним правцима (сетимо се, Марко Краљевић није орао *џуџеве* него *друмове*: МОРЕ МАРКО, НЕ ОРИ ДРУМОВА | МОРЕ ТУРЦИ, НЕ ГАЗ’ТЕ ОРАЊА), који су били у надлежности државе – зато су се често звали *царски друмови*. Обичан народ више се кретао земљаним стазама, пртинама које су се звале: *џуџак*, *џуџац*, *џуџић*, *џуџељак*, *џуџача*, *џуџања*, *џуџаљка*, *џуџина*, *џуџинка*, *џуџањка*... Поред њих су расле биљке *џуџина*, *џуџиница*, *џрџуџац*, а у њима и у другом жбуњу око пута криле су се змије зване *џуџник* „млада змија”, *џуџница* „отровна змија”, *џуџњача* (то због обичаја да се змије, или непоменице, како их не би призвали, не зову својим правим именом већ неким описним као што су ова која се своде на „она која је поред пута”).

Дакле, основна именица *џуџ* врло је – како се то стручно каже – продуктивна, што значи да се од ње граде друге речи: изведенице (поред збирних именица *џуђе*, *бесџуђе*, *расџуђе* или *расџуџница*), *џуџник*, *џуџина* (и *џоџуџина*) „плата путнику (као хонорар од онога ко га шаље на пут)” или сложенице (*крџоџуџина* „раскрсница”, *сџранџуџ* или *сџранџуџица* „погрешан пут”...). Осим именица, то могу бити и друге врсте речи, на пример прилози *усџуџ*, *наусџуџ*, за разлику од незгодног *снеџуџа*, а у дијалектима се срећу необичнији облици, као *назџоџуџ*, *назоџуџ* „погрешно”, затим *џоџџуџ*: на *џуџ* „горе-доле” на Косову, *оџџуџ* или *оџ џуџа* „одмах, сместа” у Далмацији.

Од именице *џуџ* изведени су и бројни глаголи: данас највише користимо оне на *-оваџи*

као *џуџоваџи* (*доџуџоваџи*, *оџџуџоваџи*, *џроџуџоваџи* и сличне) који по правилу имају основно, конкретно значење „кретати се по путу, преваљивати пут”. Међутим, још су бројнији и чак старији они на *-иџи*, који најчешће долазе с префиксима и у претежно апстрактним значењима: поред *зайџуџиџи* (*се*) „кренути (уопште), покренути се”, или *наџуџиџи* „усмерити (некога)”, *џроџуџиџи* „послати”, *сџуџиџи* „сазнати, обавестити се”, *уџуџиџи* такође „усмерити; послати” али и „подучити (некога нечему)”, а ту је и сложеница *назџоџуџиџи* се „поћи рђавим путем, прозлити се”.

Именица *џуџ* саставни је део многих израза: Пут за уши! или Пут под ноге, штап у руке! што је сликовит начин да се некоме каже „Хајде, крени већ једном!” или Прођи пут и распут „бити искусан, од добрих и лоших искустава”.

Није ретка ни у пословицама: Пут исти води и дома и из дома што значи „како си отишао, тако се можеш и вратити”, Боље се и од по пута вратити него рђавим путем до краја ићи „ако нешто не иде како ваља, боље је одустати на време” или НЕМА ПУТА БЕЗ РАСПУТИЦЕ „нема правила без изузетка”...

Ако вам загонетка с почетка и није била јасна, сада, пошто сте прочитали овај текст, свакако ћете добро разумети следећу реченицу:

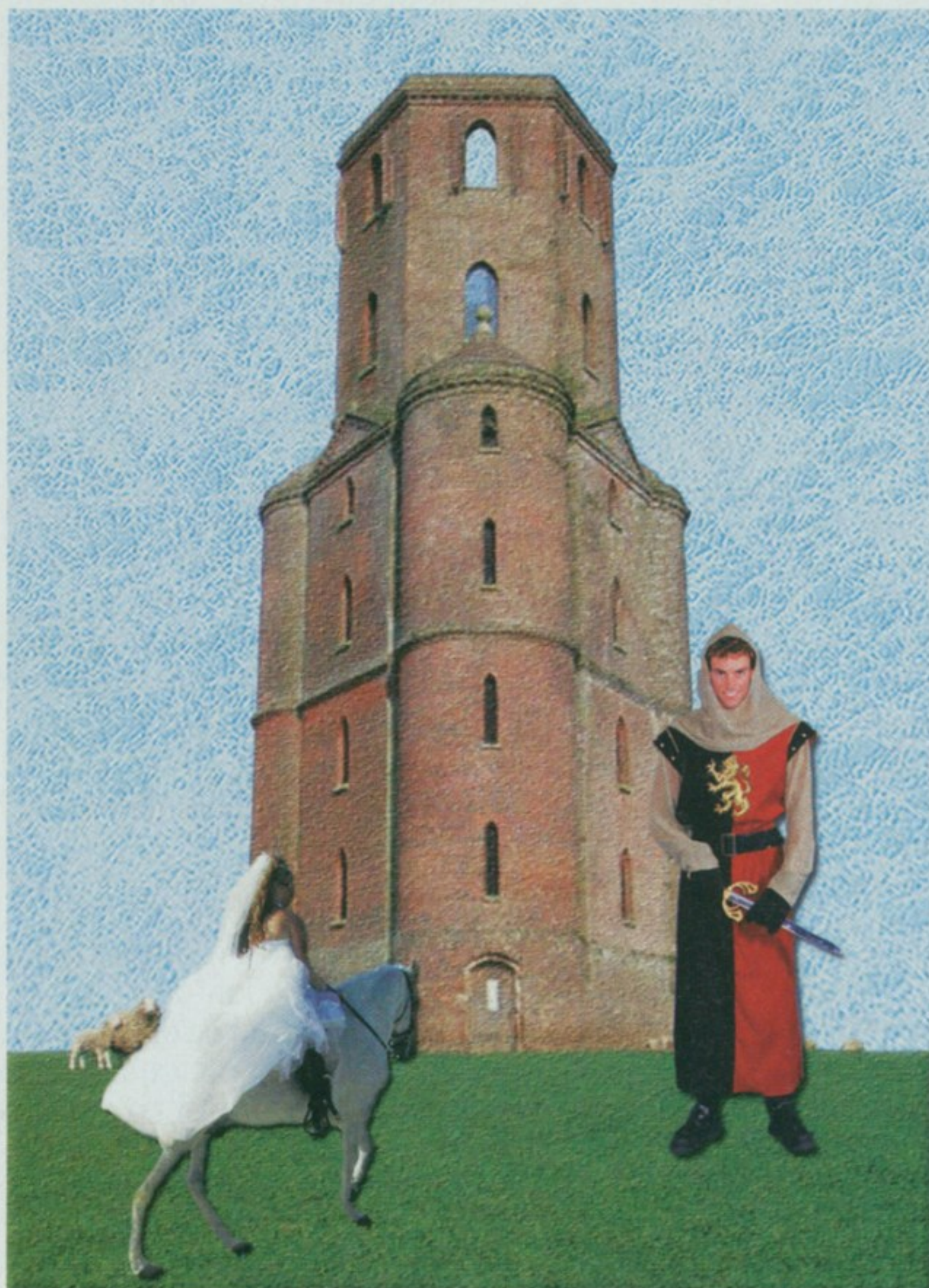
Није уџуџно да неџуџени џуџник који џуџује џуџем скрене на странџуџицу – чак и ако му је то усџуџ, а камоли ако му је снеџуџа, али свакако је боље да не бере џуџину или трџуџац да се не би џуџ њега уџуџила каква џуџњача и ујела га – бар једанџуџ ■

Јасна Влајић-Појовић

* Прейџосџављени
џрасловенски облик

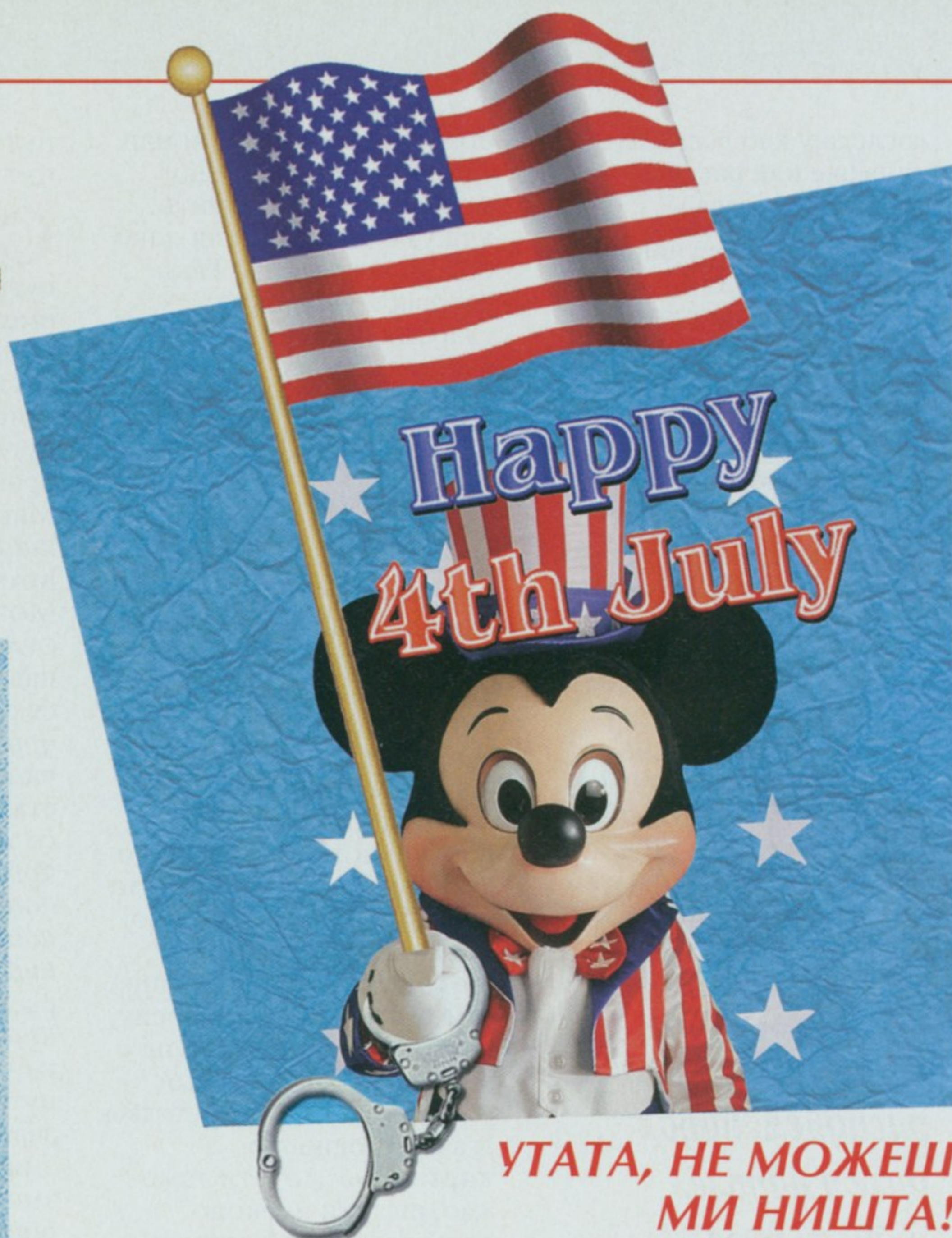
Илустровала Светлана Кнежевић

СТАРИНСКО ВЕНЧАЊЕ

Две године припрема и више од педесет хиљада евра коштало је венчање у средњовековном стилу једног младог **британског пара**. Двадесетшестогодишња госпођица Џенкинс и њен четрдесетогодишњи вереник Руперт Хамертон Фрејзер, опчињени обичајима и културом средњег века, судбоносно „да“ изговорили су у замку у Дорсету. Млада је, попут какве владарке из прохујалих времена, сјახала с белог коња, окружена дворским дамама и наоружаним витезовима. Била је обучена у дугу хаљину, скројену према сликама из средњег века. Младожења је дочекао у ратничкој опреми. Заиста, све је личило на средњи век. Звоњава мобилних телефона донекле је покварила утисак ■

Шеснаест

УТАТА, НЕ МОЖЕШ МИ НИШТА!

Иако се у Сенату америчке државе **Охајо** поново на дневном реду нашло изгласавање укидања закона донетог 1953. године, опет је било више оних који су сматрали да пропис и даље треба да остане на снази. По том закону ниједна особа не сме да буде ухапшена 4. јула, на Дан независности, као ни у недељу ако је пошла у цркву или се из ње враћа. Изузетак су они који су „прекршили мир“ у држави, али невоља је што се ломе копља око тумачења те одреднице – шта тачно значи да је неко прекршио мир? Чак и да се ради о криминалцу, он је тих дана безбедан – нико не сме да га ухапси, а ако би то учинио, морао би да плати казну од сто долара ■

ЗОВЕМ СЕ @

Један **кинески пар** одлучио је да свог тек рођеног сина назове @. Одлуку да се њихово дете зове по знаку који је део сваке и-мејл адресе донели су, како наглашавају, због велике љубави према свом наследнику. Познато је да је, у енглеском облику, тај знак усвојен готово свуда у свету – популарно га зовемо „манки“ (мајмун), односно – „ет“. Кад се на мандаринском кинеском изговори енглеско „ет“, с нагласком на сугласнику, звучи као „аи та“, односно „волим га“. А да ли ће власти пристати да у матичне књиге рођених деचाка заведу под тим именом, још се не зна ■

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

5. 10. 2007.

СЕНТЯБРЬ ♥

П	У	С	Ч	П	С	Н
		♥		1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	♥ 12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

ДАН ЗА ЉУБАВ

Сергеј Морозов, губернатор области Уљановск у Русији, већ трећу годину заредом на сав глас преко радија и телевизије обавештава народ да је 12. септембар прогласио за дан вођења љубави, односно – дан зачећа. Тако је било и ове године.

Аутомобил, фрижидери, телевизори у боји, само су неке од награда за оне парове који ће добити бебу за девет месеци, односно 12. јуна кад је руски национални празник. Губернатор Морозов дошао је на ову замисао да би некако подстакао своје сународнике да поведу рачуна о потомству будући да се у Русији сваке године рађа све мање деце ■

НИЈЕ НОВИНАРСКА ПАТКА

Жена је отворила фрижидер и, кад је чула једно „квак“, само што се није онесвестила. Питала је кћерку шта да учине. Није било друге, селе су у кола и одјуриле у најближу ветеринарску станицу, одакле су их упутили код ветеринара **Дејвида Хејла**, у Центар за збрињавање птица. Догађај је забележен у августу, у Талахасију, америчка држава Флорида. А шта је претходило свему овоме?

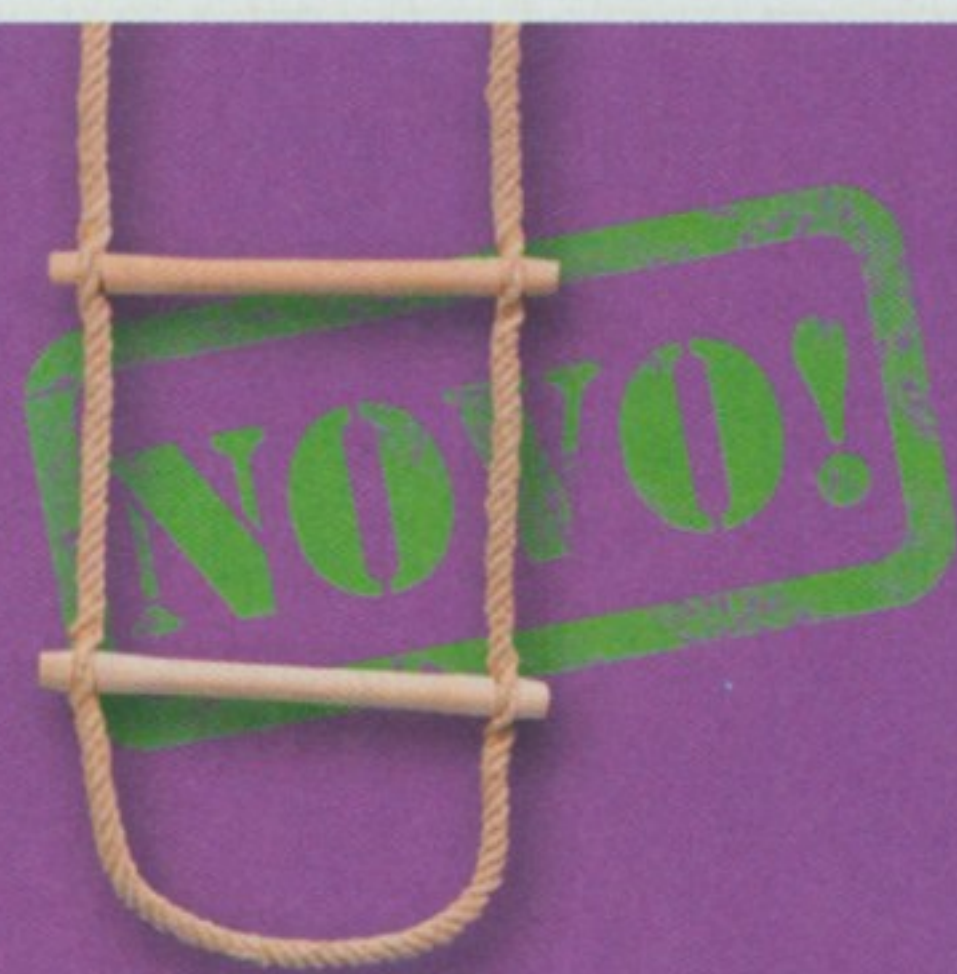
Супруг неименоване Американке донео је из лова патку. Пошто није имала времена да је одмах очисти, жена ју је ставила у фрижидер иако је знала да не хлади баш добро. Мада су сви укућани ко зна колико пута отворили фрижидер, тек кад је после два дана домаћица хтела да узме неке намирнице, чула је то слабаšno „квак“. Испоставило се да је птица била само рањена и да је, захваљујући ниској температури, али не толико ниској да би се смрзла, успела да преживи. Дејвид Хејл потврдио је да још није имао такав случај и да ће све учинити да спасе патку. Додуше, иако је више никада неће пустити у дивљину, ова срећна птица самим чудом је преживела. Ову вест преузели смо од новинске агенције „Асошијетед прес“, и није у питању новинарска патка ■

ЖМУРКЕ С МИШЕМ

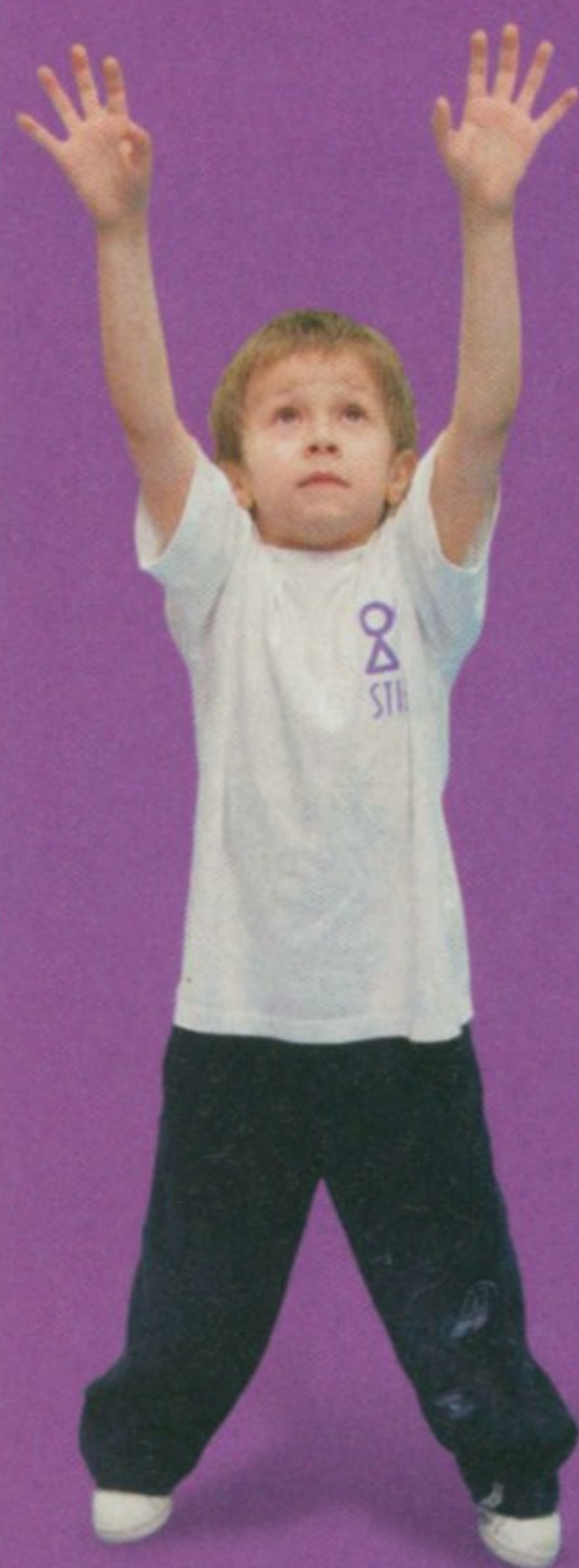
Средином априла, на аеродрому у **Ханоју**, авион на лету за Токио само што се није одлепио с писте, кад се у летелици изненада чуо врисак.

Убрзо се испоставило шта је разлог узнемирености једне од путница. Кад се сагла да подигне торбу поред ногу, средовечна путница угледала је белог мишића.

Знајући да не сме да полети с непожељним путником, капетан се јавио контролном торњу, а они аеродромској служби за дератизацију. Чим су се сви путници искрцали, у „боинг 777“ ушло је неколико радника спремних да се обрачунају са ситним глодаром. Нису очекивали да ће потера трајати пуна четири сата – миш враголан као да се с њима играо жмурке. Напокон су га ухватили, још једном све добро проверили и закључили да у летелици више нема слепих путника. Тек тада је капетан добио дозволу да узлети. Како је миш доспео у авион? Нагађа се да је вероватно био кућни љубимац кога је неко од путника прошверцовао у авион, а онда му је четвороножац побегао ■

DA DECA ZDRAVO RASTU DA MAME BUDU U FORMI

REKREATIVNI CENTAR ZA DECU I MAME

Jedinstveno mesto gde možete da vežbate zajedno! Uz profesionalne trenere, koji vode program prilagođen dečjem uzrastu od 4 do 12 godina, deca, na najbolji mogući način, razvijaju svoje sklonosti i fizičke sposobnosti.

Vežbajte istovremeno sa svojim detetom!

Posebno je osmišljen program za majke. Intenzivni kružni trening idealan je za žene bez obzira na stepen iskustva koje imaju i podrazumeva kombinaciju kardio treninga i treninga snage.

Uštedite vreme i novac!
Izaberite najbolje za Vas i Vaše dete!

Milenka Vesnića 3, DEDINJE
011 266 81 33 064 86 10 210 064 86 10 220
www.stibo.co.yu

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

да је он у стању да од сваког концерта направи празник. Није реч само о савршеном свирању, већ својеврсном заразном осећању неспутане радости коју он шири сваким својим покретом. „Чињеница да сам инвалид није утицала на моје бављење музиком, ни у лошем ни у добром смислу”, објаснио је својевремено Јицак Перлман новинарима. „Болест је била огроман изазов на почетку, кад сам био дечак. Поједини критичари нису успевали да затворе очи, а отворе уши. Гледали су ме, па би рекли: 'Види га, гега се на штакама. Он ће сести насред позорнице. Он не може бити добар свирач. Можда и може? Можда је и добар за инвалида...' Шта год да се дешавало током тих првих година, сад је нестало. Мислим да сам најзад прихваћен!” Заиста, публика с Перлманових концерата одлази са осећањем да је

ТЕЖЕ ОД МУЗИКЕ

Земало већ четири деценије обожава га музичка публика целог света, али и музичари с којима ради. С подједнаком радошћу, он свира класичан виолински репертоар, популарне рок баладе, регтајм, џез, филмску музику („Шиндлерова листа”), јеврејску народну музику – клецмер... Музички критичари и новинари још одавно су закључили да је он рођени шоумен, с јединственим спојем харизме, непосредности, а надасве изузетног смисла за хумор... Реч је о Јицаку Перлману, америчком виолинисту јеврејског порекла који је толико познат да су о њему чули чак и они који не иду на концерте такозване озбиљне музике. Наиме, већ дужи низ година Јицак Перлман важи за једног од најбољих виолиниста света. Рођен је у Тел Авиву 1945. године. Његов отац био је берберин, али довољно музикалан да је приметио синовљев необични дар. Био је убеђен да ће Јицак живот посветити музици јер се чинило да је управо за то рођен. Нажалост, кад је имао само четири године, оболео је од дечије парализе. Музика је тада без сумње постала за Јицака нека врста излаза у други, лепши свет, онај у коме није била кључна чињеница што уопште не осећа ноге. Јер, од струка наниже, дечак је остао потпуно непокретан.

Свирач непокретан – публика на ногама

Међутим, кад поклоници музике данас слушају Перлманово свирање, тешко могу да замисле да је реч о инвалиду који, док свира, све време седи. Напротив. Онај ко није у стању да стане на своје ноге, обавезно диже на ноге публику која га слуша! После четрдесет година свирања, безбројних снимака и концерата широм света, овај уметник данас заузима оно место које је средином прошлог века припадало пијанисти Артуру Рубинштајну. То значи

— осамнаест —

живот леп, да је имала сусрет с нечим посебним – истинским генијем. Чини се да нема краја анегдотама које сведоче о његовој непосредности, опуштености, тако да већ после неколико тренутака успоставља посебну везу са слушаоцима у дворани. Човек који највећи део времена проводи у инвалидским колицима, обдарен је невероватном животном снагом и ведрином. Мада је непокретан, Јицак Перлман никада није изашао на сцену у инвалидским колицима. Много времена било му је потребно да усаврши вештину

Јицак
Перлман
на концерту

којом, уз помоћ штака, успева да савлада то мучно растојање између гардеробе и позорнице на којој се налази његова столица. Према Јицаковим речима, то сведочи о исказивању поштовања према слушаоцима: тим чином он заправо показује које је све напоре спреман да поднесе за поклонице музике.

Перлман је почео да учи виолину кад му је било пет година, одмах након болести. Није било лако. Уписао је Шуламит академију у Тел Авиву, где је учио код Ривке Голдгарт, виолинисткиње која је својевремено била руски ђак. Врло брзо напустио је са Израелским радијским оркестром. Онда се 1958. године преселио у САД. Занимљиво је да је прво јавно наступање имао у тринаестој години и то пред телевизијским камерама – пред милионским

гледалиштем. Био је гост у шоу-програму Еда Саливена. Пет година учио је виолину на чувеном Џулијарду у Њујорку као ђак Ивана Галамијана и Дороти Дилеј, славних педагога. Почетком осамдесетих година, на једном концерту у Минеаполису, приликом изласка на сцену Перлман нажалост није успео да изведе врхунску вештину „ходања” на штакама. Пао је пред препуном концертном двораном. Пет секунди које су се чиниле као вечност, он је остао непокретан на паркету. Није давао гласа од себе. Ужаснути, посетиоци

Пао је пред препуном концертном двораном. Пет секунди које су се чиниле као вечност, славни виолиниста Јицак Перлман остао је непокретан на паркету. Није давао гласа од себе. Ужаснути, посетиоци су задржали дах...

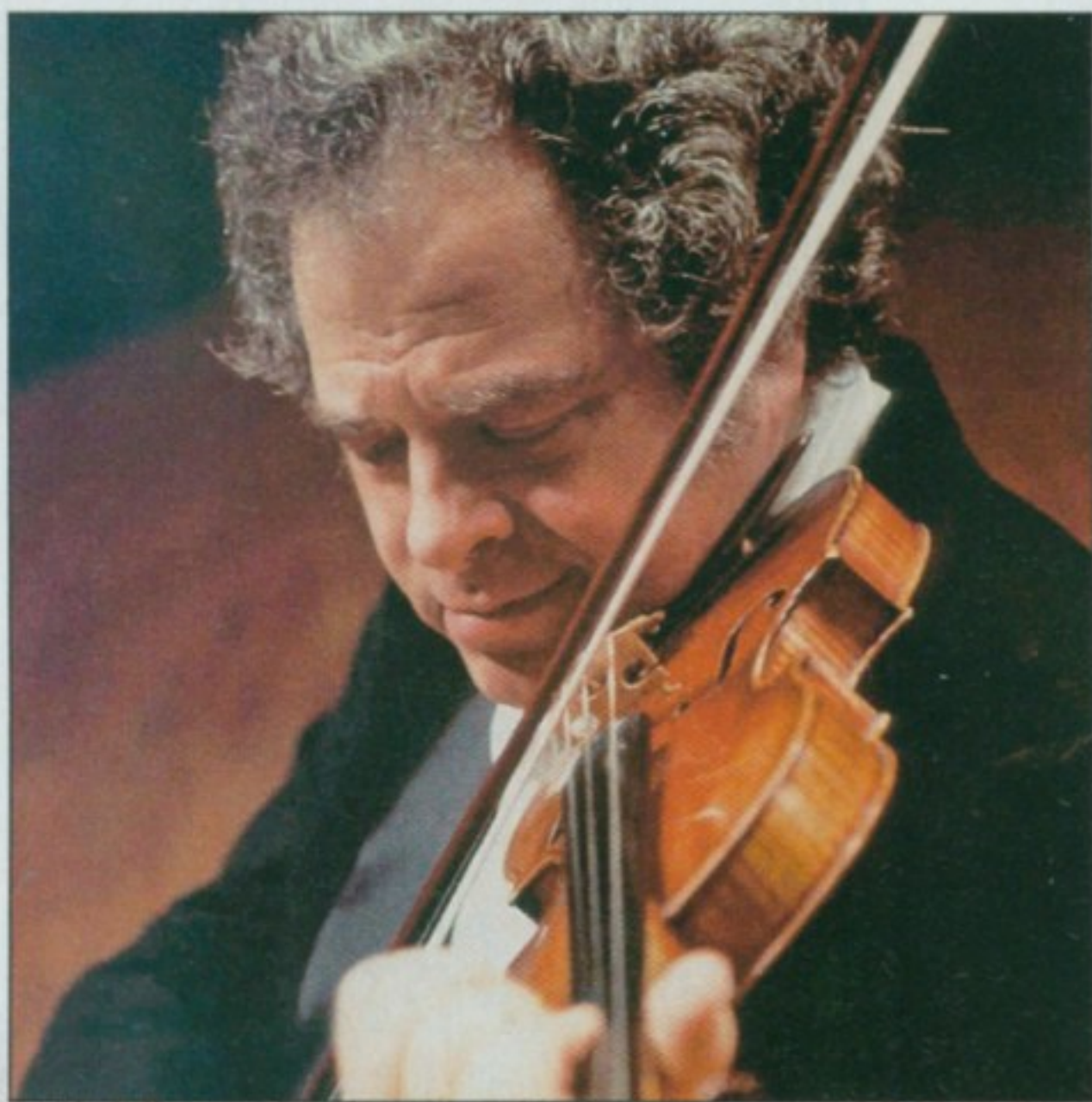
су задржали дах. И приређивачи концерта су се збунили. Најзад су му притрчали како би га подigli. Перлман се, онако лежећи, окренуо према публици и с осмехом на лицу рекао:

„А ви сте помислили да је тешка композиција коју треба да свирам!” Једна од најважнијих особености Перлмановог виолинистичког умећа свакако је својеврсна повезаност са

инструментом који свира. Многобројни посетиоци његових концерата спремни су да сведоче како у рукама овог музичара виолина није само инструмент, већ и део његовог тела. Он сам сматра да је виолину немогуће добро свирати уколико се не изгради опуштена, присна веза са инструментом. Церемију Сипману, новинару Би-Би-Сија, Перлман је својевремено рекао да је прво што објашњава својим студентима – да, док свирају, морају да науче да се опусте и заузму најудобнији положај.

Свирање је удобан посао

„За дивно чудо“, рекао је тада Перлман, „упркос непокретности, за мене је свирање увек био удобан посао. Иако је виолина крајње неудобан инструмент. Упоредите нас који свирамо виолину са онима који свирају клавир. Кад држите

Ицак Перлман: „Виолиниста мора да пронађе на свом телу право место за инструмент који свира.“

виолину, ваша лева рука потпуно је извијена. У суштини, то је један сасвим непријатан положај. Зато је неопходно да осећате сопствено тело и препознате које је савршено место за ваш инструмент. Моја је велика срећа што сам се родио с тим осећајем!” Лакоћа у владању овим захтевним инструментом код Перлмана се одразила и у веома малом броју часова које одваја за вежбање. Својевремено је изјавио да никада није вежбао више од три сата на дан.

„Сви су ми говорили да бих морао да вежбам бар пет сати, што је остао мој идеал. Нарочито они који не могу да замисле дан без седам или осам сати вежбања. Нисам у стању да их разумем.” Перлманов близак пријатељ и дугогодишњи сарадник Владимир Ашкенази открио је једном приликом како овај виолиниста највише воли да вежба: „Ицак обожава спорт”, тврди Ашкенази. „У његовом дому више пута сам присуствовао сцени кад он седи испред телевизора, држи виолину на левом рамену и с највећом навијачком страшћу прати утакмицу. Кад на ред дођу рекламе, он брже-боље провежба током тих неколико минута и прекида чим наставе пренос!” Уочи Перлманових концерата у његовој гардероби увек је гужва. Често су ту његова деца – њих петоро – као и супруга Тоби. Ту су понекад и пријатељи који доводе децу јер Ицак воли њихово друштво. Концертни уметник прича са свима и нико не би рекао да је пред њим солистички концерт.

Попут других људи који се у зрелим годинама нађу пред многим питањима, и Ицак је после педесетог рођендана схватио како је крајње време да се опроба у стварима за којима је дуго чезнуо, али није имао кад да им се посвети. То су дириговање, али и оперско певање! Снимио је компакт-диск на коме је забележен снимак Пучинијеве „Тоске”: поред Ренате Ското и Пласида Доминга Ицак пева малу басовску ролу. Од 1999. године Ицак Перлман се бави и подучавањем деце. На питање да ли с посебном пажњом приступа оним ученицима које сматрају „чудима од деце” и да ли је такво неко од његове деце, Перлман је одговорио:

„Богу хвала, моја деца су само деца и нико од њих није никакво чудо. То је проклетство јер се пред вама испречи толико много могућности, понекад и језивих. Бити обдарен је лепо, али најлепше је бити обдарено дете, тако да сви чују да свира дете, а не одрастао човек.”

Током године Ицак Перлман одржи чак стотинак концерата и у том погледу његов живот прилично је тежак. С породицом живи недалеко од Њујорка у сеоској кући на којој стоји табла с натписом: „Ритардандо”. То је музички израз који означава постепено успоравање темпа, место где се спорије живи. Читава кућа прилагођена је особи која проводи дан у инвалидским колицима. Нема прагова, постоји лифт, сваки довратак је шири него што то грађевински стандарди прописују ■

М. Огњановић

Илустровао Мирко Чолак

ЗАШТО? КАКО!

КАКО НАСТАЈЕ ДУГА И КОЈЕ СУ ТО ГЛАВНЕ И СЕКУНДАРНЕ?

Дуга је атмосферска оптичка појава која се као лук спектралних боја – црвене, наранџасте, жуте, зелене, плаве, тамноплаве и љубичасте – јавља на небу, на супротној страни Сунца. Настаје преламањем Сунчевих зрака кроз капи кише. Улазећи у капљице, зраци се под одређеним углом ломе, затим се у унутрашњости капи једанпут или двапут одбијају, а кад излазе поново се ломе. У зависности од величине капи и угла под којим се Сунчеви зраци преламају, разликују се две дуге, главна и секундарна. Због различитог индекса преламања различитих боја, бела светлост се распада на делове, па посматрач главну дугу види (на слици обележено А) у облаку. Ако се светлосни зраци два пута одбију у унутрашњости капи кише, настаје друга, секундарна дуга са спољашње стране главне (на слици обележена Б). Боје главне дуге простиру се од црвене, на спољашњој страни, према тамнољубичастој на унутрашњој, док су боје друге дуге обрнуто распоређене. Средиште кружнице којој је дуга лук налази се насупрот Сунца. Видни угао за спољашњи полупречник главне дуге износи 42,30 степени, а за унутрашњи полупречник секундарне дуге 51,30 степени ■

ШТА ЈЕ „СИСТЕМ СТАНИСЛАВСКИ”?

Уметницима из света глуме израз „систем Станиславски” добро је познат. То је својеврсно учење како да се на основу личног и доживљеног што верније и природније одигра улога.

Зачетник овог учења је руски глумац и редитељ Константин Сергејевич Станиславски (1863–1938). Рођен је у богатој московској породици Алексејев, али под тим презименом готово да га нико не зна. Кад се определио за глумачки позив, а да би сачувао углед породице, узео је уметничко име Станиславски. Године 1888. основао је Друштво уметности и књижевности при Малом театру у Москви где је стекао искуство о естетици и сценском наступу. Тако је као саоснивач Московског театра уметности већ од 1897. године почео да развија свој чувени „систем”,

да саветује глумце како да призивањем у сећање доживљених осећања на природан начин представе лик који играју или да догађај на сцени поистовете са стварношћу у којој би и одистински могли да се нађу.

Учење, односно „систем Станиславског” и питање „Шта би било кад бих се и ја нашао у истој прилици као особа коју глумим?” уз помоћ стручних педагога у својој глуми примењују бројни позоришни, телевизијски и филмски глумци. Тако су учили и стекли славу бројни великани попут Мерилин Монро, Џејмса Дина, Роберта де Нира, Џека Николсона, Дастина Хофмана ■

ЗАШТО СЕ ВЕНЕРА ОБРЋЕ У СУПРОТНОМ СМЕРУ?

Венера је велика готово као Земља, али се око Сунца обрће знатно спорије – једном за 243 дана – и у супротном смеру. Највероватније је да је Венеру погодила нека од великих стена у хаосу раног Сунчевог система пре 4500 милиона година.

Астрономи верују да је и Земљу задесила слична судбина, па да је након судара од остатака настао Месец. Зашто онда Венера нема сопствени месец?

Прошле године два астронома с калифорнијског Технолошког института дала су објашњење да је и Венера вероватно имала природни сателит, али је остала без њега после другог судара који је променио смер њеног обртања.

Промена у гравитационом пољу планете проузроковала је да месец падне и споји се с Венером ■

КАКО АСТРОНОМИ ОТКРИВАЈУ УДАЉЕНЕ ПЛАНЕТЕ?

Планете изван Сунчевог система не могу да се виде помоћу телескопа јер су засењене сјајем звезда око којих круже. Зато астрономи прибегавају другачијим методама. На пример, ако се планета током кружења око сопствене звезде нађе између ње и Земље, онда ће сјај те звезде бити мањи све док се планета не помери. Много планета откривено је на овај начин ■

ДА ЛИ СЕ ЉУДИ РАЂАЈУ СРЕЋНИ?

Ричард Вајсмен, професор психологије на Хертфордширском универзитету, десет година проучавао је психологију среће, усредсређујући се на људе који за себе верују да су срећковићи или баксузи.

Његово истраживање показало је да се људи не рађају срећни, него да своју добру срећу граде начином размишљања и понашања. Они су вешти у коришћењу сваке прилике, имају опуштен став и отворени су за нова искуства. Углавном су уверени да ће им будућност донети нешто добро, па та очекивања сама по себи постају пророчанства ■

УМЕЈУ ЛИ АУСТРАЛИЈСКИ АБОРИЦИНИ ДА ОПШТЕ ТЕЛЕПАТСКИМ ПУТЕМ?

Докторка Марло Морган 1994. године узбуркала је светску јавност књигом „Мутантске поруке у Аустралији“ у којој је тврдила да су Аборицини способни да телепатски опште на великим раздаљинама. И други антрополози дошли су до сличних закључака. Педесетих година

прошлог века у лабораторијама су вршени огледи с Аборицинима. Они су погађали знакове на картама које су држали испитивачи. Више од половине испитаних показало је задивљујуће телепатске способности. Ако би се ово потврдило, могло би да се претпостави да су ови ловачко-сакупљачки домороци развили телепатију као еволутивну предност у борби за опстанак ■

ЖИВОТ ЈЕ БАЈКА

Шта неку особу чини истинским, великим уметником?

Дело? Личност? Нарав? И једно и друго и треће?

Међу великим уметницима има свакако и оних с, најблаже речено, биографијом нечасних људи. С друге стране, толики дивни људи за собом нису оставили никакав уметнички траг... Прича која следи говори о болесној љубави према једној од уметности и жељи да се по сваку цену досегне њен врхунац. У тој жељи несуђени уметник прибегао је страшној лажи. Да би прича била потпуна, њу уоквирује и једна љубавна веза између мушкарца и жене склоних да замишљају, а пре свега да измишљају.

Причу почињемо од средине, од 1989. године, кад је у Ројстон, град на истоку Енглеске, у посету господину Вилијаму Барингтону Коупу стигао

ИЗМИШЉЕНА ВЕЛИКА КЛАВИРИСТКИЊА

посетилац из Немачке. То је Ернст Лумпе, поклоник музике, дискофил који у својој збирци има чак петнаест хиљада плоча. Јасно је, веже их заједничка страст према класичној музици. Бари, како иначе зову Вилијама Барингтона, ожењен је пијанисткињом Џојс Хато која предаје клавир у оближњој школи за девојке. У својој кући, у соби на спрату, Бари има студио за снимање, будући да је музички продуцент. У приземљу куће налази се концертни клавир и ту

Џојс даје приватне часове. Ћаскајући с Лумпеом, оног тренутка кад је Џојс изашла из собе, Бари Коуп пустио је снимак Трећег клавирског концерта Сергеја Рахмањина.

– Како вам се допада? Ово је Џојс, моја супруга која свира Рахмањина – каже с поносом домаћин.

Лумпе је одушевљен. Међутим, тренутак доцније, Бари Коуп ће га разуверити:

– Шалио сам се, то је Андреј Гаврилов, победник такмичења 'Чајковски' – каже уз смех.

Потом му пушта други снимак, али исту каденцу, овога пута у извођењу Џојс Хато. Гост је очаран. Моли Барија Коупа да му пусти још који снимак... Бари му признаје да је његова жена болесна, да има рак већ двадесетак година, и да је престала да наступа и само снима плоче.

Кад се вратио у Немачку, Ернст Лумпе почео је да добија пакете. Били су то снимци Џојс Хато: Шопен, Лист... дела која је свирала много година раније.

У једном тренутку чинило се да је Џојс Хато највећа жива пијанисткиња. Онда су одједном сви схватили да је Џојс Хато заправо измислила славну пијанисткињу Џојс Хато присвајајући снимке других музичара као своје

Пролазе године. Дошло је доба Интернета. Људи се оку-
плају на рачунарској мрежи и
ћаскају о различитим ствари-
ма. Музичке страсти врло су
јаке, поготово кад је реч о по-
клоницима клавира и клавир-
ске музике. Ернст Лумпе при-
пада групи The Piano чији број-
ни чланови на Интернету раз-
мењују различита знања о пи-
јанизму. У једном квизу Лумпе
поставља необично питање.
Ко је од поменутих пијаниста
снимио следећа дела: Бах
(Голдберг варијације), Бетовен
(све сонате за клавир, све
концерте за клавир), Шопен
(сва дела за клавир, укључу-
јући и два концерта), Шуберт
(све сонате), готово читавог
Листа, Рахмањина, Мендел-
сона, Чајковског, Албениса,
Прокофјева... Нико од много-
бројних музичких зналаца са
свих страна света није пого-
дио да је тај музичар – Џојс Ха-
то, готово непозната енглеска
пијанисткиња.

Дискографска кућа „Concert
Artists“ из Ројстона почела је
да објављује плоче поменуте
уметнице. Оно што као боле-
сна жена није више могла да
покаже на концерту, показа-
ла је у студију. Попут славног
Глена Гулда.

„Чаробно извођење!“, писа-
ли су музички критичари.
Џојс је убрзо почела да даје
интервјуе. Између осталог, ис-
такла је да је музику Рахма-
њина проучавала с Беном
Мојсијевичем, пријатељем
славног композитора, и да је,
по речима њених професора,
већ у седмој години била чудо
од детета, рођена за концерт-
ну сцену... Кључне савете на-
водно јој је дала Клара Ха-
скил, легендарна пијанистки-
ња. Кратко речено, откривена
је генијална, сада већ седам-
десетчетворогодишња пија-
нисткиња, деценијама скриве-
на од музичке јавности.

Било је више него чудно што
нико није чуо за њу, јер је сви-
рала одлично и то дословце –
све!

Највећа жива пијанисткиња

У бостонском часопису
„Глоб“ 2005. године објављен
је интервју с Џојс Хато из пера
критичара Ричарда Диера ко-
ји је назвао вероватно једном
од највећих живих пијанистки-
ња о којој безмало нико ника-
да ништа није чуо. Он је нагла-
сио да се уметница не поја-
вљује у јавности јер четврт ве-
ка води борбу с тешком боле-
шћу. Болест је њеном свира-
њу дала ону трећу димензију,
сматрао је критичар.

Међу поклоницима музике
Џојс Хато постала је легенда.
Најбоља која је деценијама
скривана од јавности. Међу-

тим, у лето 2005. године Не-
мац Петер Лемкен, концертни
менаџер с дипломом немачког
конзерваторијума, чуо је сни-
мак те легендарне клавирист-
киње о којој су сви причали.
Као одличан зналац догађања
на светској музичкој сцени,
упитао се која ли је то Нацио-
нална филхармонија симфо-
нијског оркестра који прати
Џојс Хато. И ко је тај диригент
Рене Келер? Никада није чуо
за њега! Питање је поставио
Барију Коупу, а он га је упутио
на Интернет. Ту је била „ока-
чена“ биографија Ренеа Келе-
ра. Француско-пољски Јевре-
јин који је био заточен у зло-
гласном логору Треблинка то-
ком Другог светског рата, ода-
кле је побегао, па опет био за-
точен, али у Сибиру... И ода-
тле је побегао и ступио на кон-
цертни подијум.

Нико се није обазирао на
Лемкенова неповерљива пи-
тања. Сви су хвалили изван-
редан тон, фразирање, дина-
мику временске уметнице.

Похвале су стизале са свих
страна: хвалоспеви су обја-
вљени у часописима „Interna-
tional Piano“ и „Gramophone“.
Називали су је највећим му-
зичким открићем у последњих
осамдесет година. Џојс Хато

Џојс Хато
– лажни виртуоз

једна је од највећих пијанист-
киња које сам икада чуо – пи-
сао је познати критичар Џере-
ми Николс.

Онда је стигла вест да је 29.
јуна 2006. године преминула
Џојс Хато. Имала је седамде-
сет седам година. Пијанистки-
ња је сахрањена у Кембриџу
уз највеће почасте.

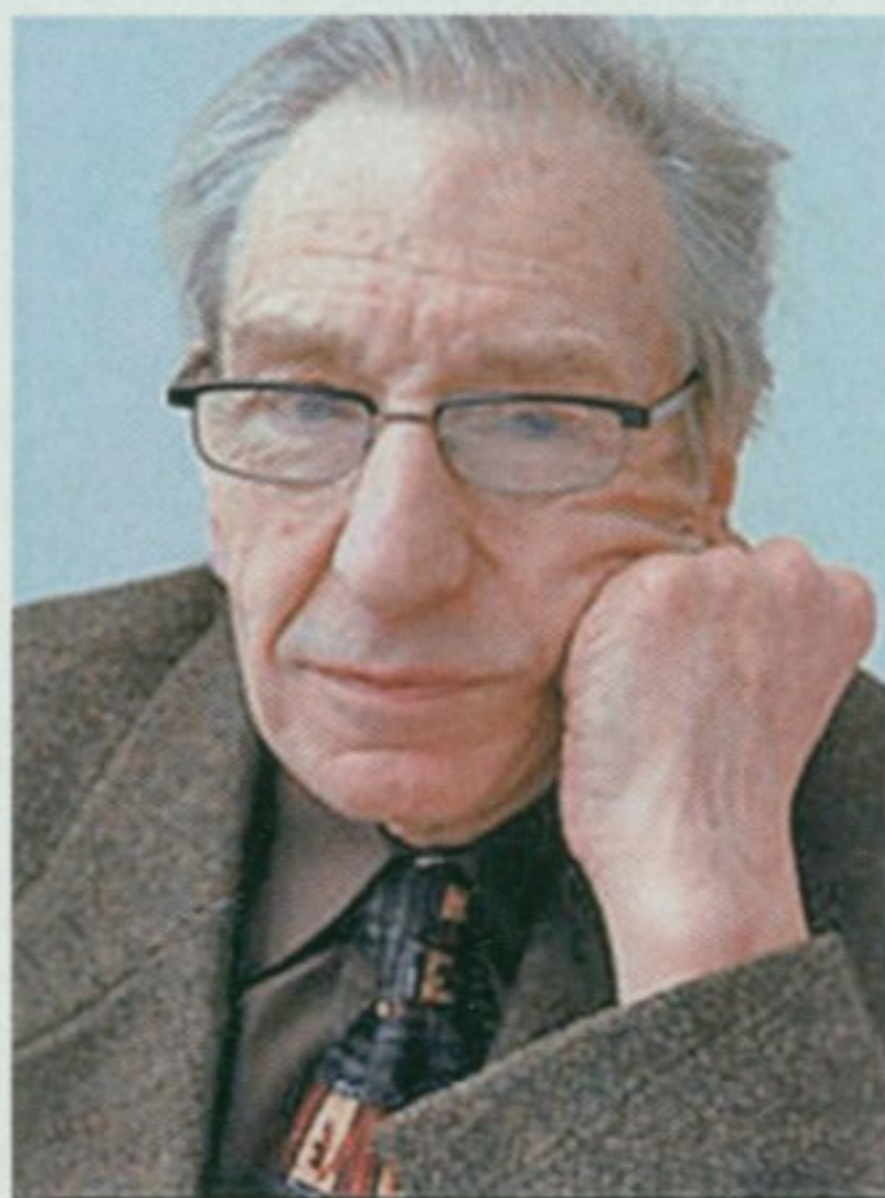
То не може бити иста особа

Пошто је чуо за смрт Џојс
Хато, неповерљиви Лемкен
упитао је музичке поклонике
са Интернета да ли игде по-
стоји неки живи снимак ове
уметнице. Било је то дан уочи
њене сахране. Образложио је
своје питање једноставним ре-
чима: „Уочио сам једну ствар.
Пијаниста који је одлично од-
свирао Моцарта, није онај исти
који је свирао тако добро Ал-
бениса или Прокофјева. Ми-
сли ли ико као ја? Чини ми се
да сва та дела не свира иста
особа!”

Николас Кук и Крег Сап,
обојица британски музиколо-
зи, написали су у међувреме-
ну научни рад о Шопеновим
мазуркама у тумачењу Џојс
Хато. Снимак је потицао из
1993. године.

На другом крају света, у Њу-
јорку, Брајан Вентура, несуђе-
ни пијаниста, иначе запослен
већ годинама на Вол стриту,
ставио је нови снимак мазурки
у свој плејер. Компакт-диск је
био повезан с рачунаром, од-
носно Интернетом, и базом по-
датака снимљених плоча.
Брајан Вентура такође је био
поклоник озбиљне музике.
Чим је ставио Џојсин снимак у
машину, рачунар га је обаве-
стио да је то заправо CD Еуге-
на Инђића, пијанисте рођеног
1947. године у Београду који
је још као дете отишао да жи-
ви у САД. Вентура је затим
ставио диск с Листовим „Тран-
сценденталним етидама“. Ис-
поставило се да је то снимак
мађарског пијанисте Ласла
Шимона (рођен 1948). Читава
прича о невероватној каријери
Џојс Хато и њему се одједном
учинила чудном.

Испоставило се да је и тре-
ћи компакт-диск лажан: на-
име, Трећи концерт Рахмањина
свирао је Јефим Брон-

Вилијам Барингтон Коуп,
човек који је смислио
превару

фман са шведским диригент-
ом Салоненом. Господин Вен-
тура, као пословни човек, по-
слао је исходе својих истра-
живања уредницима часописа
„Грамофон“ и „Класикс тудеј“,
јер су њихови музички крити-
чари својевремено свесрдно
похвалили свирање Џојс Ха-
то. Уреднику „Грамофона“ од-
мах је било јасно шта се дого-
дило. Јер, ниједан човек не
може да до тако ситних поје-
диности подражава другог му-
зичара... Да буде још смешни-
је, критичари „Грамофона“
дали су лошу оцену компакт-
диску Јефима Бронфмана, а
Џојс Хато оцењена је као от-
криће, савршенство!

Изненађење је било потпу-
но кад су схватили да снимак

Другог клавирског концерта
Јоханеса Брамса не изводе
Џојс Хато и измишљени дири-
гент, већ славни Владимир
Ашкенази с Бечком филхар-
монијом! Каква невероватна
лаж и каква дрскост! Џојс Ха-
то је заправо била особа која
је измислила велику пија-
нисткињу Џојс Хато. У томе
јој је био од помоћи њен муж
Бари Коуп. Он се једноставно
служио туђим снимцима
представљајући их вешто као
снимке своје жене, велике
уметнице.

„Дејли телеграф“ објавио је
потом интервју са супругом
покојне пијанисткиње. „Моја
жена је виртуоз. Њени сним-
ци су изворни“, тврдио је у
почетку Коуп. „Зар бих име-
вољене жене стављао на
стуб срама?“, питао је уцве-
љени супруг. Притиснут не-
сумњивим доказима, Бари је
мorio да се повуче и призна.
Да ли је и то признање било
истинито?

„То сам урадио ради своје
жене“, рекао је. Тврдио је та-
кође да она није била свесна
шта он чини, јер је све те ком-
позиције умела да одсвира.
Наравно, имена диригената и
оркестара била су измишље-
на. Баш као и Рене Келер, бе-
гунац из Треблинке. Ставити
лажну биографију на Интер-
нет, то је бар лако.

Због чега су се одлучили на
такву превару? Да ли је Џојс
умрла срећна, мислећи заиста
да свира као Владимир Ашке-
нази?

Као прво, учинили су то из
освете, јер Џојс није била при-
мљена на Краљевску музич-
ку академију. У то време вла-
дало је мишљење да жене
треба да буду домаћице, об-
јаснио је „сниматељ“ Бари.
Џојс је сматрала да је улудо
протраћила живот. За њу је
музика била све. Кад јој је по-
казао објављене компакт-ди-
скове с њеним фотографија-
ма на корицама и изванредне
критике у часописима, она је
скрхана од болести прошапу-
тала: „Прекасно је”.

Испоставило се да су Бари
и Џојс били више него чудни
људи. Нису имали пријатеље.
Осим тога, Бари је од детињ-
ства био склон лажима. Кад
је упознао Џојс, она му је при-
знала да је имала брата бли-
занца који је умро на рођењу.
И Бари је признао да је имао
сестру близнакињу која је
умрла на рођењу. Тако су
умислили да су они заправо
најзад пронађени близанци.
Бари је казао да су ретко раз-
говарали. Имали су осећај да
једно о другом знају све. Тако
је заједнички плод њихове
маште најзад „оживео”. Испо-
ставило се да је та бајка ту-
жна бајка којој недостаје сре-
ћан крај ■

Мирјана Огњановић

двадесет три

ПЕШАК И БИЦИКЛИСТА

1

Пешак је прешао 18 километара за неколико сати. Колико је километара прешао бициклиста који на час прелази 4 пута дужи пут, а време путовања му је два пута дуже? ■

ЧУДНА ПРОДАЈА

4

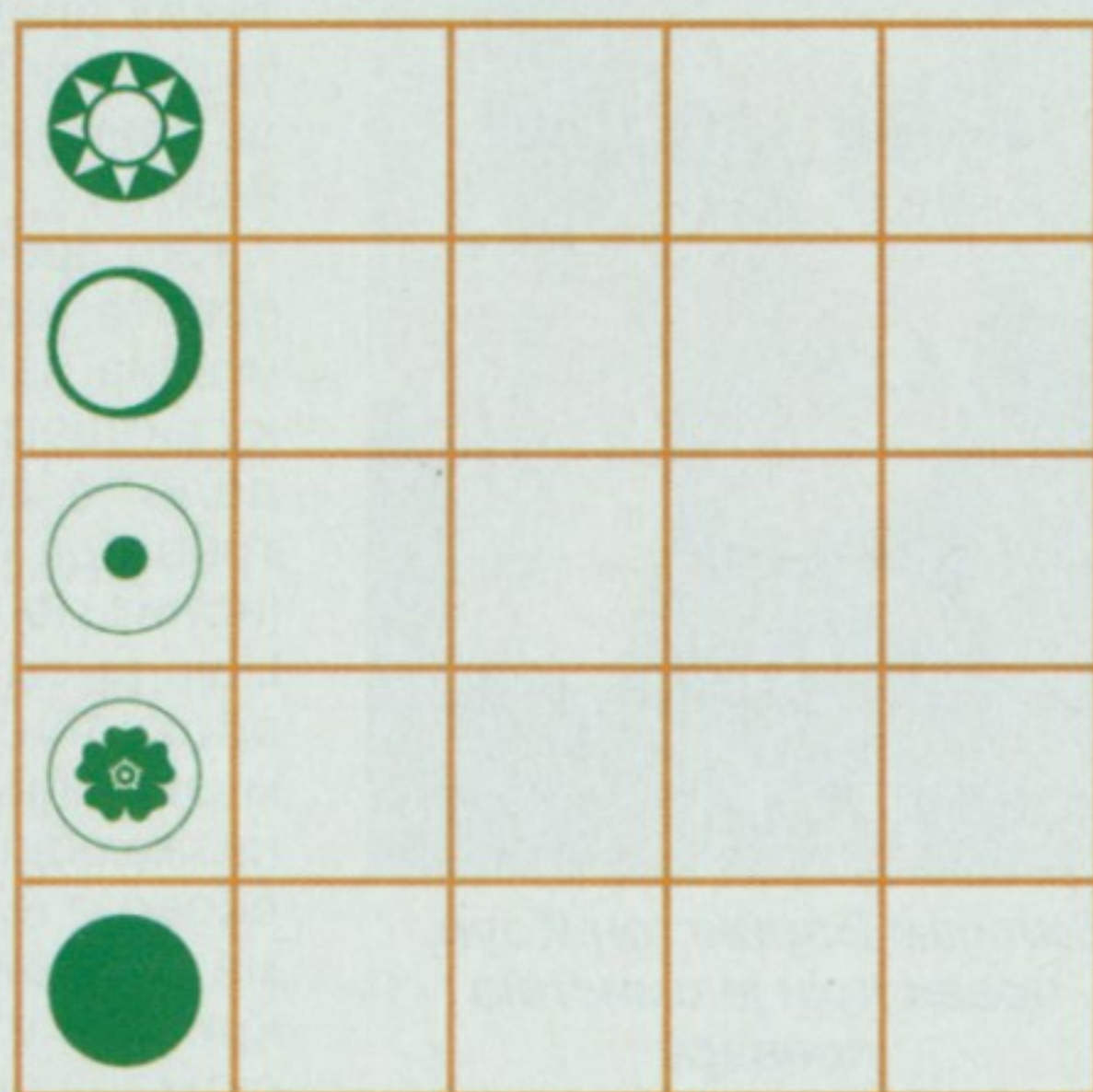
Сељак је донео на пијаци пуну корпу јабука. Јабуке је продавао на комад. Први купац купио је половину од укупног броја и пола једне јабуке. На исти начин куповали су и остали купци: по половину затечених јабука и пола једне јабуке. После седмог купца продавцу није остала ниједна јабука. Колико је јабука сељак донео на пијаци? ■

СИМБОЛИ

2

У дату мрежу сместите задате симболе тако да се у сваком реду, колони, као и на дијагоналама сваки од симбола појави само једанпут ■

КУПОВИНА

5

Дејан и Саша и њихове сестре Наташа и Тања куповали су оловке. После завршене куповине установили су следеће:

- свако од њих платио је за сваку оловку онолико динара колико је оловака купио;
 - сваки пар, брат и сестра, потрошио је укупно 85 динара;
 - Саша је купио оловку више од Тање, а Наташа је купила само две оловке.
- Како се зове Наташин брат? ■

КОЈИ БРОЈ НЕДОСТАЈЕ?

3

Уочите законитост и замените знак питања одговарајућим бројем ■

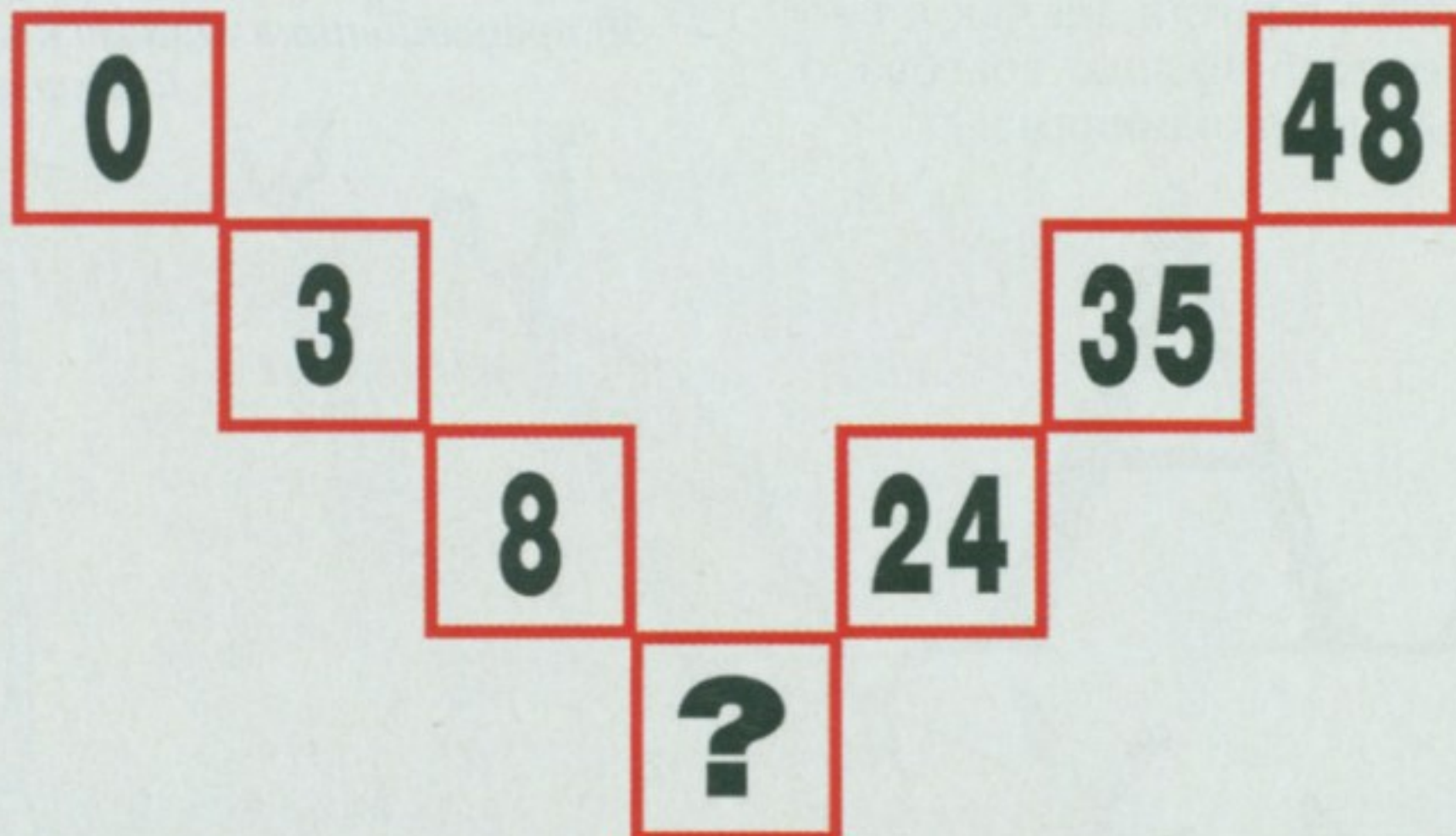
5	6	3
5	?	4
2	3	3

ИЧКЕ загонетке

УПОТПУНИТЕ НИЗ!

6

Уочите законитост
и уместо знака
питања ставите
одговарајући број ■

ДВА БРОЈА

7

Збир два броја је 120. Нађите те бројеве,
ако 40 одсто једног износи колико
60 одсто другог ■

120
40% 60%

НАЕЛЕКТРИСАНА ТАБЕЛА

8

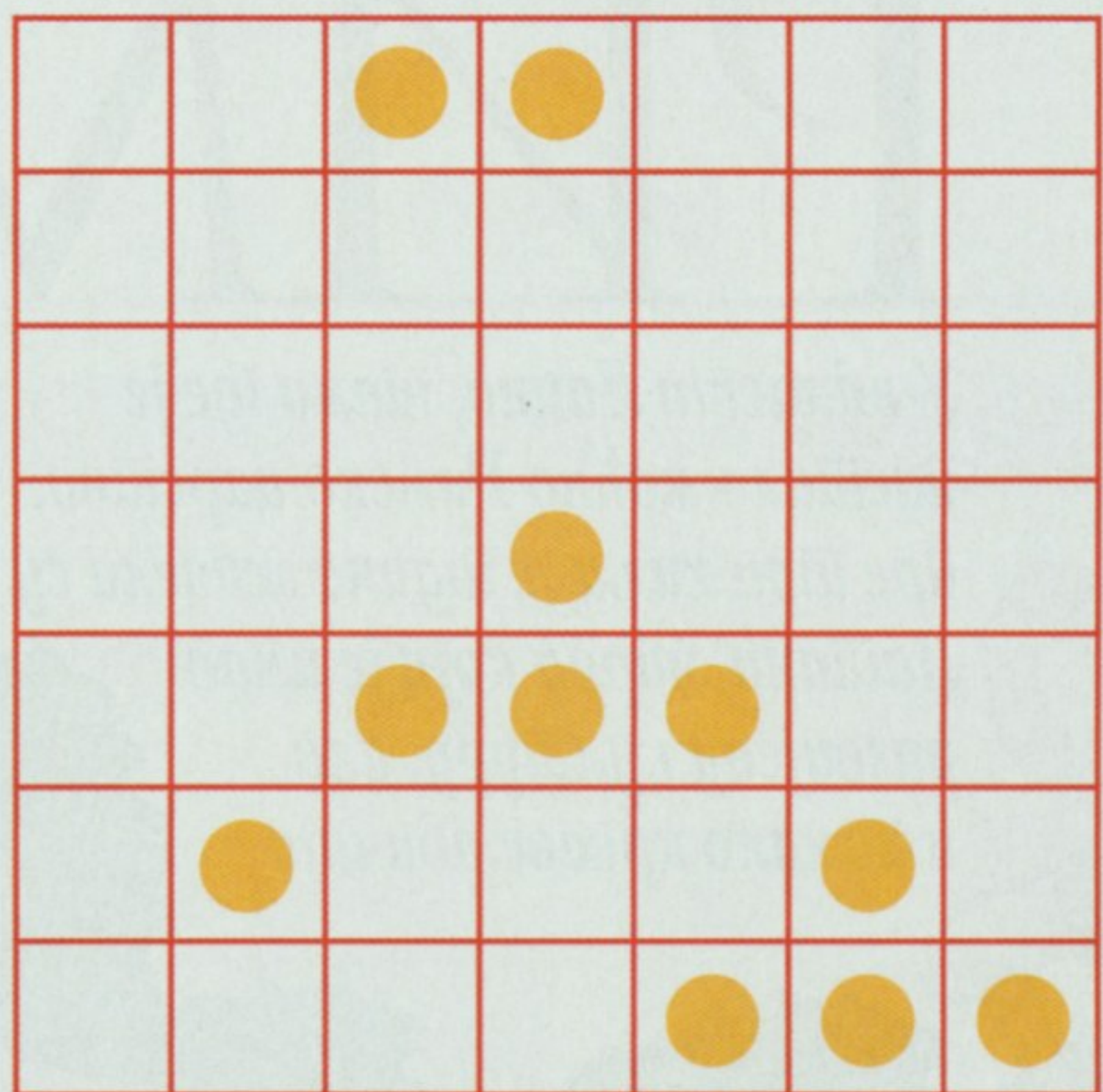
У задатој мрежи трећина ћелија има
позитивно наелектрисање (+), трећина
негативно (-), док трећина није наелектрисана
(0). Символи на крају сваке колоне и сваког
реда и једне дијагонале показују врсту
наелектрисања за ту колону, ред или
дијагонулу. Одгонетните распоред
наелектрисања, односно поставите симболе
+, -, 0 у одговарајуће ћелије ■

?	?	?	-
?	?	?	-
?	?	?	+
+	-	0	0

ЈЕДНАНАЕСТ КУГЛИЦА

9

Велики квадрат састоји се од 49 плочица
квadratног облика. Куглице су
распоређене као на слици. Велики
квадрат може се изделити у скуп
четвороуглова (квдрата и
правоугаоника). Нацртајте тачно
11 четвороуглова тако да се у сваком
налази по једна куглица, али да ваших
11 нових четвороуглова морају у
потпуности „покрити” првобитни оквирни
квадрат. Ако вам то може помоћи,
појединачне плочице могу се сматрати
четвороугловима ■

ДВЕ ПРИЈАТЕЉИЦЕ

10

Марија пије топлу чоколаду са
својим оцем и пријатељицом
Катарином. Марија каже Катарини:
– Мој деда има исто година колико и
мој отац.
– Немогуће – узвратила је Катарина.
– Истина је – рекла је Марија
показујући слику свог деде.
– Ти лажеш – рекла је Катарина.
Изненада је поред њих прошла
њихова пријатељица Олга.
– Уверавам те да Марија говори
истину – рекла је она.
Да ли је Олга била у праву? ■

Уређује
Радивоје
Грбовић

**Решења на
страни 65**

ЛАТИНИ, ПРЕЦИ РОМУЛА И РЕМА

РИМ ПРЕ РИМА

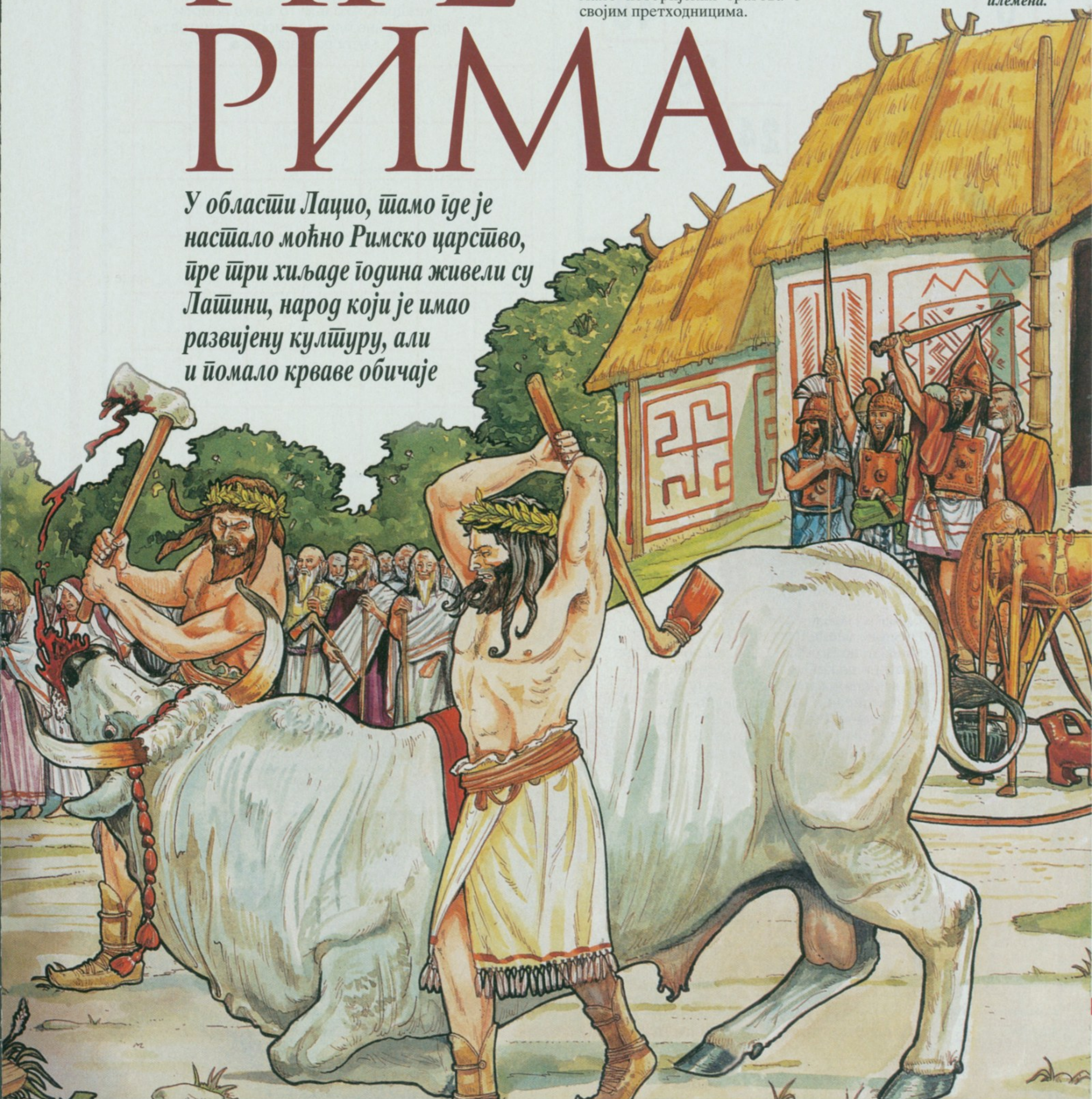
У области Лацио, тамо где је
настало моћно Римско царство,
пре три хиљаде година живели су
Латини, народ који је имао
развијену културу, али
и помало крваве обичаје

Прича о близанцима и ву-
чици? О Римљанима,
седам краљева, седам
брежуљака, Палатинуму, Кам-
пидољу? Кад се помене област
Лацио, њена прошлост и јуна-
ци, сви одмах помислимо на
древну римску државу. Али, от-
куд се створише Ромул и Рем,
које су они народности били?

Елем, Латини су одиграли
веома важну улогу у настанку
римске државе, а ипак се о њи-
ма тако мало зна. За то криви-
цу носе управо Римљани који
су имали обичај да романизују
све што постоји, па чак и оно
мало историјских трагова о
својим претходницима.

Данас се ипак зна да су Ла-
тини, становници Лација, у
средњој Италији, пре три хи-
љаде година већ били сасвим
устројено друштво. А све
остало су чињенице које се
изводе на основу легенди и
мита. Како закључују ита-
лијански историчари, област

*Годишње жртвовање белој
бика испред Јупитерове
храма у Лацију, у Алба Лонги.
Месо животиње поштом
је дељено између
30 представника латинских
племена.*

Лацио су у давна времена настајивали Сикули. Надаље, али много пре настанка римске државе, Сикуле су протерали домороци с Апенинских планина. Први Римљани још су памтили имена три митска краља освајача: Пико, Фауно и Латино. По свему судећи, овај последњи подарио је име народима Лација.

Међутим, много је вероватније да су се Латини тако звали по месту где су се настанили: Latium (од *latus* – отворен, раван предео). Наравно, није то била тако велика област као данашњи Лацио, већ она између морске обале, реке Ти-

Латини и њихови суседи: главна средишња латинској Лација (смеђа боја) из доба око 8. века пре наше ере, као и народи с којима су се граничили.

бра, брда Албани до Сатрика и Чирчеа. Староримски историчари баш су то подручје називали *Latium vetus* (антички Лацио), а други део звао се *Latium adiectum* (додати Лацио), то јест област коју су освојили Римљани.

А да ли су Латини уистину били сиромашни пастири који су по брдима чували овце па су Римљани морали да измисле јунаке иза којих ће прикрити своје скромно порекло? Архе-

олози су, макар делимично, открили истину маскирану римском митологијом, јер нека скорашња истраживања показују да Латини јесу били сточари и земљорадници, али нисмо сироти и невешти, пре свега због подручја где су живели.

Страх од мора

Тамо где су данас препуне плаже у Остији, пре три хиљаде година дуж читаве обале простирали су се широки заливи. Долину у залеђу заузима мала је једна велика мочвара, али и мноштво мањих и већих језера која су касније исушена. Тло је, дакле, било веома плодно, а зелени пашњаци на обронцима Апенина били су погодни за узгој стоке. Занатлијама су на располагању стајала брда иловаче за израду посуђа, а густе шуме нудиле су изобиље дрвне грађе и лековитог биља.

Будући да су мочваре заузимале велики део данашњег Лација, густина насељености становништва била је већа него сада, и људи су живели добро. Први суседи били су им учени и префињени Етрурци и Грци колонисти, тако да су могли да се угледају на најбоље.

Још у 6. веку пре наше ере, у доба кад је већина других „Италијана“ била незаинтересована за писменост, Латини су имали своје писмо. Доказ за то је један од најстаријих записа на латинском, такозвани *Lapis niger* – користили су архиван алфавет сличан оном из грчких колонија на Апенинском полуострву, али су додали и знакове за вокале који нису постојали у грчком писму. Једино што нису научили од својих напредних суседа било је морепловство: Латини никуд нису ишли морем.

МУЛТИЕТНИЧКИ ЛАЦИО

У античко време област Лацио била је насељена разним народима, тако да Латини нису били једини а ни најстарији становници. Тај примат припада Сабинцима који су се први населили око Тибра и касније „стопили“ у Рим. Вероватно је да су неки од њих, бежећи из тих крајева, били зачетници народа Ернички који се сместио у долини реке Сако. Дуж морске обале живели су Рутули, индоевропски народ чије се седиште налазило у околини данашње Ардеа, али су у 5. веку већ били нестали или су се стопили с Латинима.

Средишњи део Апенинских планина насељавали су Екви, али су ту били и Волсци – и једни и други дуго су се борили против Латина, али су се на крају сјединили с њима у одбрани од Рима.

С друге стране обале Тибра, граничећи се с Етрурцима, живеле су мале заједнице Капената и Фалисција: говорили су језик сличан латинском, па су их сматрали „издвојеном браћом” ■

Маска од шеракоје нађена код народа Волсца.

— двадесет седам

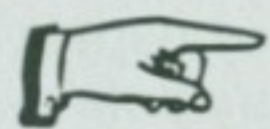

ШТА ЈЕ МИТ А ШТА ИСТИНА?

Изнемогле избеглице стигле су до обала Лација – тако митови описују долазак Тројанаца предвођених Енејом, који су побегли из свог разореног града. Потом су се измешали с тамошњим племенима, а син тројанског јунака Енеје Асканије основао је касније Алба Лонгу, родни град Ромула и Рема. Да ли је то само измишљена прича да би Римљани мало оплеменили своје порекло? Може бити. Али, све је надахнуто истинитим догађајима везаним за грчке досељенике – предвођени својим ратним јунацима, они су пристизали на нове поседе и стапали се с италским становништвом.

Близанце Ромула и Рема, синове бога Марса и свештенице Рее Силвије, унуке краља Алба Лонге Нумитора, Рејиног оца, оставио је на обали Тибра Рејин стриц, узурпатор власти Амулије. Спасла их је и дојила једна вучица, а кад су одрасли, вратили су се у Алба Лонгу, поново поставили на трон свог деду и 753. године пре наше ере добили дозволу да оснују град Рим. Но, Ромул је у срџби убио Рема зато што је оскрнавио свето обележје града и – владао је сам. Мит наводи на то да је Ромул био потомак грчког јунака Енеје и да се римска историја надовезује на грчку ■

Енеја бежи из Троје и на раменима носи оца и бојове заштитнике.

Доброј латинској домаћици на трпези никад није недостајало воћа, сира и неизбежног танког хлеба без квасца, прво од крупника а касније од пшенице. Богovima су се приносиле понуде у виду млека и сира. Винова лоза, а с њом и вино, ушли су у свакодневни живот тек у 7. веку пре наше ере, а неколико векова касније Плиније Старији побројао је око 80 различитих сорти грожђа.

Плиније Старији описао је и друштвено и политичко устројство латинских насеља из 10. века пре наше ере. Првобитни Лацио био је нека врста федералне државе, заједница тридесетак општина, *poruli*, које су заједно чиниле Латински савез. Вође савеза окупљале су се сваке године у Јупитеровом светилишту у Алба Лонги, где су се славиле *Feriae latinae*. Предводници племена би ту, по једном веома древном обреду, жртвовали белог бика, а затим би међусобно поделили месо. Био је то како верски, тако и политички и војни обред. Утицај војске и политике надвладао је побожност 21. априла 753. године пре наше ере кад се, по легенди, Ромул спустио двадесетак километара у долину испод Алба Лонге и учртао границе свог насеља у подножју брда Палатинум. Изabrao је необично али стратешки добро место.

Рођаци нападају!

Латини су, наиме, своја насеља градили обично на врховима или обронцима брда, подале од мочварних долина. Њихове кружне или правоугаоне колибе састојале су се од једне просторије, у најбољем случају две. Зидови су били од трске и грања улепљених иловачом, а кровови од олисталог грања.

Упркос сиротињском изгледу, у неким колибама били су смештени храмови посвећени разним боговима. Латини су веома поштовали земљу и природу. Сатурн, који је у римској иконографији био Јупитеров отац и предак свих других божанстава, за Латине је био бог узораних њива које су се на латинском звале *satum*. Под приличним утицајем Етрураца, од тих једноставних храмова настала су касније светилишта с многобројним обојеним украсима од теракоте.

Латини су били велики верници. Уверени да покојници негде настављају да живе, сахрањивали су њихов пепео у урне у облику малих колиба. Штавише, душама је било потребно све што су имале за живота, па су око урни стављали разне посуде, намештај и украсе, све у минијатури. Ови погребни обреди, много скромнији али упо-

редиви с оним египатским, били су намењени само богатим и угледним особама.

Уосталом, и међу живима су постојале очигледне разлике у положају. Сељаци су носили тунике и огртаче, а бољестојеће жене прегаче, широке шалове и велове извезене сребром и перлицама од стакла. Неизоставни модни детаљ у женском облачењу био је каиш: широк, од бронзе, носио се с тешким привесцима и копчама. Мало ко је имао накит од злата, али је чак и у то давно доба неки способни „зубар“ за богате муштерије правио зубне протезе с овим драгоценим металом.

Свет Латина згаснуо је кад се на небу уздигла звезда једног од савезника. Иако су били релативно мирољубиви, Латини су се наоружавали да би се одбранили од намере римских владара да преузму вођство у савезу. Узалуд! Иако су говорили исти

језик, имали исте обичаје и веровали у исте богове, њихови римски „рођаци“ наишли су на слаб отпор и Латински савез брзо се распао. Али, зашто је надвладао управо Рим?

У другој половини и крајем 9. века пре наше ере појачале су се опсаде латинских утврђења, али не свуда и не подједнако, тврде историчари. На пример, област у брдима Албани, у залеђу Рима, била је на добром месту, на раскршћу путева којима су племена с Апенина ишла у набавку соли на обали, па је нико није дирао.

Опет, Рим је почео да се гради на реци Тибар, такође на раскршћу трговачких путева. Тако се Ромулов град брзо развијао и преузео превласт у Латинском савезу мада је готово читав шести век пре наше ере био под окупацијом Етрураца. Пошто

Латинска погребна урна у облику колибе.

су од савезника постали непријатељи, Римљани су 338. године пре наше ере коначно освојили сва насеља бивше заједнице – био је то крај Латинског савеза, али и латинског народа ■

З. М.

ЕТРУРЦИ, УГЛЕДНИ СУСЕДИ

Баш некако у време кад је Римско царство било у свом пранастанку, Латини су имали врло угледне суседе од којих су могли много шта да сазнају и науче. Етрурци су на врхунцу своје и те како значајне цивилизације били управо у 8. веку пре наше ере, с веома развијеним друштвеним уређењем, вером, архитектуром, уметношћу и занатима, па су и Грци и Римљани од њих преузели многа знања и технике.

Етрурија је била област између река Тибра и Арна, као и Тиренског мора, отприлике данашња Тоскана и део Умбрије. Састојала се од 12 градова који су чинили конфедерацију. Одакле су дошли на ово тло? Неки кажу да је реч о самосвојном народу који је водио порекло од цивилизације Виланова. Други наводе да су Средоземним морем стигли из Лидије у Малој Азији, а трећи да су дошли копном из средње Европе.

За собом су оставили чудесне грађевине, углавном храмове и гробнице, скулптуре и фреске с реалистичким ликовима, а били су и изванредни драгуљари, па им на обради и обликовању златног накита завиде и данашњи мајстори овог заната. Њихов језик и писмо (слично грчком) није ни до данас одгонетнуто, па се о њиховим обичајима мало зна.

У 6. веку пре наше ере проширили су своје поседе северно на долину реке По и јужно освајајући цео Лацио, део Кампаније и делове Сицилије и Корзике. Неколико деценија младим римским краљевством владали су етрурски краљеви. Иако су основали колоније у Соренту, Помпеји, Херкулануму и Капуи, велика препрека били су им Грци из Куме, који су их, удружени с тиранином Хероном из Сиракузе, победили у бици 524. године пре наше ере.

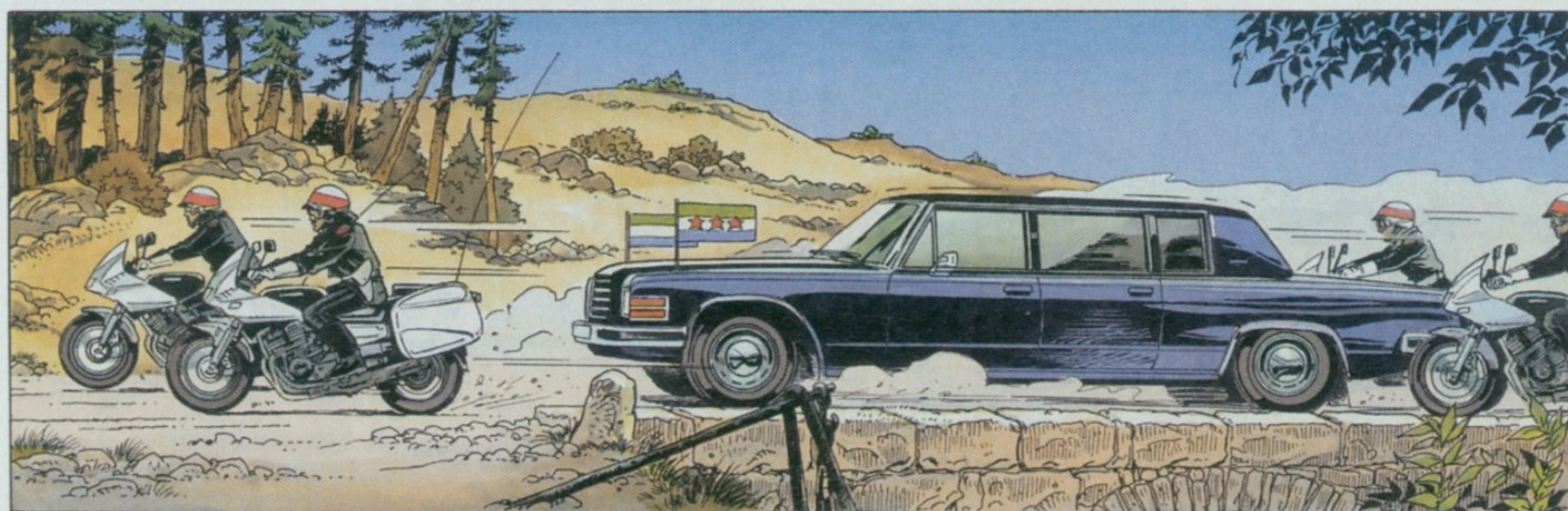
После 428. године пре наше ере и побуне месног становништва и најамника, етрурска заједница почела је да пропада, док у 4. веку Римљани нису почели да освајају један по један етрурски град. Распад државе завршио се до краја 3. века пре наше ере, а њихово становништво на крају се потпуно утопило у римско и језик и цивилизација пали су у заборав ■

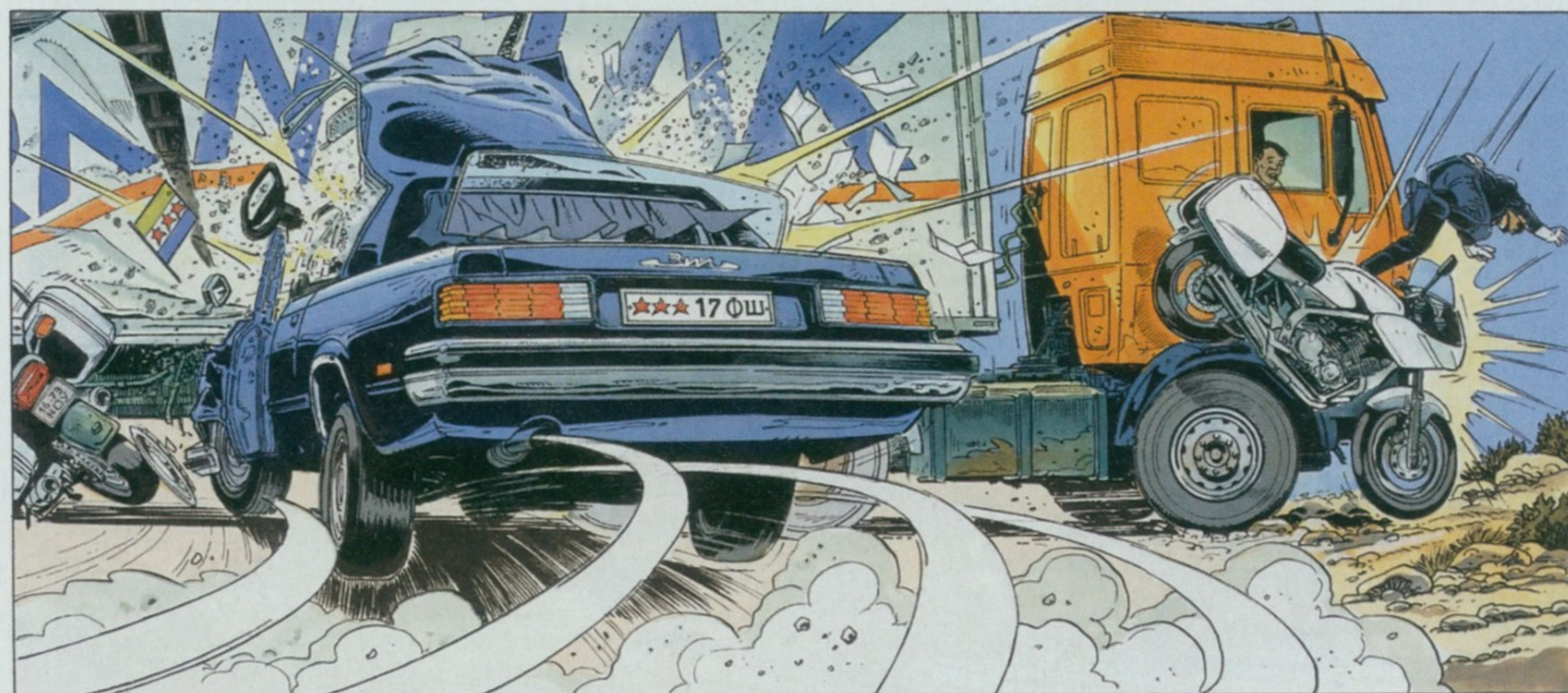
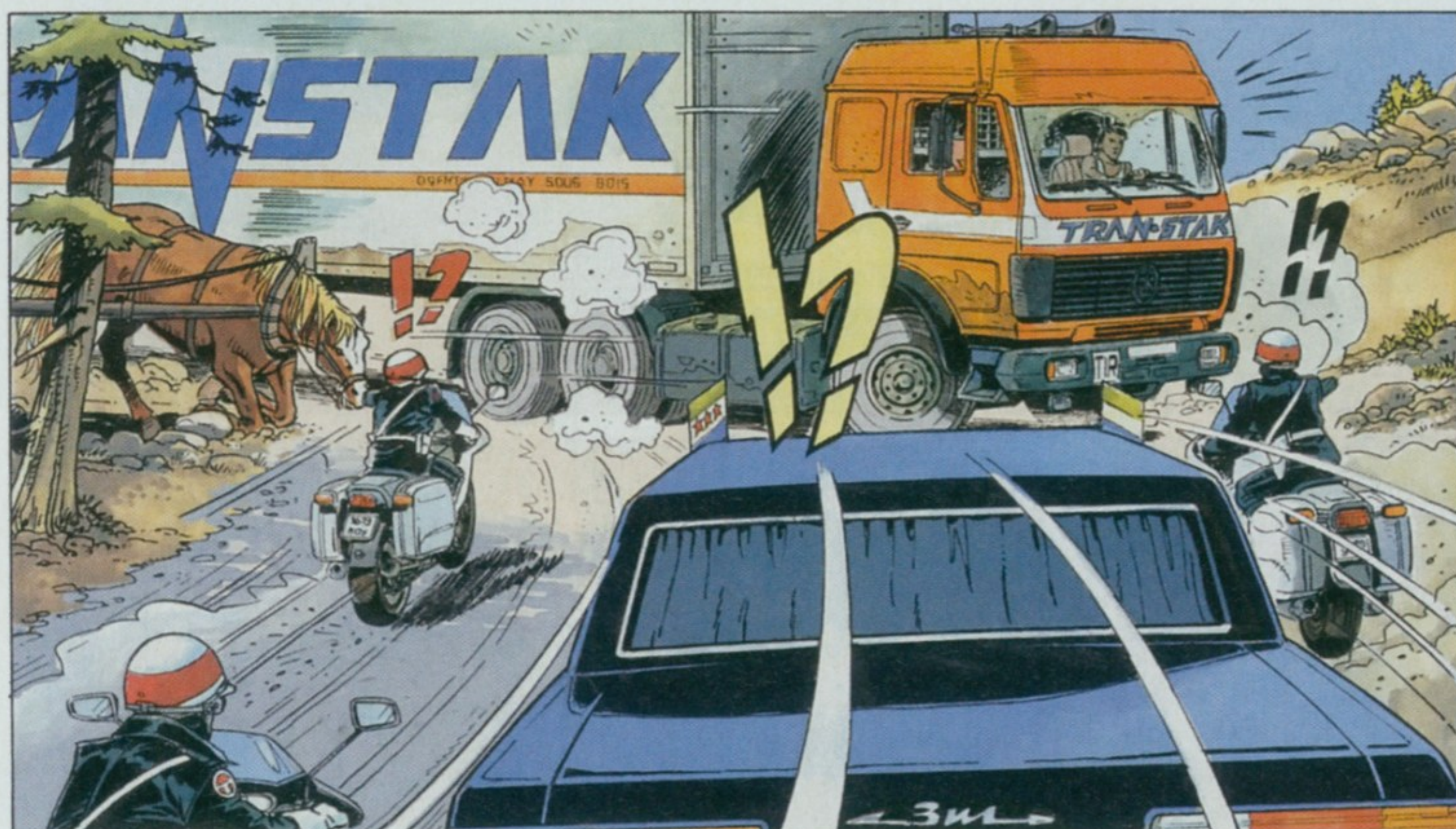

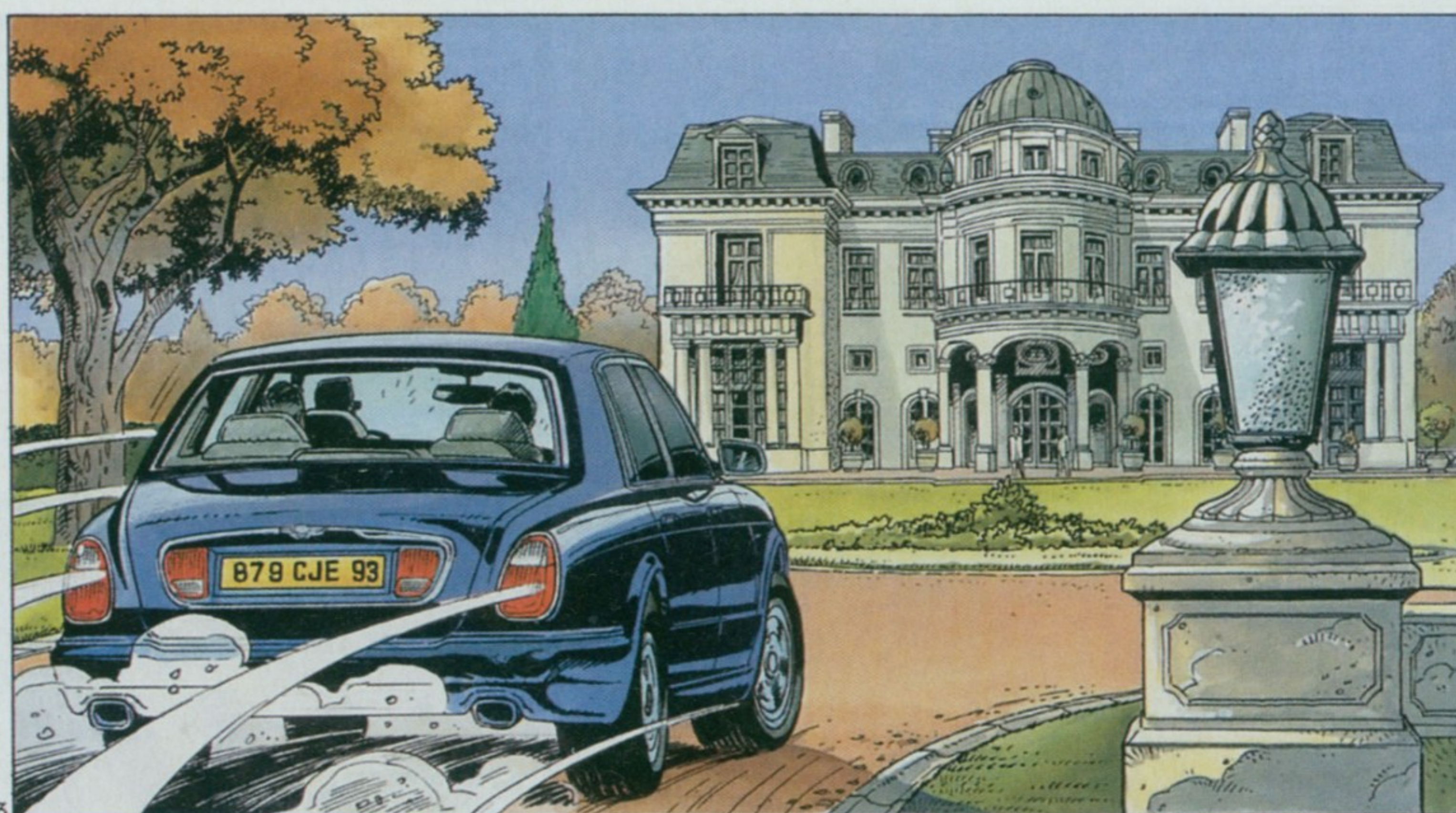
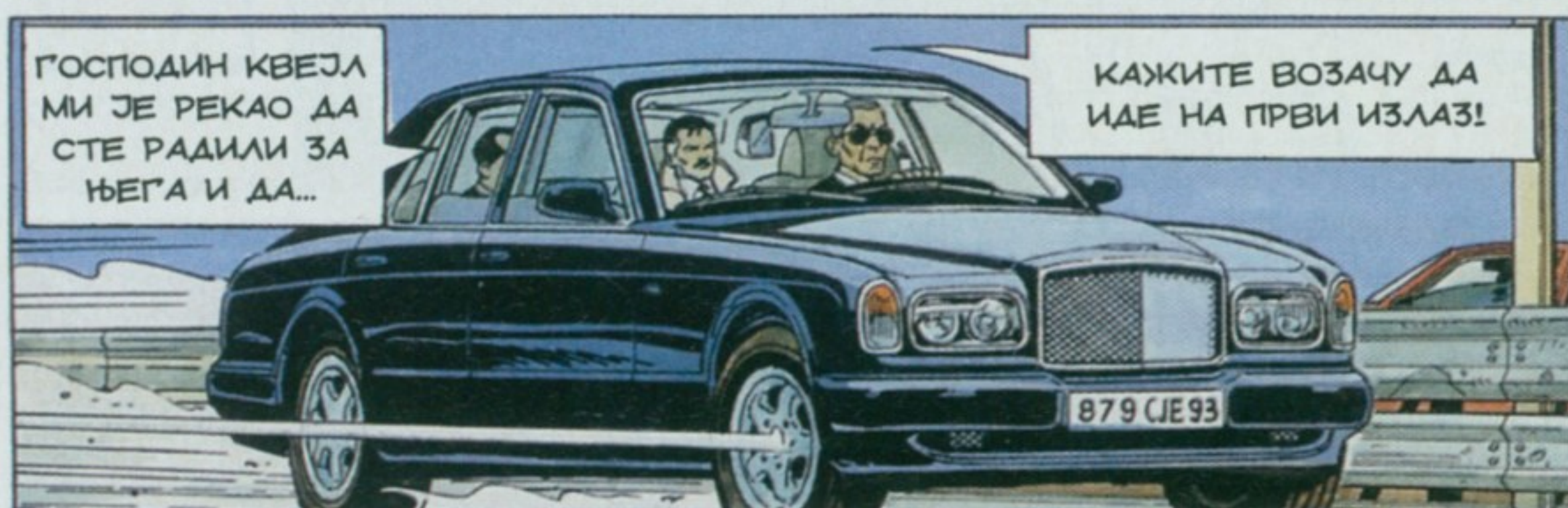
Lapis niger налази се у Риму.

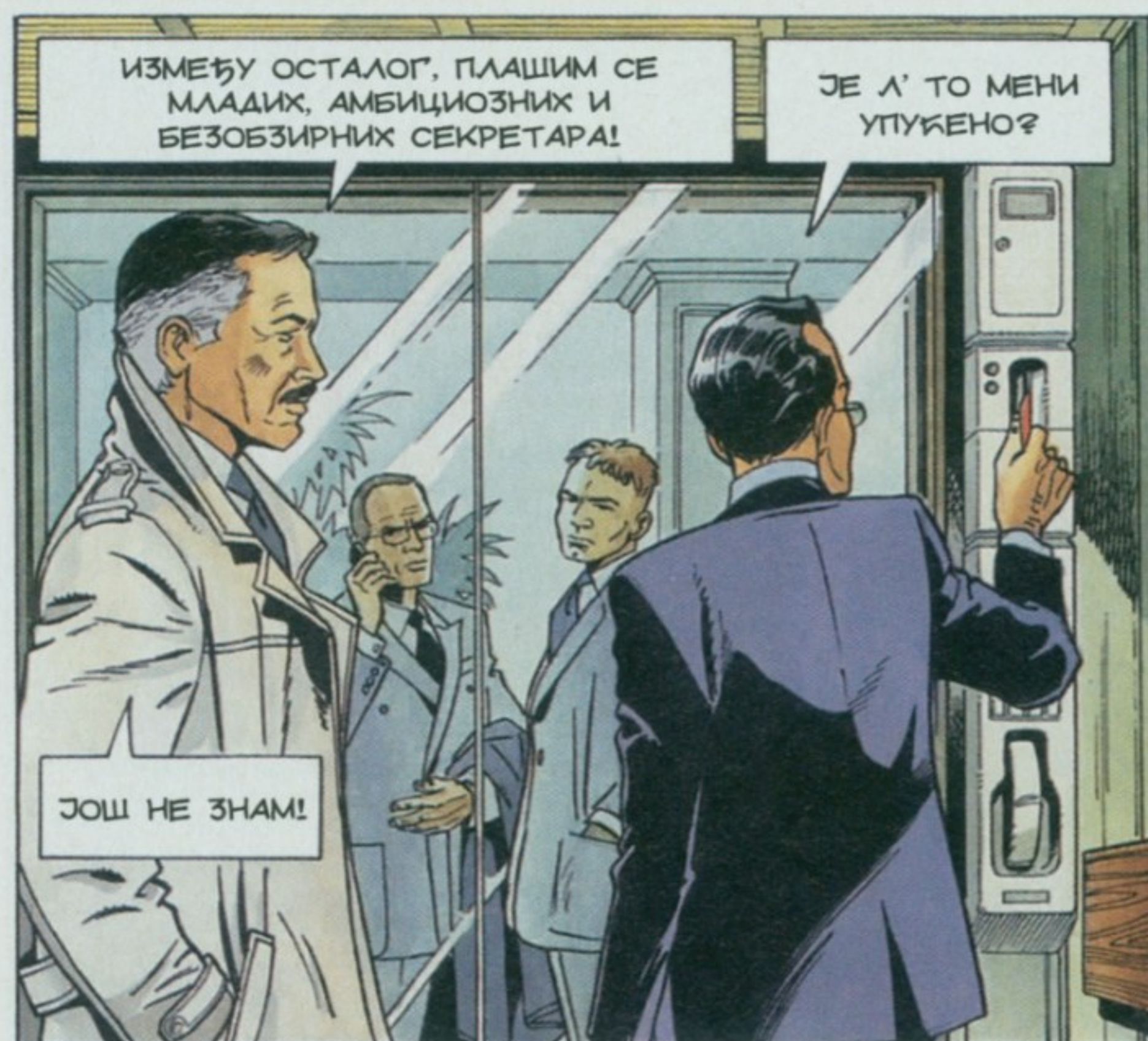
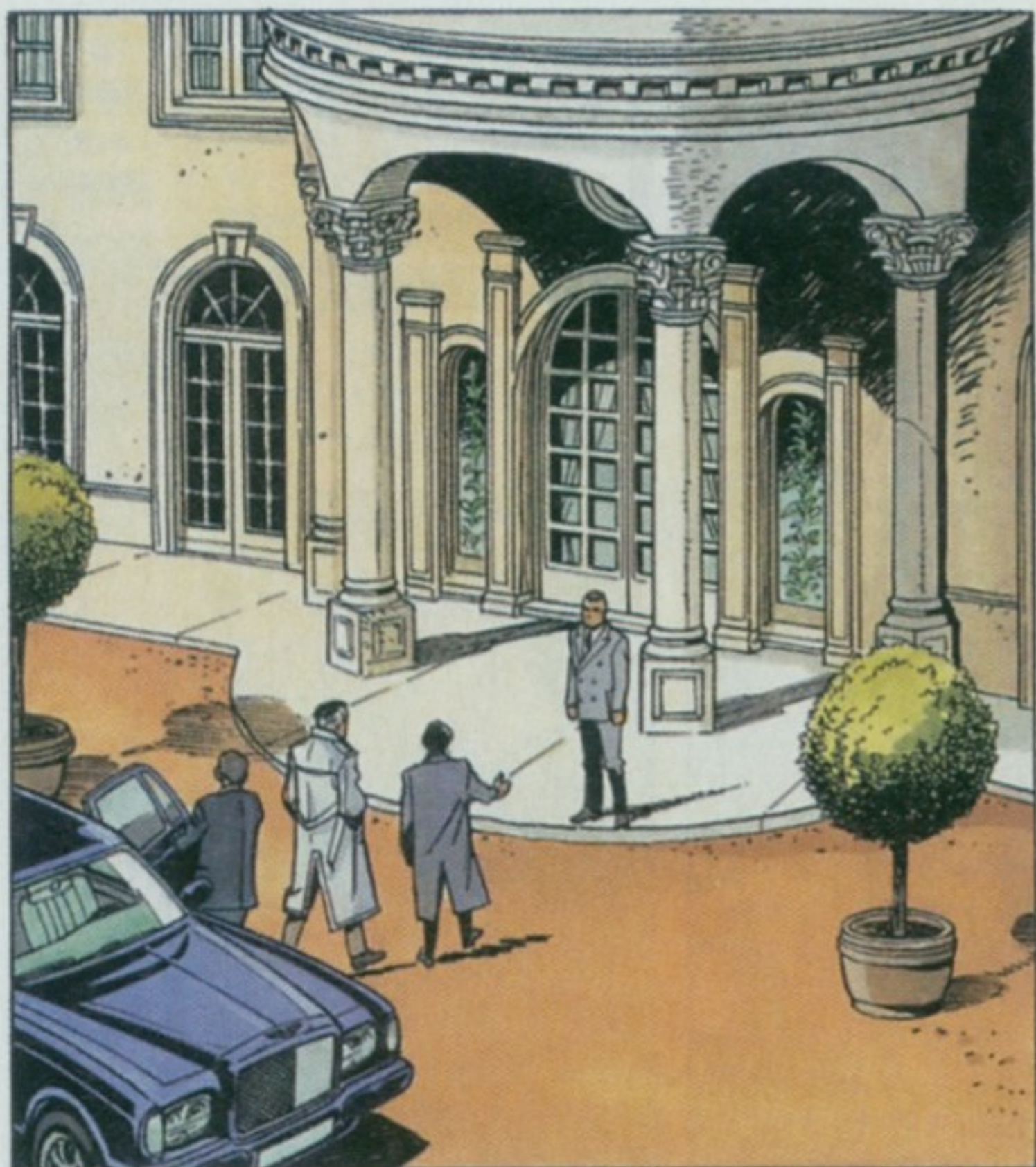
НАПИСАО
ЖАН ВАН ХАМ
НАЦРТАО
КРИСТИЈАН ДЕНАЈЕ

ВЕЈН ШЕЛТОН 32. елемент

ДОБРИ СТАРИ ПОКВАРЕНИ КВЕЈЛ! УЗГРЕД, ИМАМ ПЕТНАЕСТ ГОДИНА И НЕКОЛИКО МИЛИЈАРДИ МАЊЕ НЕГО ВИ!

И ДВЕ НОГЕ, ЗА ШТА БИХ ДАО ПОЛОВИНУ СВОГ БОГАТСТВА! БУРБОН С ЛЕДОМ, КАО И ОБИЧНО?

ЖАО МИ ЈЕ ЗБОГ ОВЕ ЦИРКУСКЕ ТАЧКЕ, ШЕЛТОНЕ! АЛИ, НИСАМ ЖЕЛЕО ДА ПРОВЕРИМ САМО ВАШЕ РЕФЛЕКСЕ! СЕДИТЕ, МОЛИМ ВАС...

ЗАМИСЛИТЕ, ВЕК НЕКОЛИКО МЕСЕЦИ ОДУШЕВЉЕН САМ ИНФРАЦРВЕНОМ ОПТИКОМ И ЊЕНОМ ПРИМЕНОМ У ОБЛАСТИ ЗЕМАЉСКОГ ОРУЖЈА И ФОТОГРАФИСАЊА У СВЕМИРУ!

ТА ПРИМЕНА, С КОЈОМ СЕ ВЕК ДАЛЕКО ОДМАКЛО, КАО ШТО ЗНАТЕ ТРЕБА ДА СЕ РАЗВИЈА У НОВОМ ПРАВЦУ У ГОДИНАМА КОЈЕ ДОЛАЗЕ! А ЗАХВАЉУЈУКИ ЧЕМУ? ОВОМЕ!

КАРИНИ!

ШТА ЈЕ ТО?

ГЕРМАНИЈУМ, 32. ЕЛЕМЕНТ У МЕНДЕЛЕЈЕВОВОМ СИСТЕМУ! МОЖЕ СЕ УГЛАЧАТИ ПОПУТ СТАКЛА И У ПОТПУНОСТИ ПРОПУШТА ИНФРАЦРВЕНЕ ЗРАКЕ!

ЗАТО ЈЕ ПОСТАО СУШТИНСКИ САСТОЈАК ОД СТРАТЕШКОГ ЗНАЧАЈА У РАТУ ЗВЕЗДА! ВЕЛИКЕ СИЛЕ ПРОДАЛЕ БИ СВОЈЕ ВЛАДЕ ЋАВОЛУ ЗА СИГУРНО И РЕДОВНО СНАБДЕВАЊЕ ГЕРМАНИЈУМОМ! ЊИХОВА НЕВОЉА ЈЕ ШТО ОВОГ МЕТАЛА ИМА САМО У ТРАГОВИМА У НЕКИМ МИНЕРАЛИМА ЦИНКА И ОЛОВА! ЗБОГ ТОГА МУ ЈЕ ЦЕНА СКОЧИЛА ДО НЕБА!

НО, ДЕСИЛО СЕ ДА САМ ПРОНАШАО ИЗВОР ГЕРМАНИЈУМА, ШЕЛТОНЕ! НАЈБОГАТИЈИ ИКАД ОТКРИВЕН! ОВДЕ СТЕ ДА МИ ПОМОГНЕТЕ! СЕДИТЕ, ЗАБОГА!

АУТОНОМНА ТЕРИТОРИЈА КАЛАКЦИСТАН,
ГЛАВНИ ГРАД БАЛКОЈ! НАЛАЗИ СЕ
ИЗМЕЂУ КАВКАЗА НА ЈУГУ И КАСПИЈСКОГ
МОРА! ГРАНИЦИ СЕ С ЈЕРМЕНИЈОМ,
АЗЕРБЕЈЏАНОМ, ИРАНОМ И ТУРСКОМ!

ИМА 38 МИЛИОНА СТАНОВНИКА, ОД КОЈИХ 60
ОДСТО МУСЛИМАНА НА ЈУГУ И 40 ОДСТО
ПРАВОСЛАВАЦА НА СЕВЕРУ! ПРИРОДНА БОГАТСТВА:
МАЛО НАФТЕ ИЗ КАСПИЈСКОГ МОРА, ЛОВ НА
ЈЕСЕТРЕ, РУДНИЦИ ГВОЖЂА И ЦИНКА И ТРАНЗИТ
ПРЕМА ПЕРСИЈСКОМ ЗАЛИВУ И ЕМИРАТИМА!

ИСТРАЖИВАЧИ ПОДРУЧЈА ИЗ „МИНЕРКА“,
ЈЕДНОГ ОД МОЈИХ ФРАНЦУСКИХ ПРЕДУЗЕЋА,
ОТКРИЛИ СУ НОВО НАЛАЗИШТЕ ЦИНКА У
ЛАНЦУ СУРАМ, НА ИСТОКУ ЗЕМЉЕ! БУДУЋИ ДА
ЈЕ ЊИХОВА ФАБРИКА ЗА ПРЕРАДУ ЦИНКА У
ПЛИДОПУ ВЕК ПРИЛИЧНО ПРЕОПТЕРЕЖЕНА,
КАЛАЦИ БИ БИЛИ ОДУШЕВЉЕНИ ДА МИ
ПРОДАЈУ ТАЈ ВИШАК ЦИНКА ЗА НАШЕ
ЗАПАДНЕ ДЕВИЗЕ!

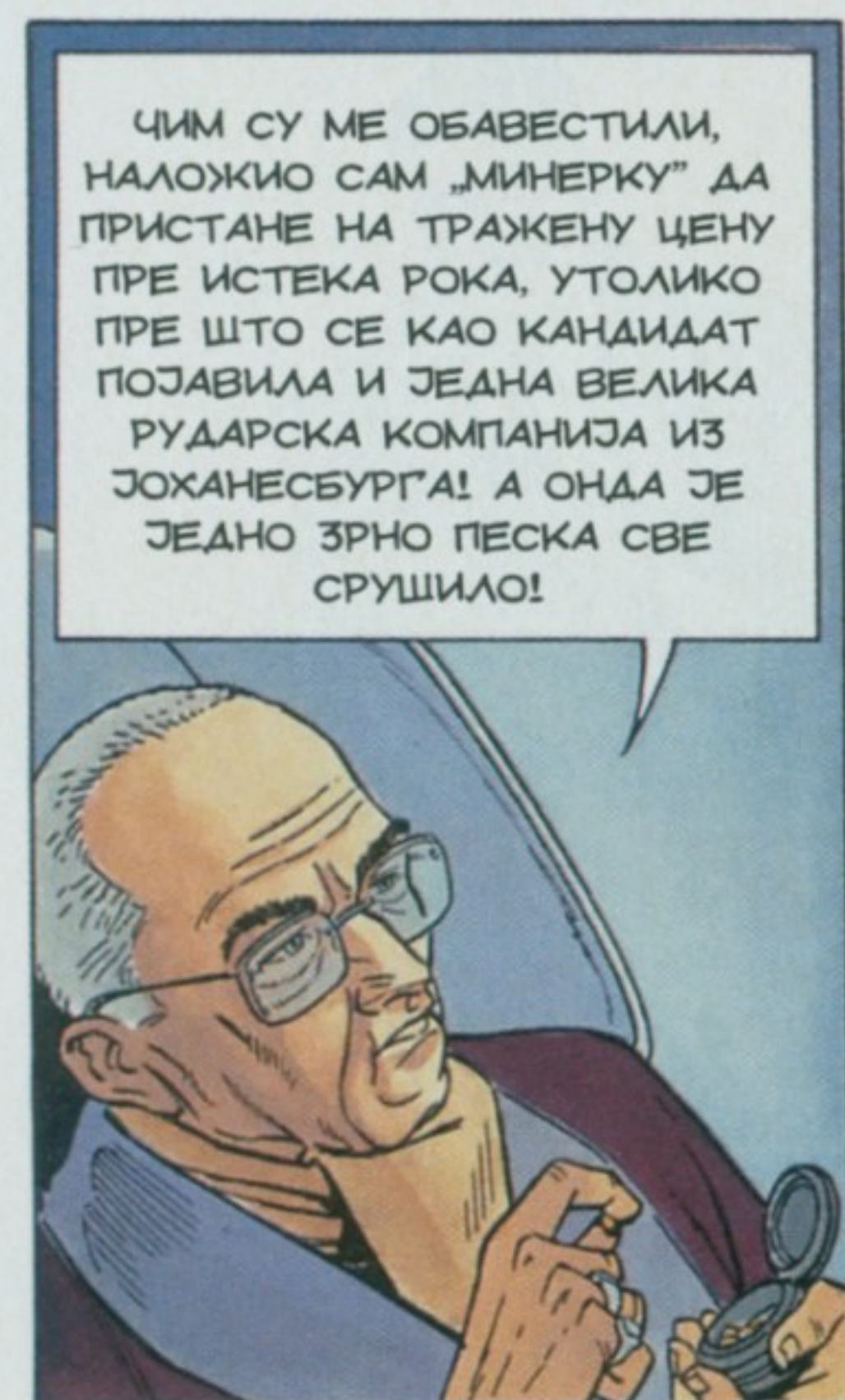
„МИНЕРКО“ ЈЕ ОДРЕДИО
РОК ОД ТРИ МЕСЕЦА ДА
ОБЕ СТРАНЕ ОДРЕДЕ
УСЛОВЕ ЗА ПОСАО! ТАЈ
РОК ИСТИЧЕ 31. ДЕЦЕМБРА
ОВЕ ГОДИНЕ, ДАКЛЕ ЗА
70 ДАНА!

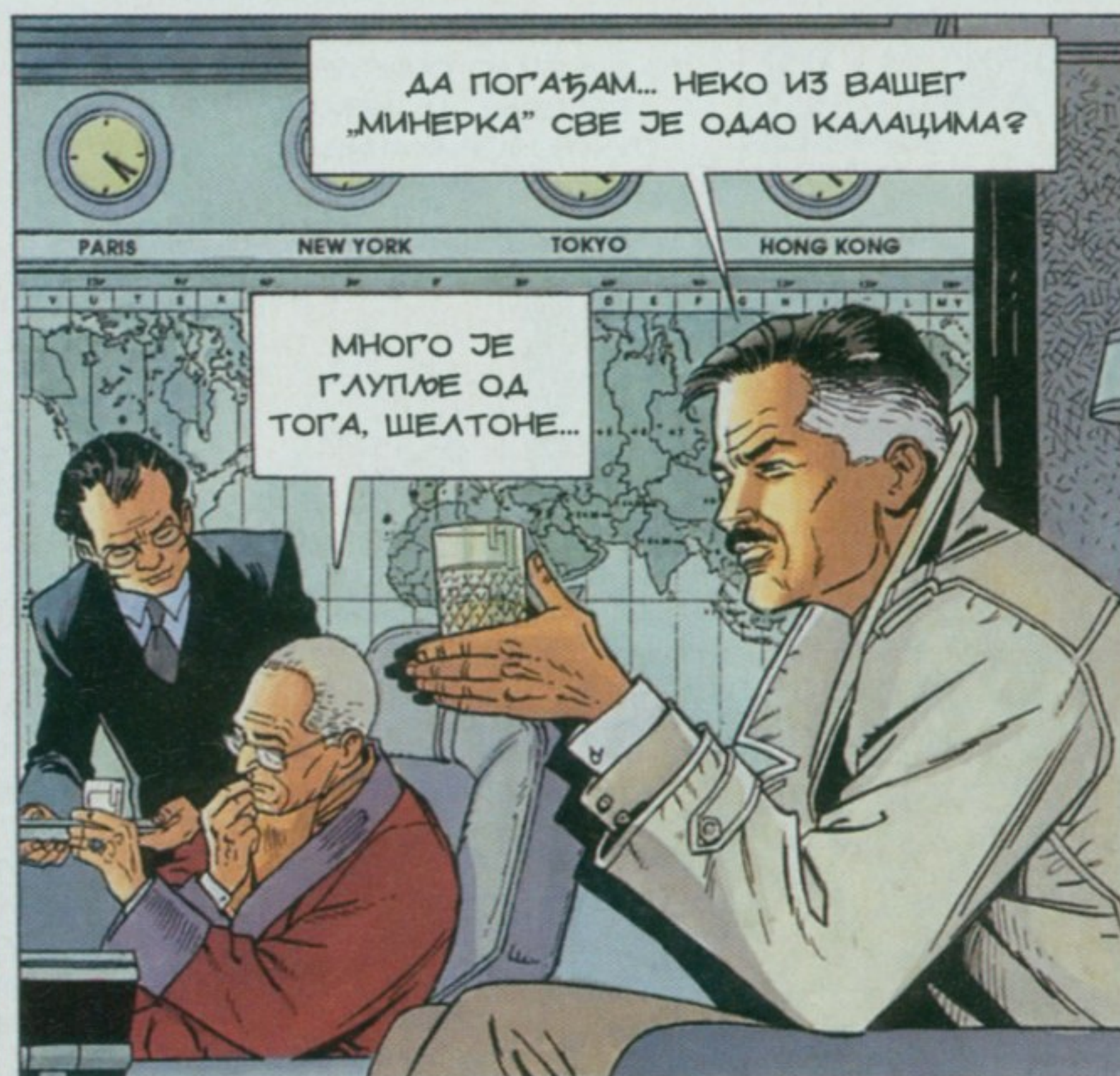
НАЛАЗИШТЕ У СУРАМУ САДРЖИ ИЗУЗЕТНО
ВЕЛИКУ КОЛИЧИНУ ГЕРМАНИТА, МИНЕРАЛА
ИЗ КОЈЕГ СЕ ДОБИЈА ГЕРМАНИЈУМ!

А ТАЈ ДЕТАЉ
„МИНЕРКО“ ЈЕ
МУДРО ПРЕКУТАО
КАЛАЦИМА!

А У ТОМ ЦИНКУ,
НАРАВНО, ИМА
ГЕРМАНИЈУМА?

ЧИМ СУ МЕ ОБАВЕСТИЛИ,
НАЛОЖИО САМ „МИНЕРКУ“ ДА
ПРИСТАНЕ НА ТРАЖЕНУ ЦЕНУ
ПРЕ ИСТЕКА РОКА, УТОЛИКО
ПРЕ ШТО СЕ КАО КАНДИДАТ
ПОЈАВИЛА И ЈЕДНА ВЕЛИКА
РУДАРСКА КОМПАНИЈА ИЗ
ЈОХАНЕСБУРГА! А ОНДА ЈЕ
ЈЕДНО ЗРНО ПЕСКА СВЕ
СРУШИЛО!

ДА ПОГАЂАМ... НЕКО ИЗ ВАШЕГ
„МИНЕРКА“ СВЕ ЈЕ ОДАО КАЛАЦИМА?

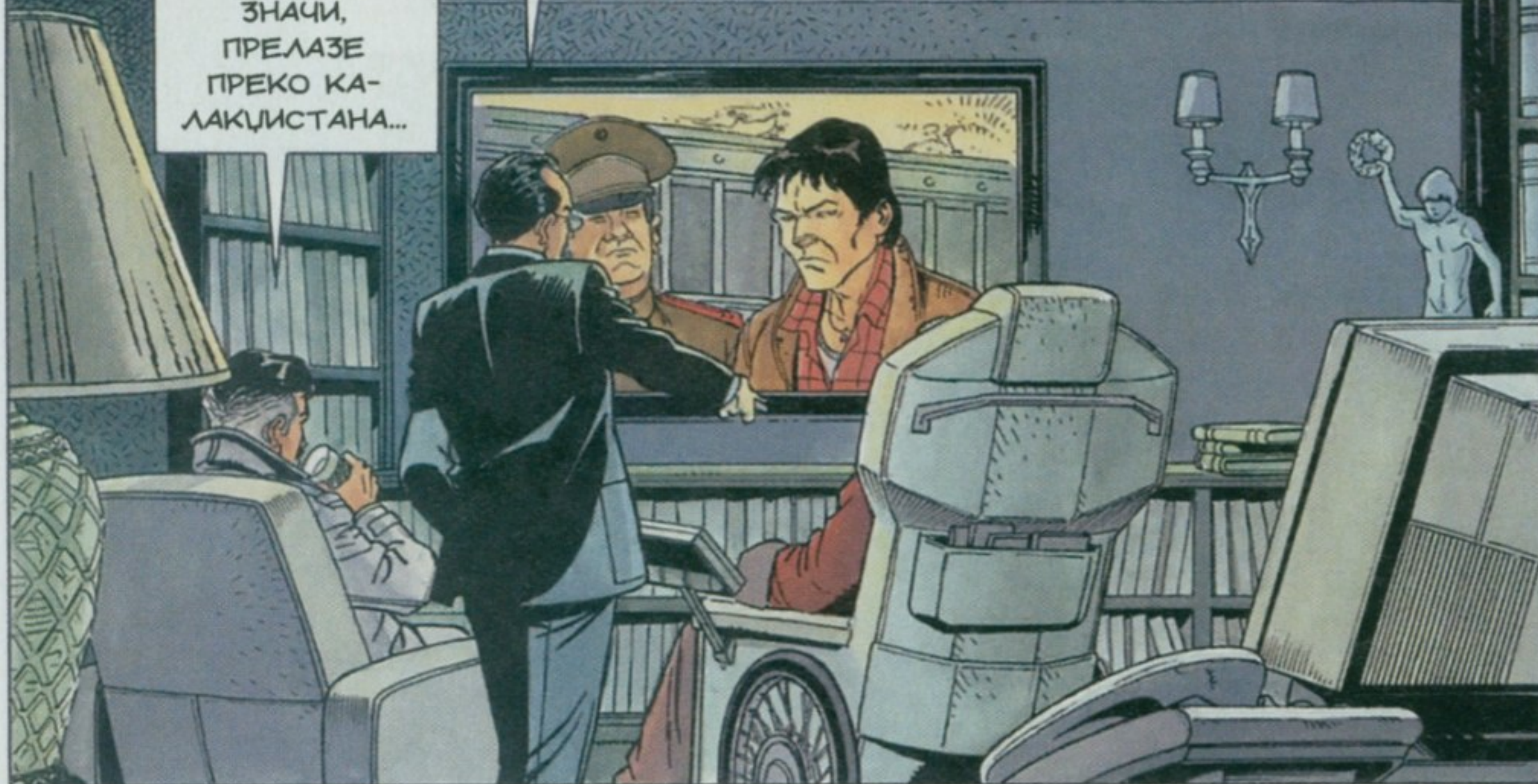
МНОГО ЈЕ
ГЛУПАВЕ ОД
ТОГА, ШЕЛТОНЕ...

...ЕВО ТОГ ЗРНА ПЕСКА!

РЕНЕ ЛОАРЕ, 29 ГОДИНА, ОЖЕЊЕН, ЈЕДНО ДЕТЕ! ВОЗАЧ КАМИОНА У „ТРАНСАКУ“, ФРАНЦУСКОМ ПРЕДУЗЕКУ ЗА АУТОПРЕВОЗ, СПЕЦИЈАЛИЗОВАНОМ ЗА ПОШИЉКЕ КА АРАБИЈСКОМ ПОЛУОСТРВУ!

ЗНАЧИ,
ПРЕЛАЗЕ
ПРЕКО КА-
ЛАКЦИСТАНА...

ГДЕ ЈЕ ОВА БУДАЛА У АВГУСТУ НАПРАВИЛА ГЛУПОСТ! УЧЕСТВОВАО ЈЕ У САОБРАЌАЈНОМ УДЕСУ У КОМЕ ЈЕ ПОГИНУО ГЕНЕРАЛ СЕЛМЖИОВ, МИНИСТАР ОДБРАНЕ И НАЧЕЛНИК ГЕНЕРАЛШТАБА ОРУЖАНИХ СНАГА ТЕ ЗЕМЉЕ!

ЕВО
ИСХОДА!

НЕ ВИДИМ
ВЕЗУ С ВАШИМ
ПОСЛОВИМА!

Франс
\$ 5.50 F 0.53 €
**Возач камиона из
Француске осуђен на
тридесет година затвора
у Калакцистану**

ВЕСТ ДАНА
Рене Лоаре,
возач камиона
из Француске
осуђен је пред
Врховним судом
зато што је
изазвао смрт
министра

НЕ БИ ЈЕ БИЛО ДА ОВАЈ ГЛУПАЊ НИЈЕ
ЧЛАН СИНДИКАТА! СИНДИКАТ ЈЕ
ЗАВРИШТАО ДО НЕБА ДА ФРАНЦУСКА
ВЛАДА ИСПОСЛУЖЕ ОСЛОБАЂАЊЕ ЛОАРЕА!
АЛИ, БАЛКОЈ ЈЕ ГЛАТКО ОДЕБИО СВАКИ
РАЗГОВОР НА ТУ ТЕМУ! У ОЧИМА ЊИХОВОГ
ЈАВНОГ МЊЕЊА ОНАЈ КО ЈЕ ОДГВОРАН ЗА
СМРТ ЊИХОВОГ ГЛАВНОГ ГЕНЕРАЛА МОРА
ДА ПЛАТИ ЗА СВОЈ ЗЛОЧИН!

ПОШТО СУ ФРАНЦУСКЕ
КАМИОНЦИЈЕ ЗАПРЕТИЛЕ ДА ЋЕ
СТУПИТИ У ШТРАЈК И ЈОШ ЈЕДНОМ
ИЗАЗВАТИ ХАОС НА ПУТЕВИМА,
ФРАНЦУСКА ЈЕ ИЗАБРАЛА МОДЕРНО
РЕШЕЊЕ И УВЕЛА „ЕКОНОМСКЕ
САНКЦИЈЕ“ КАЛАКЦИСТАЊУ! ШТО
ЈЕ НЕ КОШТА МНОГО И СМИРИЛО
ЈЕ СИНДИКАТ! АЛИ, СПРЕЧАВА
„МИНЕРКО“ ДА ИЗНЕСЕ ПОНУДУ!

НЕ ВИДИМ У ЧЕМУ ЈЕ НЕВОЉА,
КВЕЗЛЕ! ИЗНЕСИТЕ НОВУ
ПОНУДУ ПРЕКО НЕКЕ ДРУГЕ
СВОЈЕ ФИРМЕ КОЈА НИЈЕ
У ФРАНЦУСКОЈ!

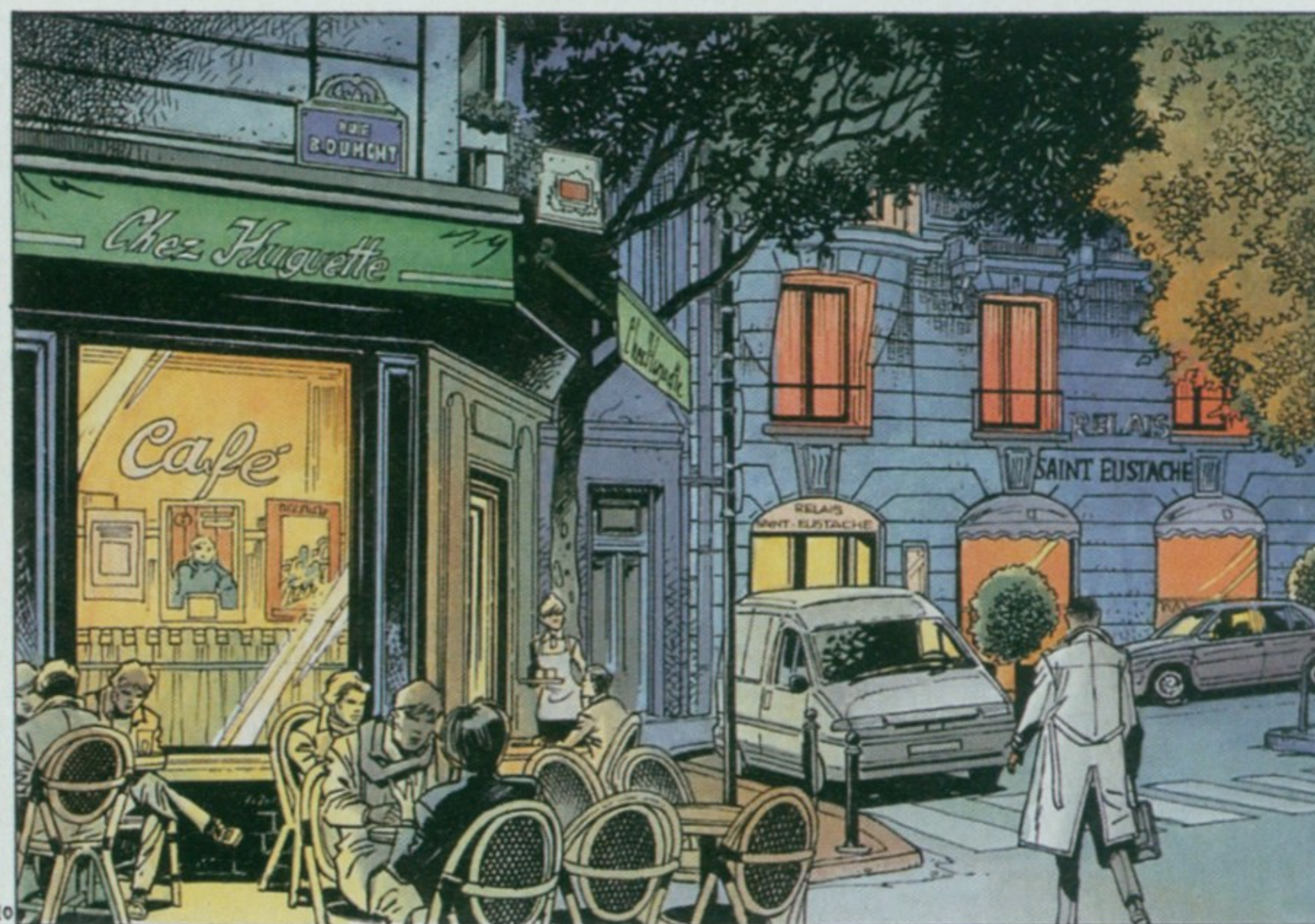
ТО БИ БИЛО ОЧИГЛЕДНО
РЕШЕЊЕ ДА НЕМА
ЈУЖНОАФРИКАЊАЦА...

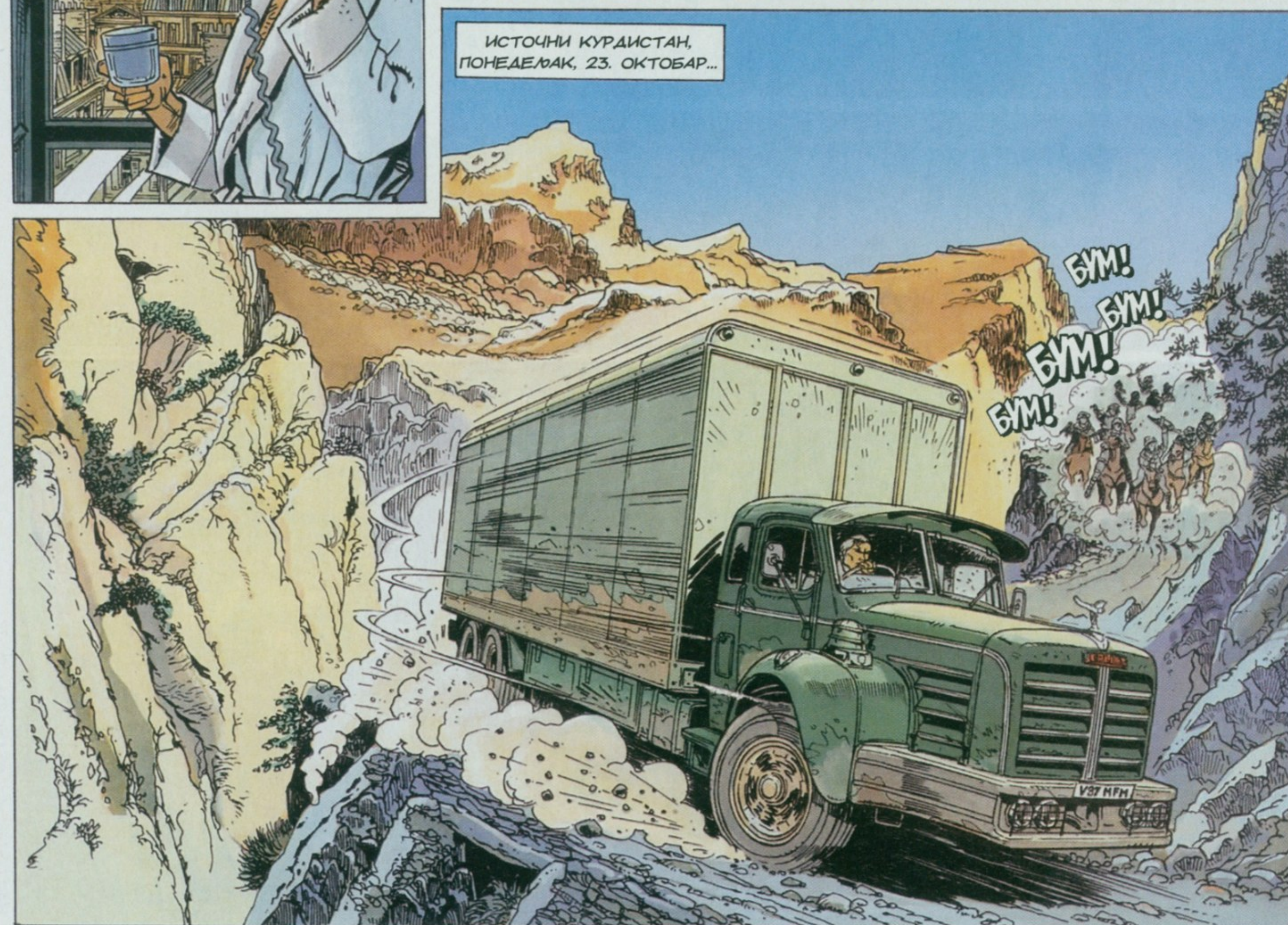
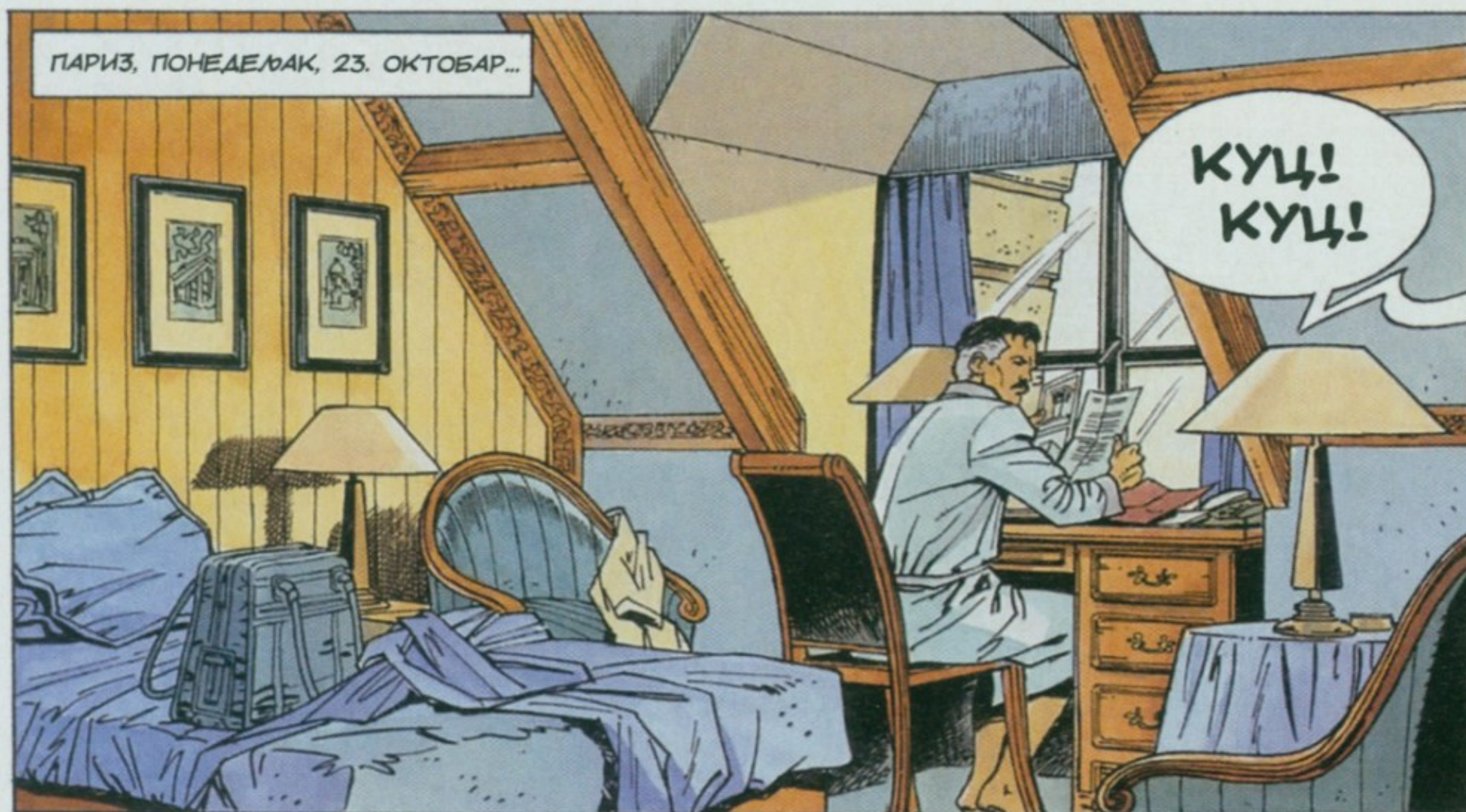
ГРУПА ИЗ ЈОХАНЕСБУРГА МЕ ЈЕ
ПРЕДУХИТРИЛА И ДОБИЛА ОД КАЛАКА
ЗВАНИЧНУ ГАРАНЦИЈУ ДА ЋЕ ЊИМА
ПРОДАТИ ЦИНК АКО „МИНЕРКО“ НЕ ИЗНЕСЕ
ПОНУДУ НА ВРЕМЕ! ЗНАЈУ ДОБРО КАО И ЈА
ШТА САДРЖИ НАЛАЗИШТЕ У СУРАМУ И
ПОДМАЗАЛИ СУ МИНИСТРЕ КОЈЕ ТРЕБА!

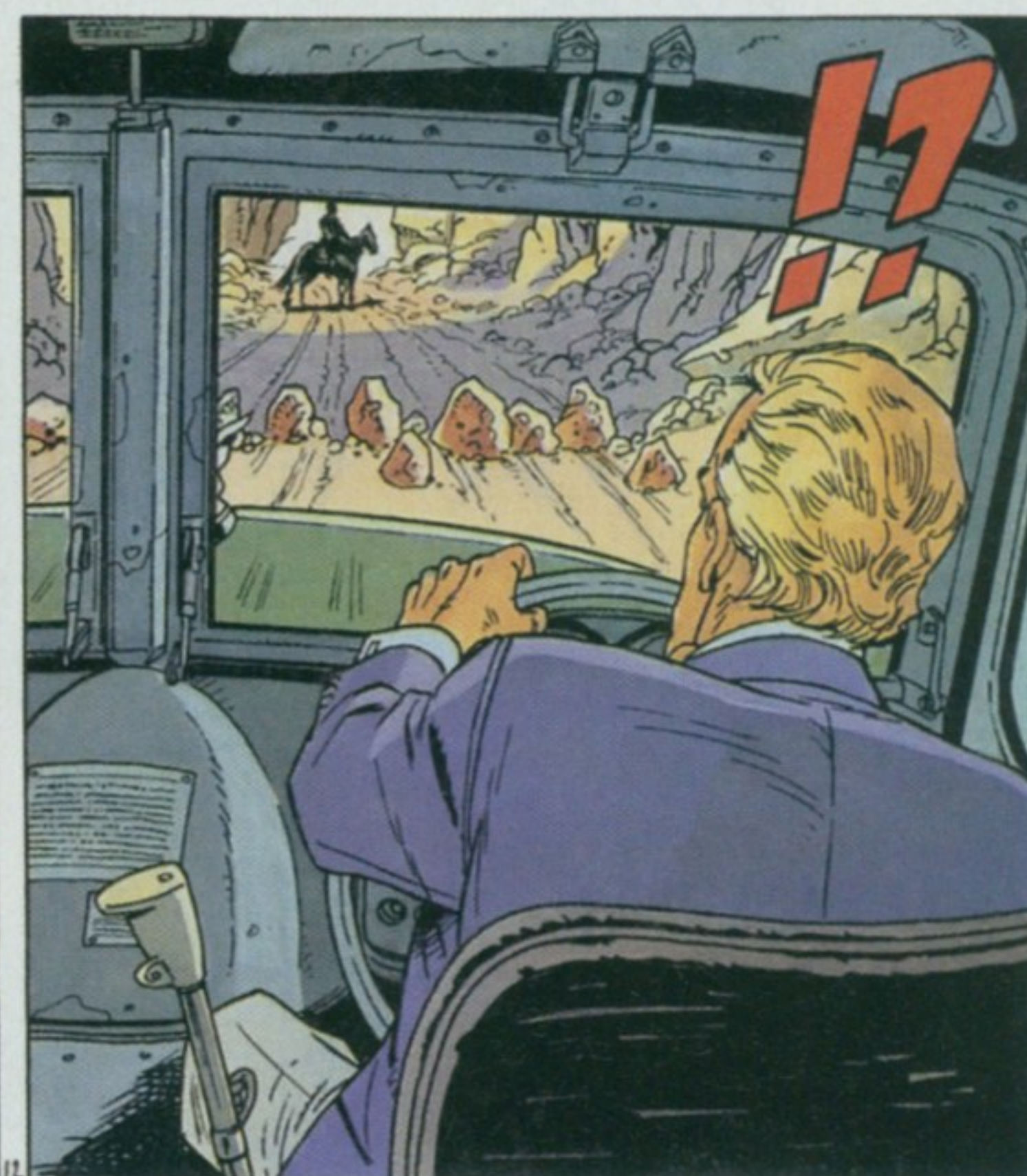
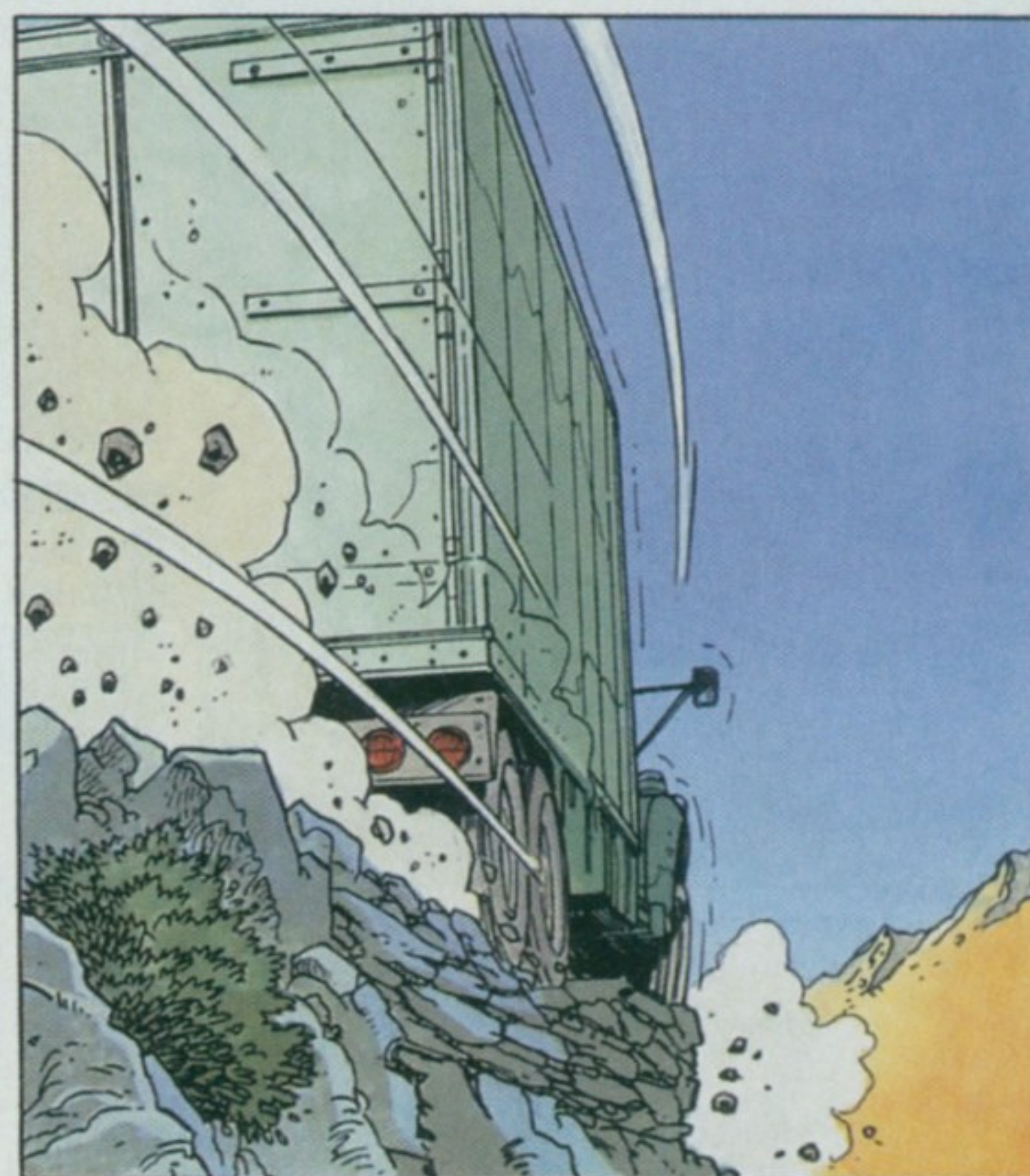

ПРОУЧИО САМ СВЕ МОГУЋНОСТИ И
ВИДИМ САМО ЈЕДАН НАЧИН ДА ДОБИЈЕМ
ОНО ШТО ЖЕЛИМ: ДА УКИНЕМ
ФРАНЦУСКИ ЕМБАРГО ТАКО ШТО ЋУ
ОТКЛОНИТИ ЊЕГОВ УЗРОК! ДРУГАЧИЈЕ
РЕЧЕНО, ЛОАРЕ МОРА БИТИ СЛОБОДАН
И У ФРАНЦУСКОЈ ПРЕ КРАЈА ДЕЦЕМБРА!

НАСТАВАК У СЛЕДЕКЕМ БРОЈУ

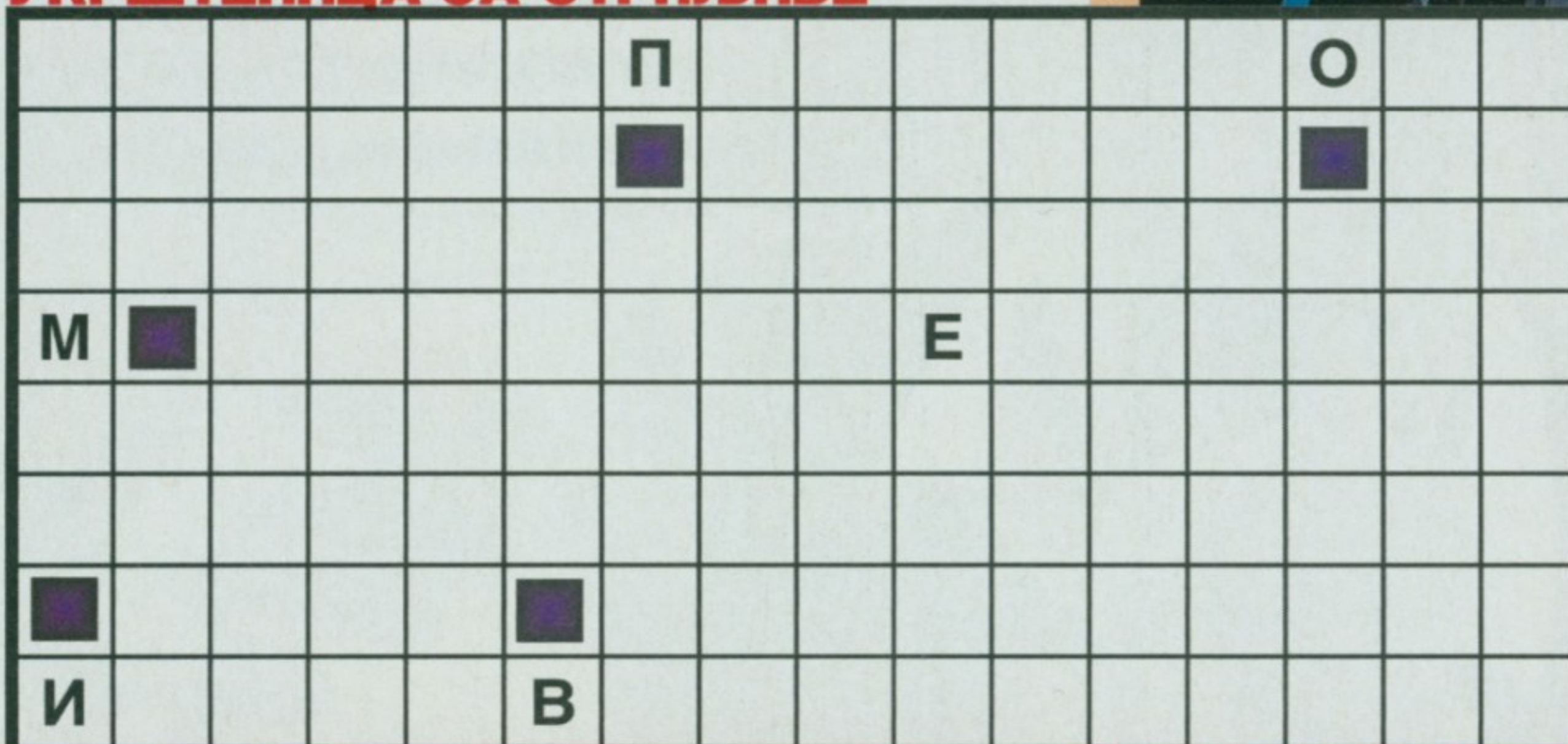
Moraš da probaš!
Pametni mehurići.

MINAQUA
fructo

Jod je neophodan svima, naročito deci, trudnicama i starijim osobama. Nedostatak joda umanjuje koeficijent inteligencije i do 15%.
Jedna čaša Fructa obezbeđuje organizmu potrebnu dnevnu količinu JODA.

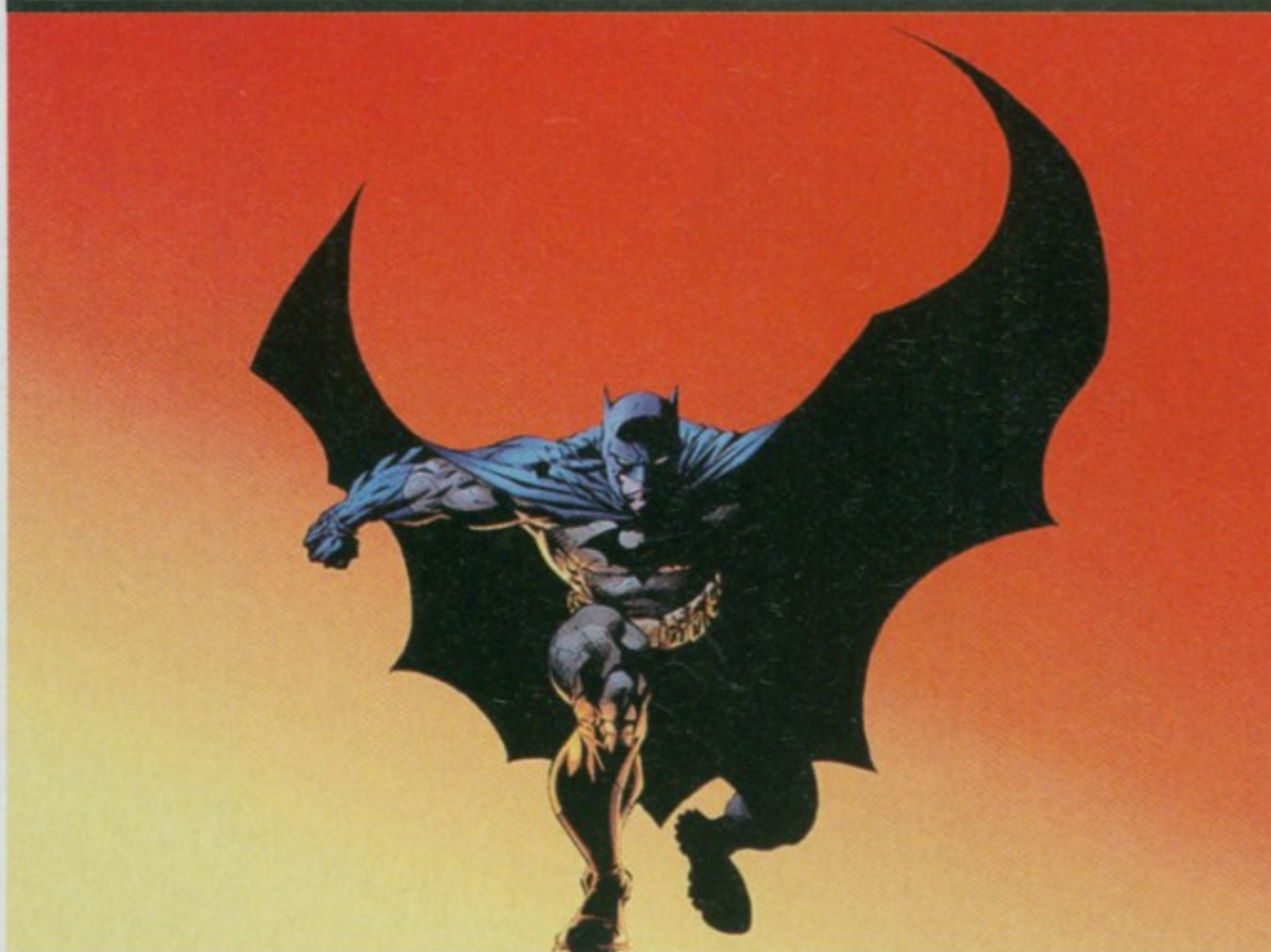

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

Речи из пописа и имена јунака стрипа са слика распоредите у ову укрштеницу и уцртајте црна поља која недостају.

АЛВЕОЛА, БЕСКОМПРОМИСНОСТ, ГРБ, ЕМИЛИО, ЕМИРАТ, ЕН, ЕНО, ЕНТОНИ, ЕРГ, ИЖ, ИЛА, ИРИ, КОПАР, ЛЕПО, МАТИНЕ, МИЗЕРИЈА, МИО, МИРИТИ, МО, МОД, МОРЖ, МТ, НА, НОЛА, НОН, НОРМЕ, ОМИ, ОН, ОПАЛ, ОСЕ, ПИОНИ, ПО, РАНИ, РЕМЕН, РЕМИЗА, СИ, СИТНИ, СТРМИНА, ТАМИЛ, ТОРП, ТРОМБОНИ, УР, ХАРЕМ, ХЕНЕС ■

АНАГРАМ

ВОЋНИ

НАР НАДИМА...
па зато радије
узимам ово воће ■

ИСПУЊАЉКА

ВИ, ГАР, ГВАМ, ДИ, ЗА, КА, КА, КА, КАР, МО, НИ, О, ПО, ПОЛ, ПРИ, РИ, РИ, СЛИ

Од слогова сложите речи и упишите их водоравно. У означеним пољима добићете називе две сорте винове лозе (и вина).

1. Алка ланца, 2. Ликовни уметник, 3. Са задње стране, иза, 4. Мађарска шахисткиња, Јудит, 5. Старешина католичког манастира (мн.), 6. Име глумице Белучи, 7. Шатор северноамеричких домородаца ■

ДОМИНО УКРШТЕНИЦА

Л	А	Т	И	■	Н	■	Р	А	Р	А	Д	Р	■	Р
О	Р	К	О	Ц	И	О	А	■	■	П	А	И	М	Е
С	Х	А	Н	А	Н	У	Н	■	Т	О	Н	С	О	■
О	С	■	Л	■	Р	А	■	А	О	Л	Е	А	С	Т
■	К	Л	А	В	И	У	Л	■	З	И	Р	■	Т	А
Д	О	А	Н	О	Н	Л	У	И	И	■	А	Ф	Е	Р
Т	Н	А	И	Т	И	А	Р	И	Е	С	Е	■	О	Б
А	Т	И	П	А	С	З	■	Н	О	Т	■	А	Н	И
Н	А	С	■	К	К	А	Л	А	Л	О	Н	М	И	Л

„Плочице“ са словима и црним пољима распоредите у мрежу како бисте добили исправну укрштеницу. У означеним пољима добићете имена и презимена возача „формуле један“ са слике ■

													А	
													■	
													■	
		И												

ПОГАЂАЉКА

ДАБЛИН (2)
СКОПЉЕ (2)
МАДРИД (2)
СОФИЈА (2)
ЗАГРЕБ (3)
? ? ? ? ? (6)

Бројеви у заградама казују колико је „погођено“ слова из траженог појма. Решење ћете добити анаграмирањем ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

■	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2											■
3					■				■		
4		■								■	
5			■				■				
6					■						
7				■							

ВОДОРАВНО: 1. Нови филм глумице са слике, 2. Име и презиме америчке глумице са слике, 3. Речни рибар – Тишина – 28. и 3. слово азбуке, 4. Ознака за метар – Врста војног брода – Ознака за радијус, 5. Едвард одмила – Име некадашњег тркача Кларка – Име стрипског јунака Гордона, 6. Тачка насупрот зениту – Главни град Канаде, 7. Стари Словен – Припадник народа на Балкану ■

УСПРАВНО: 1. Главни град Чада, 2. Грчки бог ветра – Део године, 3. Ударац – 5. и 22. слово азбуке, 4. Класа кичмењака, 5. Два сугласника – Рано јутро, 6. Веће књижевно дело – Ознака за литар, 7. Област у Саудијској Арабији – Велика река у Сибиру, 8. Пруга (на тканини), 9. Трећи и други самогласник – припадник неког удружења, 10. Крчаг – Име глумице Гарднер, 11. Прво слово – Град у Банату ■

Решења на страни **65**

ОВО **МОЖДА** НИСТЕ ЗНАЛИ... О

ЕЛВИСУ ПРЕСЛИЈУ

НИКСОН

Сустрет Елвиса Преслија и Ричарда Никсона 1970. године овековечен је фотографијом, али се мало зна о разлозима њиховог сусрета. Елвис је очајнички желео да постане тајни агент. Забринут због пораста наркоманије, написао је писмо Никсону нудећи помоћ. Елвисове речи у том писму дословце гласе: „Извршио сам подробно истраживање о прекомерном узимању дроге и комунистичким техникама испирања мозга. Налазим се у средишту ствари и могу најбоље да помогнем.”

Након писма Елвис се ненајављен појавио пред Белом кућом. Носио је два пиштоља – један за сопствену одбрану, а други као поклон за председника Никсона. После мало премишљања, пустили су га да уђе, са све пиштољима. На крају крајева, био је Краљ. Током сусрета Елвис је Никсону показивао породичне фотографије и своју збирку полицијских значки. Никсон му је на крају дао почасну значку Бироа за сузбијање дроге и наркотика и титулу специјалног помоћника. Током сусрета направљен је читав низ фотографија.

Убрзо после Елвисове посете Белој кући ФБИ му је дао дозволу да носи оружје у свим америчким државама. Био је то приличан заокрет имајући у виду да је током раније Елвисове каријере лично Џ. Едгар Хувер наложио агентима Федералне полиције да помно прате певача. Елвисов досије у полицији има више од 600 страна.

Љубитељи теорија завере сматрају да се Елвису испунила жеља да постане тајни агент 1977. године кад је инсценирао сопствену смрт и променио идентитет ■

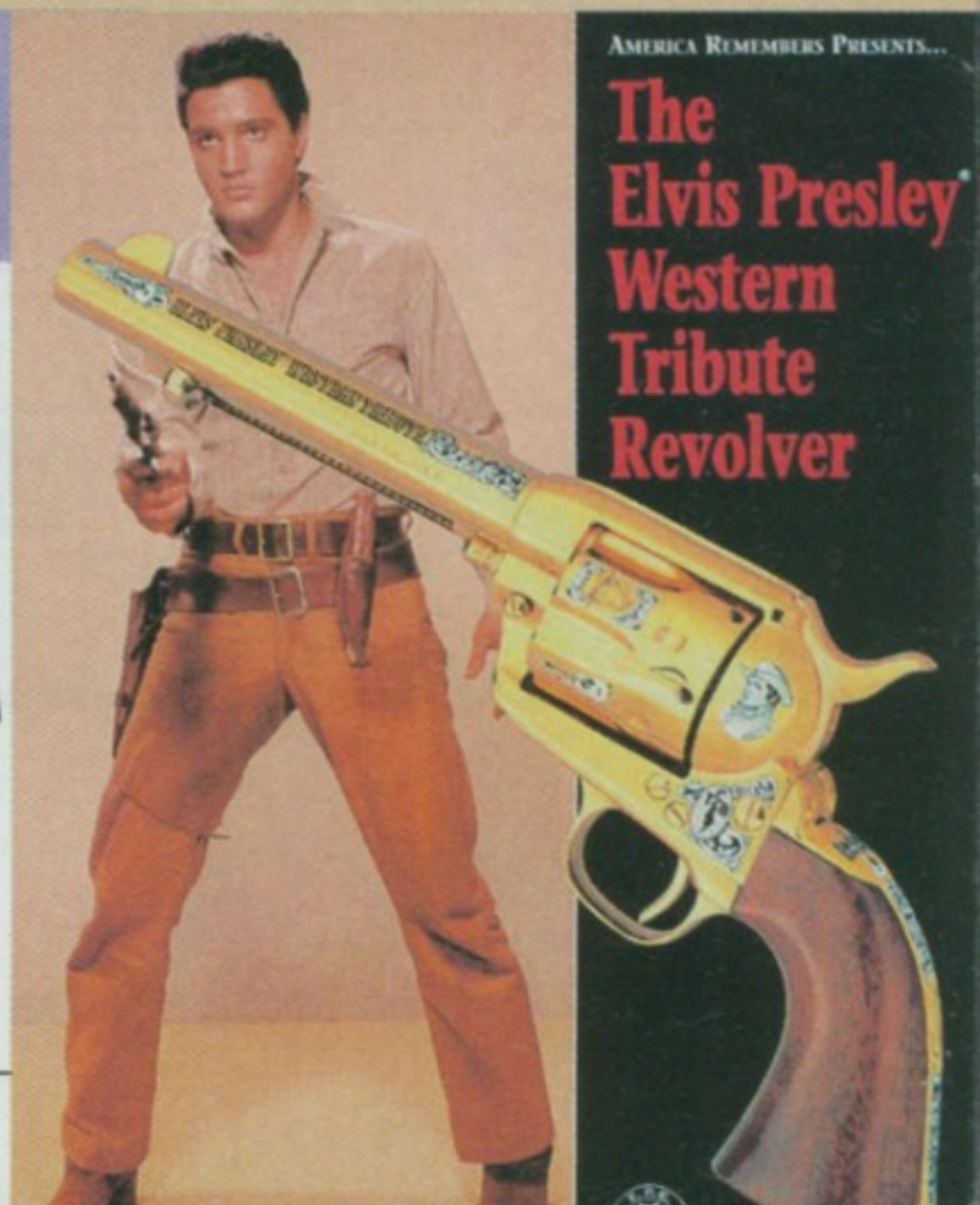
● Више Американаца гледало је сателитски пренос Елвисовог концерта с Хаваја 1973, него слетање на Месец 1969. године ■

● Премда је за живота продао 400 милиона плоча ван Америке, Елвис је свега пет пута наступао „у иностранству”, и то све у Канади 1957. године ■

четрдесет четири

● Као велики обожаваалац Елвиса Преслија, Бил Клинтон је током председничке кампање свој авион назвао „Ер Елвис” ■

● За Елвиса су израђене златне ципеле вредне хиљаду долара. Обожаваоци су му украли златне пертле.

ЕЛВИС У БРОЈКАМА

ВЕЛИЧИНА

Кад је 1977. године Елвис заувек напустио дом, био је изразито гојазан (према неким проценама, тада је био тежак 113 килограма). Међутим, на рођењу је био дуг 50 центиметара и тежак 2,27 килограма, што је испод просека за новорођенчад. На основу данашњих медицинских сазнања, мала тежина на рођењу повећава опасност од срчаних болести и гојазности. Званични узрок његове смрти била је аритмија срца. Вероватно је аритмију изазвало 14 различитих лекова које је Елвис узео пре смрти ■

ИМЕ

Насупрот распрострањеном уверењу, име Елвис није постало омиљено због Преслија. Многи мушкарци на југу Америке носили су то име много пре него што је Краљ уздрмао музички свет. Штавише, порекло имена може да се прати од 6. века и ирског бискупа светог Елвиса ■

НАРОДЊАЦИ

У покушају да освоји ширу публику, млади Елвис Пресли потписао је једномесечни уговор за свирку у Нешвилу, престоници америчке кантри музике. Нажалост, ангажман није дуго трајао. Већ после првог наступа (2. октобра 1954. године) управа је раскинула уговор с Елвисом сматрајући да не пева кантри како треба ■

ОРУЖЈЕ

Након што су му се обожаваоци сувише приближили на једном концерту 1970. године, Елвис је за неколико хиљада долара купио више пиштоља. То је била лоша одлука јер је био напрасит човек. Зна се да је пуцао у телевизор сваки пут кад би се на

2. место на ранг-листи „Најбогатијих славних покојника“ коју прави часопис „Форбс“ припада Елвису. Од 2000. до 2005. године био је на првом месту, али га је одатле скинуо Курт Кобејн из „Нирване“.

31 главну улогу одиграо је у играним филмовима. Нама је најпознатији „Вива Лас Вегас“.

45 килограма памука дневно морала је да убере Елвисова мајка Гледис радећи на плантажи 1937. године. Дневница јој је била долар и по.

90 килограма памука дневно брао је Елвисов отац Вернон 1938. године док је робијао због кривотворења чекова.

140 концерата годишње држао је у просеку Елвис последњих осам година живота.

157 карата била је вредност црног сафира у прстену који је Елвис даровао Семију Дејвису Млађем током концерта у Вегасу 1970. године.

837 узастопних наступа Елвиса Преслија у хотелу „Лас Вегас Хилтон“ било је распродато до последње улазнице.

5684 амфетаминске и наркотичке пилуле Елвис је попио за седам месеци 1977. године (кад је и умро).

1.000.000 долара била је полиса осигурања за Елвисову косу пре него што се ошишао кад је отишао у војску 1958. године.

1.055.173,69 долара имао је Елвис на рачуну у банци у тренутку кад је умро.

1.430.000 наруџбеница у претпродаји било је за прву Елвисову плочу кад се вратио из војске.

8.000.000 Елвисових плоча продана је у првих шест дана после његове смрти издавачка кућа „RCA“.

Преко 1.000.000.000 Елвисових плоча продато је до данас широм света.

програму појавио неки музичар који га је нервирао (такви изрешетани телевизори после су продавани као сувенири). Такође се зна да је пуцао и у сопствени аутомобил кад није хтео да упали ■

МАРКЕ

Америчка управа поште најавила је 1992. године нову поштанску марку у вредности од 29 центи на којој би

био лик Елвиса Преслија. Управа је позвала америчку јавност да одлучи која ће Елвисова слика бити на марки – она из педесетих година на којој млади Елвис носи кравату и држи старински микрофон или из седамдесетих на којој је гојазни Елвис са зулуфима у чувеном белом костиму. Резултати су објављени 4. јуна 1992. године. Елвисова слика из младости победила је „за длаку” ■

четрдесет пет

УЧИТЕЉ МУДРОСТИ

Од детињства је био испуњен савршеним знањем о Богу, и док је још био младић многи свецки као и неке светице који су пребивали у независном граду његовог рођења, били су задивљени дубоком мудрошћу његових одговора.

А кад су му родитељи дали одору и прстен зрелости, он их је пољубио и пошао у свет да би говорио о Богу. Јер, у свету је тада било много оних који ништа нису знали о Богу, или су имали непотпуно знање о њему, или су обожавали лажне богове који су обитавали по шумарцима и нису марили за своје обожаваоце.

И, окренуо се према Сунцу и пошао на пут идући без сандала, као што је видео да иду свецки, и носећи о појасу кожно торбицу и бочицу од печене глине за воду.

И док је ишао путем, био је пун радости која долази од савршеног знања о Богу и без престанка певао му је хвалоспеве. Након неког времена стигао је у страну земљу у којој је било много градова.

И прошао је кроз једанаест градова. А неки од тих градова били су у долинама, други су били поред обала великих река, а неки на брдима. И у сваком граду нашао је ученика који га је волео и следио, а исто тако из сваког града пратило га је мноштво људи, и по читавој земљи проширило се знање о Богу, и многи владари били су преобраћени, а свештеници по храмовима видели су да су им прилози преполовљени, јер кад су у подне ударали у бубњеве, нико, или само неколицина људи долазила је с пауновима и понудама у месу као што је био обичај у земљи пре његовог доласка.

Ипак, што су га људи више следили, и што је био већи број његових ученика, његова туга била је већа. И он није знао зашто је његова туга толика. Јер, увек је говорио о Богу и из пуноће тог савршеног знања о Богу које му је сам Бог подарио.

И једне вечери он изађе из једанаестог града, а то је била Јерменија, пратили су га његови ученици и велика гомила људи, и попе се на гору и седе на један камен који беше у гори, и његови ученици стајали су око њега, а она гомила клече у долини.

И он сагну главу, заплака, и рече својој души: „Зашто сам пун туге и страха, а сваки мој ученик ми је као непријатељ који долази усред бела дана?”

А његова душа му одговори: „Бог те је испунио савршеним знањем о себи, а ти си то знање открио другима. Разделио си бисер велике вредности, а одору без шавова си поцепао. Онај који одаје мудрост, плачка сам себе. Он је као човек који лопову даје своје благо. Зар Бог није мудрији од тебе? Ко си ти да одајеш тајну коју ти је Бог казао? Некад сам била богата, а ти си ме осиромашио. Некад сам гледала Бога, а ти си га сакрио од мене.”

И он опет заплака јер је знао да му је његова душа рекла истину, и да је он одао другима савршено знање о Богу, и да је попут некога ко се држи за божје скуте, а да га његова вера напушта због броја оних који у њега верују.

И он рече себи: „Нећу више говорити о Богу. Онај који одаје мудрост, плачка сам себе.”

И након неколико сати његови ученици му приђоше, поклонили се до земље и рекоше: „Учитељу, говори нам о Богу, јер ти имаш савршено знање о њему и ниједан човек осим тебе нема то знање.”

А он им одговори: „Говорићу вам о свим другим стварима на небу и земљи, али вам о Богу нећу говорити. Ни сад, ни било кад нећу вам говорити о Богу.”

А они се наљутише на њега и рекоше му: „Довео си нас у пустињу да бисмо те могли чути. Зар хоћеш гладне да нас отераш, као и ово мноштво људи које си навео да те следи?”

А он им одговори: „Нећу вам причати о Богу.”

А мноштво поче да гунђа против њега и рече му: „Довео си нас у пустињу, а ниси нам дао храну. Причај нам о Богу и то ће нам бити довољно.”

Али, он им не рече ни речи јер је знао да ако им говори о Богу, разделиће своје богатство.

И његови ученици тужно одоше, а мноштво људи врати се својим домовима. И многи поумираше на путу.

А кад остаде сам, он устаде и окрену се лицем према Месецу, и путовао је седам месеци не проговарајући ни с ким и не дајући никаквог одговора. А кад седми месец избледе, он стиже до пустиње која се зове Пустиња велике реке. И наставши пећину у којој је некада живео Кентаур, он одлучи да се ту настани, направи себи простирку од трске да на њој лежи и постаде пустињак. И сваког часа пустињак је молио Бога да му допусти да задржи мало знања о њему и његовој чудесној величини.

Једне вечери, док је пустињак седео пред пећином коју је учинио својим стаништем, опазио је младића који је имао зло а лепо лице како пролази у бедној одећи и празних руку. Сваке вечери младић је пролазио празних руку, а сваког јутра враћао се руку пуних корала и бисера. Јер, он је био разбојник и плачкао је караване и трговце.

А пустињак га је гледао и жалио. Али, није проговарао ни речи. Јер знао је да онај ко проговори реч губи своју веру.

И једног јутра, док се враћао руку пуних корала и бисера, младић је стао, намрштио се, ударио ногом по песку и рекао пустињаку: „Зашто ме увек тако гледаш док пролазим? Шта је то што видим у твојим очима? Јер нико пре тебе није ме тако гледао. А то ме раздира и мучи.”

А пустињак му одговори: „Оно што видиш у мојим очима је сажаљење. Сажаљење је то што те гледа из мојих очију.”

Младић се презриво насмеја и викну пустињаку оштрим гласом: „У рукама имам корале и бисере, а ти имаш само простирку од трске да на њу легнеш. Какво сажаљење ти можеш осећати према мени? И због чега ме жалиш?”

„Жалим те”, рече пустињак, „јер немаш никакво знање о Богу.”

„Је л' то знање о Богу драгоцен ствар?”, упита младић и приближи се отвору пећине.

„Драгоценије је него сви корали и сви бисери на свету”, одговори пустињак.

„А да ли га ти имаш?”, упита млади разбојник и још више му се приближи.

„Некада сам заиста поседовао савршено знање о Богу”, одговори пустињак. „Али, у својој лудости растао сам се од њега и разделио га другима. Знање које ми је преостало чак и сада, драгоценије ми је од корала или бисера.”

Кад то чу, млади разбојник одбаци корале и бисере које је носио у рукама и, извлачећи оштри мач од закривљеног челика, рече пустињаку: „Дај ми одмах то знање о Богу које поседујеш, иначе ћу те сигурно убити. Зашто да не убијем онога ко има веће благо од мог блага?”

А пустињак рашири руке и рече: „Зар није боље за мене да одем у узвишене дворе божје и да га славим, него да живим на свету, а да не знам за њега? Убиј ме ако тако желиш. Али, нећу ти одати своје знање о Богу.”

А млади разбојник клекну и преклињаше га, али пустињак не хтеде да му говори о Богу, ни да му да своје благо, и млади разбојник устаде и рече пустињаку: „Нека буде по твојем. Што се мене тиче, идем у град Седам греха, који је само на три дана хода одавде, и за моје корале даће ми уживање, а за моје бисере продаће ми весеље.” И он узе пурпур и бисере и брзо оде.

Илустровао Бранислав Мојсиловић

А пустињак је викао, следио га и преклињао. Три дана следио је младог разбојника и преклињао га да се врати, да не улази у град Седам греха.

И сваки час млади разбојник се окретао према пустињаку, и довикивао му: „Хоћеш ли ми дати то знање о Богу које је драгоценије од корала и бисера? Ако ми то даш, нећу ући у град.”

А пустињак је стално одговарао: „Све ствари што имам даћу ти, осим те једне. Јер, мени је забрањено да ти је дам.”

И у сумрак трећег дана дођоше близу великих скерлетних капија града Седам греха. А из града допирао је жамор и смех.

И млади разбојник се насмеја одговору и потражи капију да покуца на њу. И док је прилазио, пустињак му притрча, ухвати га за скут и рече му: „Испружи руке и стави их око мог врата, приближи ухо мојим уснама и даћу ти оно што ми је остало од знања о Богу.” И млади разбојник се заустави.

А кад пустињак одаде своје знање о Богу, паде на земљу и заплака, и велика тама сакри га од града и младог разбојника, тако да их више није видео.

И док је лежао и плакао, постаде свестан Онога који стајаше поред њега; и Онај који стајаше поред њега имао је стопала од бронзе и косу као најнежнија вуна. Он подиже пустињака и рече му: „Пре овога имао си савршено знање о Богу. Сада ћеш имати савршену божју љубав. Због чега плачеш?” И Он га пољуби ■

Превела **Весна Ухрин**

ОБЈАШЊЕЊА

Одора без шавова

– „А кад су распели Исуса, војници узеше његову одећу и поделише је на четири дела – за сваког војника по део. Узеше и његову кошуљу, али је она била без шавова јер је одозго до доле била истакана у једном комаду.” (Јован, 19, 23)

Кентаур – По Хомеру, дивљи народ у грчкој покрајини Тесалији, више звери него људи. Веровало се да су имали главу, руке и груди човека, а тело и ноге коња; вероватно зато што су непрестано јахали коње.

Седам греха – охолост, шкртост, блудност, срдитост, лакомост, завист и леност.

Стопала од бронзе и коса као најнежнија вуна – „Окренух се да видим глас који ми је говорио и, кад сам се окренуо, видех седам златних свећњака, а у среди свећњака неког као Син човечији”. Био је обучен у дући отрпач, а око груди био је опасан златним појасом. Глава и коса биле су му беле као бела вуна, као снег, а очи као лампашећи отањ. Стопала су му била као бронза ужарена у пећи, а глас као хучање многих вода...” (Откривење Јованово, Виђење Христа, 1, 12)

Краљевство тигра

Тигар је највећа животиња из рода мачака. Окретан је и веома брз. Најопаснији је ловац џунгле. Захваљујући свом пругастом крзну невидљив је кад се крије по високим травама да би изненадио плен.

Тигар живи искључиво у Азији. Његова омиљена територија је **џунгла у Индији**, с топлотом и влажном климом. Ту проналази све што му је потребно: изворе воде да се напоји, дрвеће да се склони од сунца кад се одмара и пуно хране.

Тигар је **месождер**, храни се месом, а једе га у огромним количинама: од седам до девет килограма дневно! Оброци су му: јелени, вепрови, тапири, биволи, па чак и млади носорози или слонов. Такође зна да лови рибу и одличан је пливач! Кажу да једе и људе... Тамо где живи, и боје га се и обожавају га као бога.

Рекло би се да је то велика мачка, али пажљиво, у питању је веома опасна дивља животиња!

Тигрица сама подиже своје младунце. Већ са шест месеци учи их да лове. С две године довољно су велики да се сами сналазе.

50 година са вама

ЗАВОД ЗА УЧБЕНИКЕ
БЕОГРАД

БЕОГРАД

Обилићев венац 5, тел/факс: 2638 405
Косовска 45, тел/факс: 3224 708
Краља Милана 19, тел. 3235-409
Вукасовићева 50, тел/факс: 3594 835

НИШ Трг краља Александра 3
Тел. 018 511 428

НОВИ САД Сремска 7
Продаја: 021 616 310
Књижара: 021 624 433

КОСОВСКА МИТРОВИЦА
Владе Ђетковића 1
Тел. 028 421 609

www.zavod.co.yu

Обавезно је само школовање, а не и учење, напомињао је Душко Радовић. Дакле, поред оних који воле да иду у школу, има и оних који је не воле. Вест која је на извештај начин обележила почетак нове школске године долази из Нешвила, америчке престонице кантри музике. Наиме, на Вандербилт универзитету у Нешвилу, психолог Дејвид Лубински са сарадницима већ годинама истражује везу између склоности ученика и њихових каснијих животних опредељења, односно занимања. Закључак тог дуготрајног испитивања, тинејџерима данас можда може да звучи као нека врста коначне пресуде, јер каже: кад дете наврши тринаест година, готово непогрешиво можемо закључити како ће изгледати његова будућност, бар што се позива тиче. Јер, склоности и обдарености које се до тада исказу – то је оно што ће бити пресудно и за доба зрелости.

Због чега ме је мајка родила?

Они који у седмом разреду основне школе имају лошу оцену из математике, узалуд сањају како ће једног дана постати архитекте! Ако су на неком другом пољу бољи, то им је заправо судбина. Оваква врста извесности као да унапред поништава одлуку коју млади намеравају да донесу у осамнаестој години (а неки и касније). Другим речима, на питање шта ће бити кад порасте, дете може да пружи одговор већ у тринае-

стој години. Изненађења су готово немогућа, тврди професор Лубински.

У прилог томе иде и сведочанство већ поменутог славног писца за децу и одрасле – Душка Радовића. О свом детињству написао је између осталог и ово:

„Када сам имао тринаест-четрнаест година, објављене су ми прве песме у правим новинама. Професор Јован Петровић написао је испод једног писменог задатка: ‘Ти си наш мали песник’. Почео сам да мислим: можда је то оно због чега ме је мајка родила?”

У часопису „Psychological Science” недавно је објављен исход већ поменутог истраживања које је обухватило две и по хиљаде одраслих људи. Они су својевремено, кад им је било тринаест година, попуњавали тест под називом Scholastic Aptitude Test (тест школске способности). Двадесет пет година доцније, тачније ових дана, професор Лубински и сарадници прегледали су поново те тестове и упоредили их са садашњим стањем ствари. Потражили су бивше тринаестогодишњаке. Ко је у тринаестој био одличан из математике, постао је инжењер, они којима су добро ишли језици и књижевност, свој позив нашли су међу хуманистичким наукама. Одступања су заправо била незнатна. Изузетак су били ученици који нису успели да положе тест: нису били ни за друштвене, ни за природне науке. Њихово школовање завршило се око осамнаесте године или чак раније.

Узалуд се родитељи надају да поред њих расте будући

У ТРИНАЕСТОЈ ИЛИ СТО ТРЕЋОЈ?

Које је право време да човек схвати за које је школе и послове створен? Научници тврде да је све решено већ у тринаестој години. Па ипак, Перуанка Антонија Паз је у сто трећој години научила да чита и пише

лекар, инжењер, писац или сликар који се још није исказао, узалуд верују да ће се лош математичар поправити – ако дете не показује те склоности у тринаестој, боље је видети за шта је заправо обдарено како касније не би било прекасно. Стога су амерички научници већ постојећем тесту додали још један који тринаестогодишњаци треба да реше. Реч је о низу питања која откривају вербалне или математичке способности детета. Резултати теста, тврде истраживачи, одличан су показатељ чиме ће се дете касније бавити у животу. Осим што указује на могућности које му се пружају, у случају посебно обдарених, школама се даје знак којој деци треба притећи у помоћ како би још више развили своје способности. Одмах постаје јасно да су лоши ђаци остављени некако по страни, да их и даље шиба лош глас. Јер, треба имати у виду да се тестовима подвргавају сви ученици кад наврше тринаест година.

Откриће у другом веку живота

Историја цивилизације оповргава донекле овај оглед. Колико је само преокрета судбине обележило одређену епоху у уметности и науци! Били су то људи који су мислили да ће се бавити једним, а бавили су се нечим сасвим другим – и то савршено. Додуше, Моцарт је у тринаестој био већ славни музичар. Има, дакле, примера који потврђују статистичко уједначавање научника из Нешвила.

Једна сасвим супротна прича обележила је недељу у којој је започела школска година. Вест је stigла из Лиме, главног града Перуа. Реч је о госпођи Антонији Паз. Она током свог дугог живота никада није читала ни писала. Била је домаћица. Родила је дванаесторо деце, бавила се кућним пословима и васпитањем потомака. Временом, њена деца

кренула су из места у коме су живели – Вила Ероса де Махес – у потрази за бољим школама и бољим радним местима. Тако је Антонија напослетку остала сама. Како би остала у вези с децом, унуцима и прауницима, решила је да се описмени. Показала је невероватну обдареност: слова је савладала за тили час и писма су убрзо полетела. Антонија је почела да чита откривајући тако шта јој је током живота недостајало, а није смела да призна. Ових дана решила је да се писмом, бираним речима, обрати и перуанском председнику Алану Гарсији како би га подсетила на обећање дато старијима да ће о њима држава бринути на посебан начин. Наиме, Антонија сматра да је председник заборавио на дато обећање.

И, на крају, оно што је вероватно најзанимљивије. Антонија Паз има сто три године! Ни у деведесетој није сањала да ће једнога дана време проводити с књигом, свеском и оловком. Овај преокрет за њу је у најмању руку био – окупљајући. Закључак је јасан: никада не смемо да се предамо, без обзира на тешке животне околности које некада усмеравају нашу судбину. Поједини таленти заиста се јављају рано и тада се чини да је све јасно. Неке друге обдарености јаве се и много касније ■

М. Огњановић

Илустровала
Неда Докић

четрдесет девет

НАЈБОЉИ ЧАСОВНИЦИ НА СВЕТУ

ТИК-ТАК, ПАТЕК-ФИЛ

Историја каже да се судбоносни сусрет између племића Антоана Норберта де Патека и умешног занатлије Едријена Филипа догодио пре више од 150 година у Женеви. Њих двојица су потом стварали и нудили тржишту најсложеније сатове на свету, проносећи славу марке „Патек-Филип” насталу спајањем њихових презимена. Предузеће је касније постало власништво породице Штерн које и данас производи моделе који коштају и више од 100.000 евра

Сваки секунд, минут, сат откуцава под овом капом небеском вођен савршеним склопом зупчаника и казаљки Патека и Филипа, и то већ више од 150 година. Има и других часовника који добро раде, али ови изазивају дивљење и изгледом и техничком сложеносту која тако беспрекорно ради. У овом случају гледање на сат није само поглед на бројчаник,

него и уживање у сазнању да испод куца, окреће се, окида најсавршенији механизам који људске руке и памет могу да створе.

А да би се упознала прошлост ове важне часовничарске куће, довољно је попети се уз неколико степеника једног дивног дворца у Женеви, отворити велику капију и после неколико корака, као чаробним штапићем, наћи се у прошлом времену. Тачније, у 1844. години кад је Антоан Норберт де Патек, племићке крви, свеприсутан у високим круговима друштва и изразито обдарен за трговину, срео Едријена Филипа, познатог часовничара, с којим се удружио у производњи и продаји сатова. Истина, предузеће је настало још 1839. године, кад је Патек почео да послује с једним другим часовничаром, Франсоа Чапеком.

И тако, све оно што би Едријен Филип измислио и направио, Де Патек би носио по Европи и показивао купцима дубљег џепа. Била је то претеча маркетинга, потпуно нови приступ продаји: дакле, богате и размажене муштерије нису морале да долазе код часовничара, него су занатлије путовале и одређеним купцима доносиле изузетне примерке, често направљене на њихов захтев.

Први важан проналазак овог предузећа било је дугме за навијање, тако да власници „Патек-Филипа” коначно нису морали да размишљају да ли су понели кључић. Едријен Филип смислио је и патентирао овај проналазак 1845. године, а и данас је то једини систем који омогућава навијање и намештање казаљки на механичким часовницима.

Али, дугме за навијање било је тек први у низу изузетних проналазака. Јер, 1889. почела је производња вечитих календара, сатова који показују датум, дан у недељи, месец, Месечеве мене, мењајући аутоматски али увек тачно датум на крају месеца, чак и кад је фебруар преступне године. Године 1902. појавили су се удвојени хронографи (с још једном

Нови модел хронометра „гондоло”. Први је направљен још 1925. године.

секундаром која се могла укључивати и заустављати независно од оне уобичајене, за неке посебне потребе мерења одређеног времена или два одвојена времена), а 1905. и 1910. за мерење временских раздобља која се понављају, на пример минута у одређеном сату помоћу удара гонга.

Оснивачи часовничарске фирме Едријен Филип и Антоан де Патек.

Били су то невероватно сложени часовници који су одушевљавали племство и богаташе тог времена, укључујући и краљицу Енглеске Викторију која је 1851. године била веома поносна на свој нови сат. Способност произвођача да часовником истакне личност власника траје све ово време, а најбољи пример за то су сатови по поруџбини рађени до Другог светског рата, што је још један од разлога великог успеха ове куће.

Године 1932, слутећи трагедију која је надлазила, племић Патек и часовничар Филип продали су мало али успешно предузеће браћи Чарлсу и Ијану Штерну. У наредних 75 година ово женевско предузеће успело је да обори готово све рекорде у цена-

ИП!

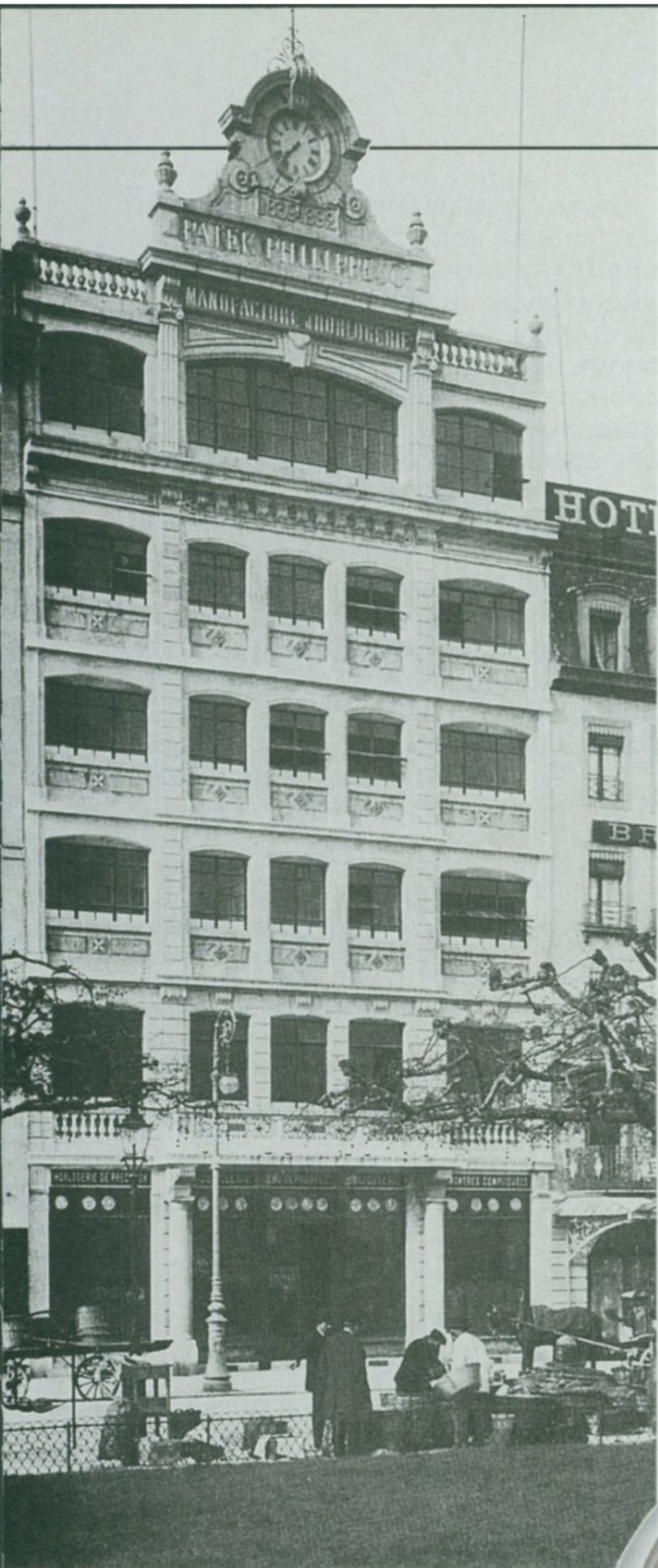
Часовник у облику крста Светог духа из 1635. године из збирке музеја.

Висећи сат који показује време у 42 светска града, неколико области и држава, с квадрантом у емајлу и ликом Нептуна на коњу.

ма које су сатови постизали на аукцијама, а и данас производи десетак модела чија цена прелази 100.000 евра. Реч је о примерцима који приликом само једног покрета унутар кућишта обављају све неопходне радње, али су и „најсложенији икад направљени часовници“.

Златну медаљу у том смислу могао би да понесе „калибар 89“, повећи џепни сат направљен 1989. за прославу 150. годишњице предузећа. Овај часовник обавља чак 33 радње, међу којима су вечити календар, звездани часовник,

Дворац предузећа како је изгледао у 19. веку кад се у њему налазио и хотел.

мапа неба, време изласка и заласка Сунца, али и датум Ускрса који се мења и везан је за Месечеве мене, а први пут направљен је механички систем који га показује.

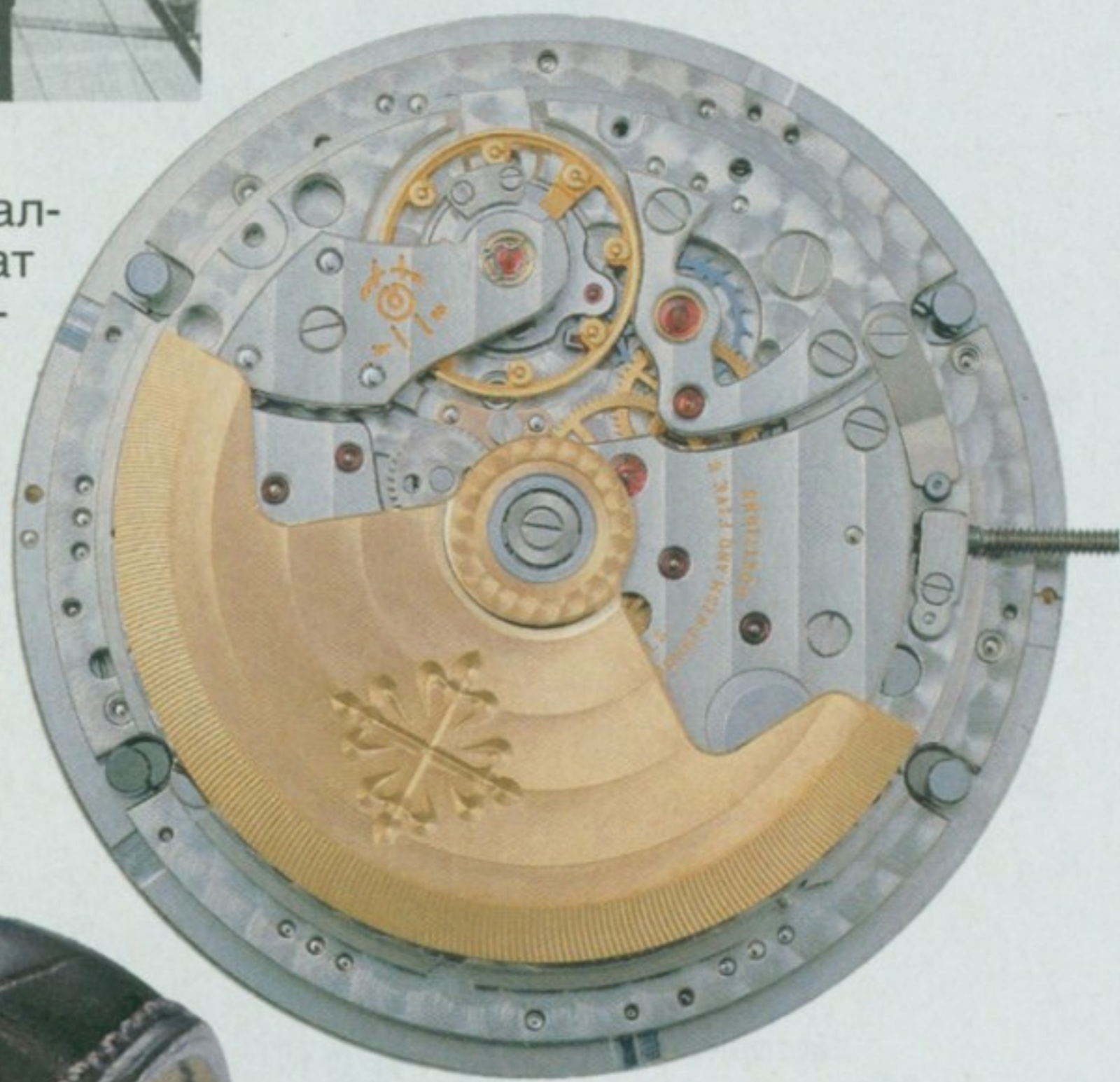
И дан-данас сваки део који се уграђује у сатове „Патек-Филип“ врхунски је ручни рад и последњи домет савремене технологије. Да би једна механичка целина почела да ради, од почетка производње, дакле сировина, до тренутка кад може да се угради у кућиште сата, прође најмање две године, а ту се не узима у обзир време утрошено на пројектовање и осмишљавање модела. Сваки, и најситнији део обрађује се до савршенства и стално се проверава. Кад се сви делови уклопе, прелази

Филип Штерн, који већ 30 година управља предузећем.

се на проверу тачности и сталности. Кад се и то заврши, сат добија „Женевски сертификат“, врхунско признање које Женевски кантон даје само за часовнике уз које се прилаже детаљна документација о квалитету.

Сат с вечитим календаром и Месечевим менама изложен ове године на изложби у Базелу.

Механизам сата

ност рада при спољашњим променама температуре.

Данас предузећем руководи Филип Штерн, трећа генерација Штернових – запослено је 1100 људи, од којих 220 врхунских часовничара. Сатови се продају у 600 продавница у 70 земаља света. Сваке године произведе се око 40.000 сатова и та бројка се усталила. Упркос потражњи на тржишту, они своју производњу могу да повећавају највише пет одсто годишње да се не би нарушио уобичајени квалитет који се очекује. Зато ови сатови и јесу толико пожељни – у највећем броју случајева они су доказ да је власник који их носи успео у животу ■

3. М.

ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС

Енергија и природа – моји пријатељи

од 6. октобра до 6. новембра 2007.

Воду – реке и потоке, ваздух, небо, облаке, дугу, сунце, дрвеће, планине и долине, равнице, плодну земљу... све то поклонила нам је природа. А из дубина земље – добијамо још поклона – руде и минерале, нафту, гас... и драгоцени угаљ. Енергију природе, ако је она, на пример, у нафти или угљу, човек користи за своје потребе.

Када искористимо те изворе енергије, које је природа милионима година стварала, они се више неће обновити. Зато ћемо их паметно трошити јер су и природа и енергија твоји пријатељи.

Шта можеш да урадиш за своје пријатеље? Да их чуваш. Како? Нећеш да прљаш природу и нећеш расипати енергију. Штедећи електричну енергију, штедиш угаљ, јер ћемо га мање потрошити а тиме ћемо околину сачувати од свега онога што оде у ваздух и воду када сагорева угаљ.

Упознај нас са својим **ЗАВИЧАЈЕМ**.

Напиши нам како **ПРОВОДИШ СЛОБОДНО ВРЕМЕ**
и **КАКО СЕ ИГРАШ У ПРИРОДИ**.

Човек, у потрази за енергијом, све више угрожава природу.
Напиши нам шта ти радиш да **САЧУВАШ ЕНЕРГИЈУ** и **ПРИРОДУ**.

Будућност ће донети неке **НОВЕ „ФАБРИКЕ СТРУЈЕ“**.
Како их ти замишљаш?

СУНЦЕ, ВОДА, ВЕТАР, УГАЉ... како искористити
њихову енергију а не угрозити природу?

Изабери неку од ових тема
и напиши своја размишљања
о енергији и природи
на две стране формата А4.

Рад предај наставнику
српског језика
или учитељици/учитељу
до 6. новембра 2007.

ЕПС

**ШТЕДИМ ЕНЕРГИЈУ
ЧУВАМ СРБИЈУ 2007**

Више информација можеш наћи на
www.eps.co.yu
страница ЕПС И ДЕЦА

КАКО СМО ПРОХОДАЛИ?

Шта су наши преци прво урадили – проходили на две ноге, или се спустили с дрвета да живе на тлу? Професор Робин Кромптон и научници са Универзитета у Ливерпулу на основу изучавања орангутана развили су нову теорију која побија досадашње распрострањено уверење да се ход на две ноге развио од четвороножног кретања. Британски научници тврде да се ход на две ноге развио од усправног кретања по крошњама дрвећа.

Орангутани проводе више времена на дрвећу него било која друга врста мајмуна. Научници су забележили око 3000 случајева кад су се орангутани кретали на две ноге, само се ослањајући рукама на околне гране. То се углавном дешавало кад би орангутан прелазео с мање и савитљивије гране на другу.

„Установили смо да се орангутани усправљају кад треба да досегну више гране где има зрелих плодова, и кад прелазе с дрвета на дрво”, каже професор Кромптон.

Они који се не слажу с овом теоријом тврде да су људи у већем сродству са шимпанзама и горилама који се не крећу усправно већ се углавном гегашу ослањајући се на предње удове. Сходно томе, наш заједнички предак вероватно се кретао на исти начин. Међутим, Кромптон тврди супротно: „У фосилним остацима људских предака нема никаквог доказа за такво кретање. С друге стране, постоје јасни и доследни фосилни докази да је заједнички предак свих данашњих примата имао усправно држање” ■

МОРСКА ТЕМА

„SeaGlass” назив је несвакидашњег рингишпила у Батери парку на Менхетну који је у потпуности посвећен морском свету. Уместо шарених коњића, седишта од провидног фибергласа обликована су као делфини или морске корњаче. За разлику од уобичајене вртешке која се шири од средишњег стуба као кишобран, овде је механизам испод пода, по угледу на постоље грамофона, па посетиоцима ништа не заклања поглед. Рингишпил је смештен у згради која има 93 нарочита прозора. Током троминутне вожње, они се постепено затамњују чиме се појачава утисак да се зарања у подводни свет. Уз све то, неколико видео-пројектора приказује морска бића која живе у мањим и већим дубинама ■

ЛЕТЕЋИ ШПИЈУН

Летећи робот Микродрон 4-200 нови је полицијски уређај.

Опремљен је видео-камером, инфрацрвеном камером, фотоапаратом и камером за ноћно снимање и може да надгледа осумњичене с раздаљине од 450 метара.

Летелицом даљински управља полицајац који користи нарочите наочаре.

На њима види снимак с роботових камера ■

НЕБЕСКО ЧУДОВИШТЕ

Ова задивљујућа слика небеског тела Хеликс небуле снимљена је Насиним свемирским телескопом „Спицер“ у фебруару ове године. Небула је удаљена од Земље 650 светлосних година, а плаво-зелени гасови који избијају у свемир дају јој спирални изглед. Позната је и под ознаком NGC 7293. Њен промер је 2,5 светлосне године и налази се у сазвежђу Водолије. Пошто је једна од најближих Земљи, прилично је проучавана и астрономи је често сликају јер подсећа на циновско око. Усијано језгро мртве звезде – белог патуљка – види се као сићушна тачка у центру ока. Црвена боја су последњи слојеви гаса које је избацила умирућа звезда ■

ВЕЛИКА ПОМОЋ

Полицајци, болничари или социјални радници можда ће се једног дана суочити с душевно поремећеном особом. Зато је ту тренажер предузећа „Виртуелне халуцинације“. Састоји се од наочара и слушалица које вас уводе у ум душевно поремећене особе. Систем нуди два међусобно повезана случаја. У једном се возите аутобусом у коме неки путници ишчезавају и опет се појављују, птице налећу на прозоре, а гласови шапућу: „Возимо те у ФБИ!“ У другом случају ви сте у апотеци и апотекар вам, изгледа, уместо лекова даје отров, а остали који чекају у реду гледају вас непријатељски.

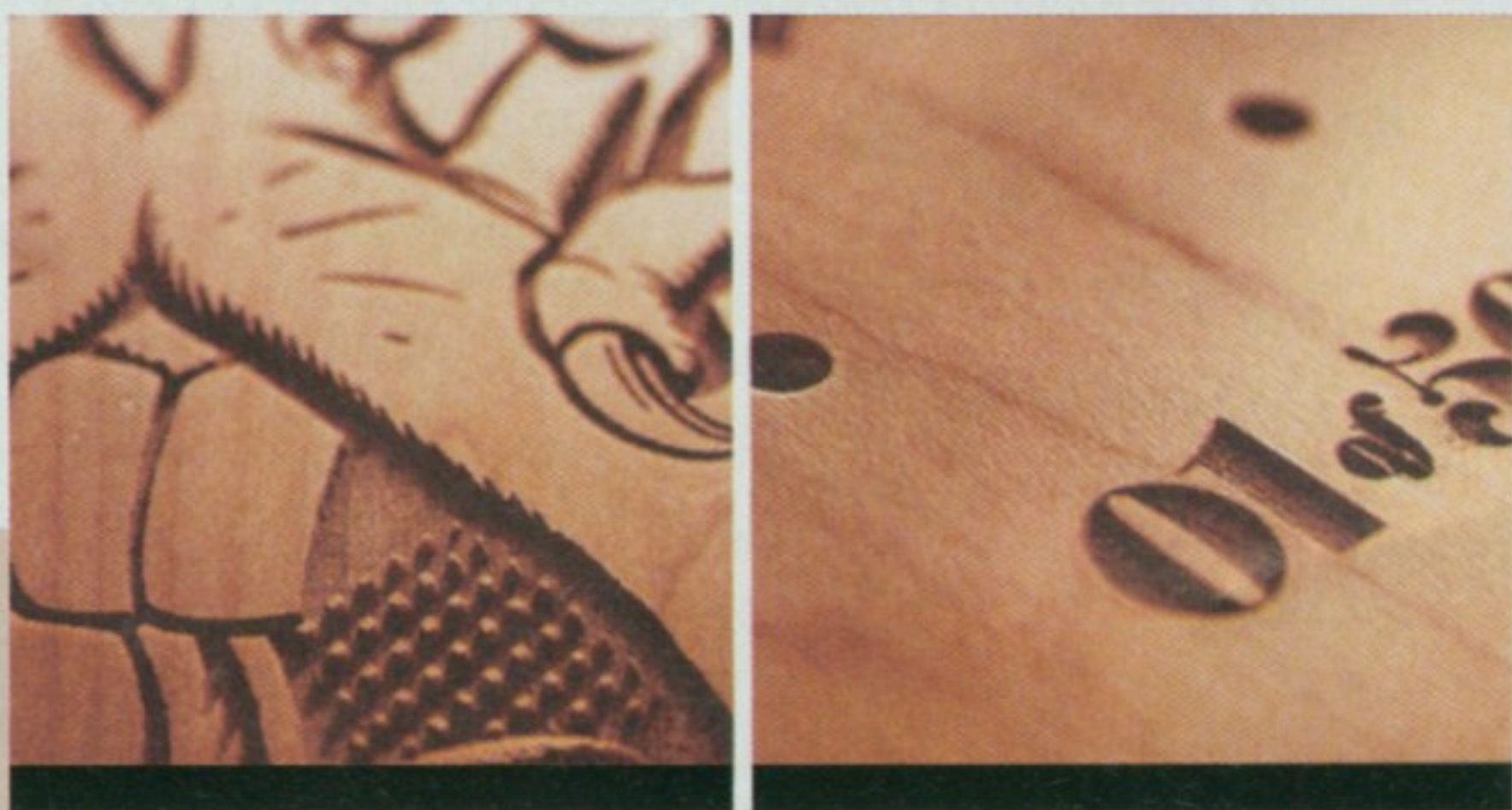
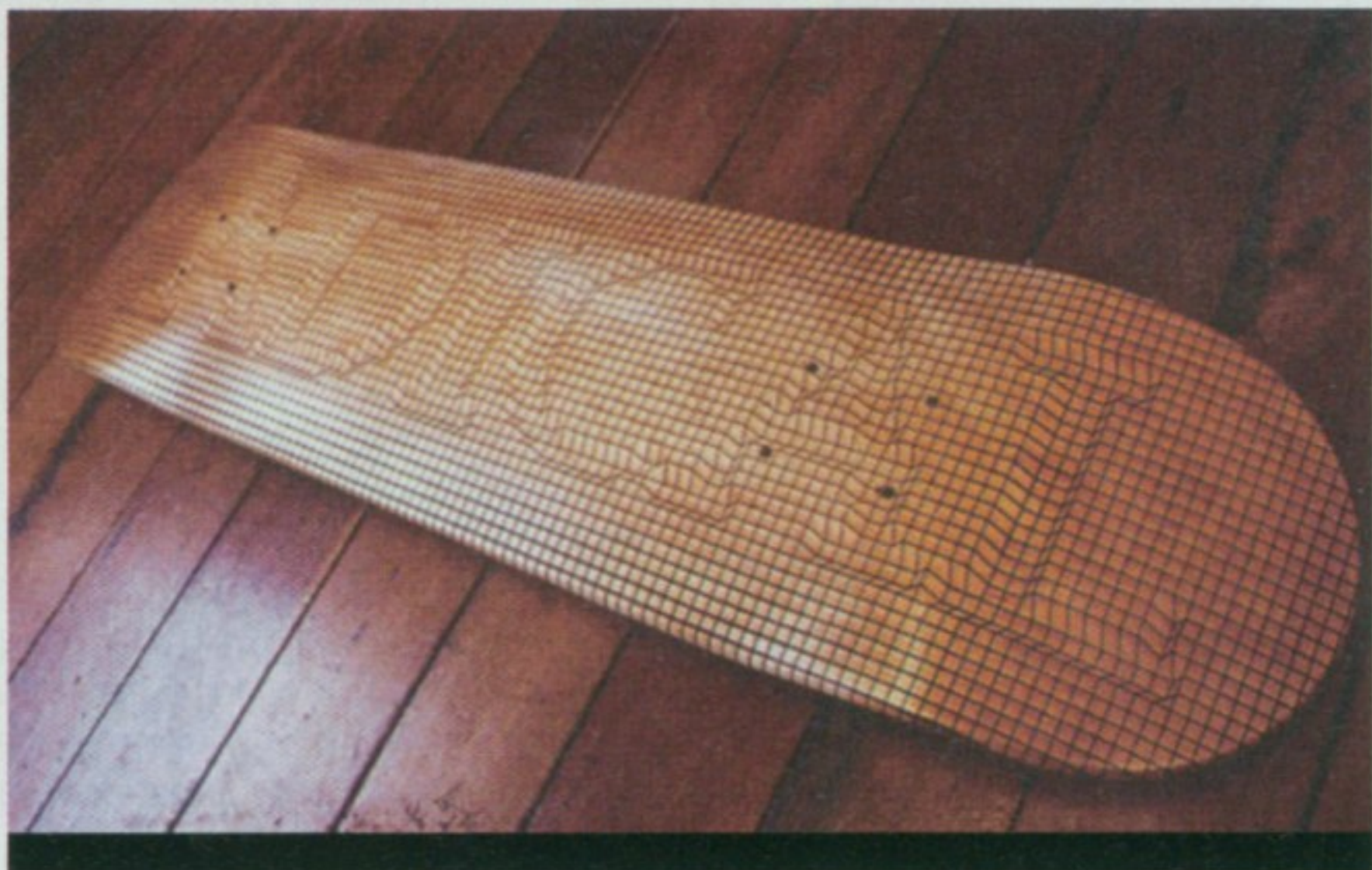
Овај систем развијан је у сарадњи с психијатрима, а примењује се у обуци полицијских и медицинских службеника у неколико америчких држава. Полицајцу који треба да разуме кроз шта пролази душевно поремећена особа то може да буде од велике помоћи ■

БРАВУРЕ ГРАВИРА

Скејтбордерима је важно и шта се налази на површини даске. Стари дводимензионални цртежи потпуно су превазиђени. Дизајнери уводе трећу димензију помоћу ласерског гравирања које се примењује у обради метала.

Кад неки дизајнер (као, на пример, господин Цртаћ који ради тетоважу Џастину Тимберлејку и Еминему) осмисли цртеж, он се преноси на РС повезан с ласерским уређајем који користи сочива и два огледала да изоштри и обликује ласерски сноп. Резултат је слика фотографског квалитета урезана у седам слојева дрвене плоче од које се прави скејтборд даска. Пошто ласер може да засеца само равну површину, посебни механизам окреће даску током гравирања како би била увек усправна у односу на ласерски сноп и да се цртеж не би искривио на заобљеним деловима даске ■

ДОМАЋИ ЗАДАТАК ЗА СВЕ НАС

У тренутку кад су Невен Тубић, Иван Вујић, Милан Стојић и Сава Чајетинац (познатији као „Сморовци“), заједно са Владаном Симовим, ушли у редакцију „Политикиног Забавника“, деловали су сасвим обично – као и већина београдских студената и средњошколаца. Ту је градски сленг, у причи пројекта студентски начин живота, познавање саобраћајних невоља у време највећих гужви...

Али, телефонски разговор који је претходио њиховом доласку у редакцију није био нимало обичан. Требало је да се усагласимо око времена кад су ови младићи слободни – једног дана иду на пријем код потпредседника Владе Србије, другог – примају награду, трећег (ипак) морају да оду до факултета/школе, четвртог – долази РТС да их снима, а морали би мало и да раде... И поред тога, расположени су за разговор с новинарима, а њихови другови кажу

Тим „Смор“ – Невен Тубић, Иван Вујић, Милан Стојић и Сава Чајетинац на такмичењу у Сеулу.

ЗАПАМТИТЕ ОВЕ МЛАДИЋЕ!

**Ко су „Сморовци“?
Како су с двадесетак
година доспели у финале
Билијевог такмичења?
Како су без завршеног
факултета већ почели
да предају на њему
и како су, одрастајући
у саобраћајној гужви,
одлучили да направе
програм којим ће се
борити против загушења
у саобраћају?**

да слава коју су стекли није нимало променила чланове „Смор“ тима. Осим што сада још преданије раде на развијању свог пројекта.

**Како су рођени
„Сморовци“**

Пре више од пет година два члана данашњег тима освајали су награде на такмичењима по Европи. Тада, као ученици другог разреда средње школе, победили су на најтежем и најпедесет шест

угледнијем такмичењу у прављењу мултимедијалних презентација. Кад су уписали Факултет организационих наука у Београду, упознали су двојицу младића с којима су направили тим „Смор“ и кренули у освајање награда на такмичењу у изради рачунарских програма. Две године заредом освајали су прво место у Србији, а онда су ове године стигли до светског такмичења за које је конкурисало 100.000 студената! У финалу „Мајкрософтовог“ такмичења сачекало их је нешто мање конкурената – њих око 800. Четири младића из Србије ушла су у првих шест екипа. За такав успех требало је радити пуном паром десет месеци. Тачно толико времена било је потребно да се направи „Drive on“ или „интелигентни интерактивни симулатор вожње“, каже Невен (и при том покушава да ме убеди да је то најједноставнији и најкраћи начин да се објасни овај програм). Како изгледа „Drive on“?

Они који су се као мали играли возача тако што су седели наред себе на табуреу и мењали брзине на непостојећем мењачу, лако ће схвати-

ти. Дакле, два метра висок и шест метара широк гвоздени рам прекривен је платном. У средини ове „конструкције“ седи „возач“ који има три педале – гас, квачило и кочницу – и мењач са шест брзина. Иза возача налазе се три пројектора који на платну приказују слику градских улица тако да „возач“ који погледа лево или десно има утисак да вози кроз град. „За сада су на мапи само најочљивије и најпрепознатљивије зграде у Београду, али ако би било више људи који би нам помогли, могли бисмо да направимо све зграде тако да корисници програма могу да виде слику која је истоветна оној коју виде кроз ветробранско стакло свог аутомобила. Једина мана програма је што на улицама још нема пешака. Открили смо законитости по којима пешаци треба да се крећу, али се још понашају као роботи. Тако су одстрањени док не науче да се крећу како треба“, прича Иван Вујић.

Ове године програм је показао и своју практичну страну јер циљ је да помогне онима који су почетници у вожњи или који су тек пошли на обуку. „Сморовци“ су у овом про-

граму испробали све ПСП тестове и – положили. Да би било још занимљивије, додали су и једну отежавајућу околност – иза пројектора налази се инструкторска станица у којој седи инструктор и надгледа „дешавања“ на платну. Он у сваком тренутку може да промени светла на семафору, дода још возила на раскрсници, укључи сирену на колима хитне помоћи...

Кад су с овим програмом победили на такмичењу у нашој земљи, „Сморовци“ су стигли до финала „Имецин купа 2007“. Колико је била велика њихова упорност говори и то што је у време прављења програма у њиховим кућама веза на Интернету „пуцала“ сваких двадесетак секунди јер нико од њих није имао довољно јак рачунар који би могао да подржи овакав задатак, а кад је требало приказати умеће, морали су да позајме пројекторе...

Невен Тубић каже да му је породица била велика подршка – кад је схватио да Крагујевац, град у коме је живео, неће моћи да му помогне да развије своју даровитост, мај-

ка и отац дали су отказ и преселили се због њега у Београд. Сада, четири године касније, Невен је успешан студент Факултета организационих наука, на коме већ две године заједно с Иваном и Миланом држи лабораторијске вежбе на предмету „Теорија система“ који је преко ноћи од „баук предмета“ постао један од најзанимљивијих. Тројица колега с ФОН-а не заборављају да истакну и заслуге Саве Чајетинца, свог друга с Факултета примењених уметности (одсек за графику), без кога рад и дружење једноставно не би били исти. Сва четворица су једногласни у томе да је рад на овом програму најпре забаван и да уживају док раде. Иако већ имају понуде из европских предузећа да напусте Србију и раде на пример у Немачкој, „Сморовци“ кажу да ће остати у својој земљи и да ће покушати да промене незаинтересованост за младе дарови-

те људе. „Нисмо ми једини“, кажу „Сморовци“ напуштајући „Забавник“.

Рат у виду лечења

Владан Симов је младић који је дошао до финала на „Имецин купу 2007“, и освојио треће место у категорији „програмерске битке“, односно „Проект Хошими“. Он има седамнаест година, ученик је Математичке гимназије у Београду и није му јасно како неко старији од пет година не разуме видео-игрице. Он каже да не може да нађе помоћника који би, попут њега, био подједнако посвећен послу. Сматра неразумним што га мајка у четири ујутру тера на спавање јер пре подне треба да иде у школу. Другови га описују као одлучног, отвореног, опуштеног и духовитог, а другарице додају да је „искрен и нормалан“.

Владан се зарадио прављењем стратегије за видео-игрицу кад је у школи рачунара видео једну врсту видео-стрипа

у којој је професор Хошими испричао своју необичну замисао – лечиће болесна ткива у људском организму помоћу наноробота. На тај начин би ткиво заражено било којом болешћу могло да се излечи.

Прошле године Владан је провео десет месеци смишљајући како да развије игру, откуцао је 11.000 редова текста, али програм није радио! Грешка се састојала од два знака – једног слова и једне тачке! Ове године поново је прионуо на посао и освојио треће место у свету.

Игрица се састоји од мапе на којој су приказана болесна ткива, такозване Хошими тачке које треба лечити. На екрану се виде и AZN молекули које треба допремити до болесних тачака. Нано AI је главни робот који има задатак да управља нанороботима који допремају лекове. Наравно, као и у свакој игрици, постоји неко „сметало“. Овде су то вируси који нападају допремаче

Седамнаестогодишњи Владан Симов освојио је треће место у стварању стратегије за видео-игрицу на светском такмичењу у Сеулу.

КРОЗ ГРАДСКУ ГУЖВУ

Чланови тима „Смор“ такмичили су се и прошле године на „Имецин купу“, али су, како кажу, „пукли“ јер нису приказали каква је практична примена њиховог изума. Замисао коју су покушали да остваре јесте прављење програма који би кориснике обавештавао о градским гужвама. Сензори који би се поставили на кључним раскрсницама мерили би проток возила, односно бројали колико је возила ушло и изашло из раскрснице у свакој секунди. Тако би добили податак колико је закрчење у неким деловима града. Невен, Иван, Милан и Сава направили су „мапу“ на којој је приказа-

но кретање трамваја – „круг двојке“ у Београду и одлучили да покажу да њихов програм ради најпре у том делу града, а касније ће да га прошире и на цео град. Тако би сваки корисник укуцао име места из кога креће и одредницу ка којој се упутио, а програм би га обавестио које улице да избегава због гужве, где у том тренутку има мање аутомобила... Нешто налик на GPS, али за разлику од овог програма који одабира само најкраћи пут до жељеног места, „Lights on“ програм имао би поуздане податке о закрчењима у тренутку кад возач седне у аутомобил. Употребљиво, зар не? ■

Овако изгледа програм „Drive on“ кад „возач седне у њега“ – призор једне од београдских улица у „кругу двојке“.

лекова. У новијој верзији уведен је и негативац који има своје роботе – неутралце које убацује у ткиво како би ометао играча. Војници су роботи који су се појавили да би штитили нанороботе који носе лекове. Међутим, као што му и име каже, наноробот је исувише мали да би могао да види целу мапу и уочи где се налазе оболела ткива, па му у томе помажу извиђачи. У почетку је Хошими била мирољубива игрица, али се од ове године претворила у потпуни рат добрих и лоших момака. Сада постоји и могућност да се два играча нађу на истој мапи, али основно правило је да не смеју један другог да оштете.

„У игрици је све потпуно логично као и у биоинформатици. На пример, постоје наноблокери који згушњавају крв тако да се роботи који пролазе у близини спорије крећу“, прича Владан. Овај младић тврди да је најбољи део такмичења дружење, а као остварење снова у будућности види упис на страни факултет у области информационих технологија. Каже – Калифорнија не би била лоша, због климе и плате ■

Милица Петровић

РИЗНИЦЕ ЗНАЊА

2300. ГОДИНА ПРЕ НАШЕ ЕРЕ

Прве библиотеке изгледале су као архивске сале попут оне у Ебли (данас Тел Мардик у Сирији). Око 2300. године пре наше ере у тим крајевима први пут писало се клинастим писмом на глиненим таблицама које су се потом чувале на полицама широким до 80 центиметара. Велике глинене плоче на којима су се исписивали закони, изреке, трактати, митови, химне и друга важна документа стављане су усправно, одозго на доле, као и у савременим каталозима, тако да су се лако налазиле ■

100. ГОДИНА ПРЕ НАШЕ ЕРЕ

Прво у древном Египту, а потом од 6. до 5. века пре наше ере и у целом свету, знање се бележило на папирусу који се увијао у ролну или око облог дрвеног штапа. Текст се исписивао зашиљеном трском која се замакала у мастило. Свици су били веома дугачки, обично 7–8 метара, и најчешће су се чували у воском запечаћеним амфорама, као што је то радила јеврејска заједница Есена (на слици) ■

150. ГОДИНА

Грци и Римљани одлагали су свитке пергамента на посебне полице (на цртежу је једна царска библиотека). На једном крају свитка, који су слагани по дужини, висила је картица с основним подацима за препознавање текста. За преношење свитака користиле су се ваљкасте кутије ■

600–700. ГОДИНА

У касноантичком раздобљу, кад је хришћанство почело да пушта дубље корене, догодила се права револуција у начину чувања људског знања. Папирус је постепено замењен пергаментом (истањена и посебно обрађена козја, овчија или телећа кожа), и рукописи су се повезивали у књиге сличне данашњим. Оне су биле веома скупоцене и одлагале су се у ормарије, затворене ормаре за књиге, као што је овај из 7. века ■

Чим је почео да пише, човек је одлучио и да сачува оно што је било вредно да остане забележено за будућност: прво на глиненим таблицама, а тек много касније у књигама

1400–1500. ГОДИНА

Књиге су и даље биле повластица високих друштвених кругова све док 1455. године Јохан Гутенберг није измислио машину за штампање с покретним словима. Просторије у којима су племићи чували књиге биле су мале и звале су се студиоли. Дуж зидова били су ормари за књиге, сто и столица где је могло да се седне и прочита важно штиво, као што је имао војвода од Урбина 1476. године (на илустрацији) ■

ОД 1600. ГОДИНЕ

Већ од 17. века штампа је омогућила да књиге буду приступачне ширем кругу људи. Осим племића, библиотеке су имали и богати грађани. Појавиле су се и библиотеке какве познајемо данас: полице дуж целог зида биле су прилагођене величини књига које су на „рикни“ имале основне податке – наслов дела и име писца ■

З. М.

Свет у БРОЈКАМА

ОД СВЕГА ПОМАЛО

540 милиона киловат-сати годишње обезбеђује електрана у Бретањи, на ушћу реке Ренс, користећи за производњу енергије разлику у нивоу воде услед смене плиме и осеке ■

1410 m је до сада највећа висина централног лука viseћег моста који се налази на ушћу енглеске реке Хамбер ■

2450 km дужина је Великог кинеског зида. Толико износи и раздаљина од Рима до Москве ■

300.000.000 кубних метара материјала утрошено је за изградњу Великог кинеског зида што је било довољно да се изгради зид висине 2,5 m по полутару око целе Земљине кугле ■

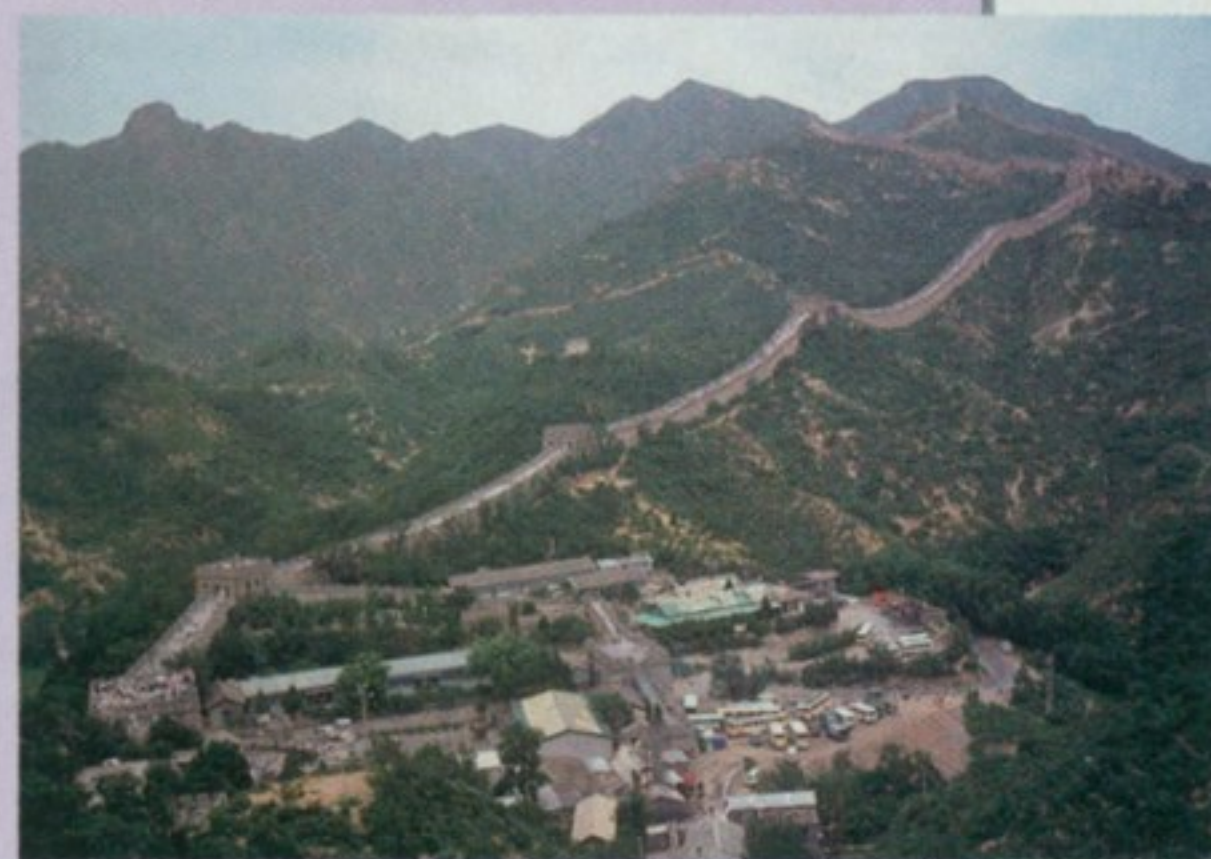
60.000 певача отпевало је заједно завршну композицију на певачком такмичењу у немачком граду Бреслау, 1937. године ■

14.934 репризе у њујоршком позоришту „Саливен стрит плејхаус“ доживео је мјузикл „The Fantasticks“ ■

33,3 mm је пречник шест музичких плоча које су направљене 1923. године у Мидлсексу, у Британији ■

8500 седишта има највеће позориште на свету. То је Забавни центар у Перту, у Аустралији ■

у **177** филмова појавио се лик Наполеона Бонапарте, у **161** гроф Дракула, а у **117** Франкенштајн ■

— педесет девет

ЗА КУЋЕ

СВЕТЛУЦАВИ ЏУБОКС

O₂ Coccoon

За уређај O₂ Coccoon с правом може да се каже да је више од испуњења сна љубитеља музике који су желели да имају мали, преносиви џубокс у који би стале готово све њихове омиљене песме. O₂ разликује се од других сличних уређаја и изгледом и технологијом. Стиче се утисак да је светлуцав, јер готово неуочљиви LED екран у оклопу затрепери најављујући одређену песму коју препознаје већ после првих речи. Има меморију од два гигабајта, па у њега може да стане око 500 песама, а уз микро SD картицу, такође од два гигабајта, и дупло више. Али, O₂ не омогућава само 15 сати слушања музике већ и, захваљујући 3G технологији, одличан пријем FM радио-програма а, ако љубитељ музике зажели и нешто да фотографише или сними, ту је и дигитална камера од два мегапиксела са флеш зумом. Цена је око **450 евра**. Више података налази се на адреси: www.o2.co.uk

ЧАЈ У ПЕТ

Tefal Quick Cup

Кућа „Tefal”, познати произвођач разних кућних уређаја, недавно је потрошачима приказала још један. Назван је Quick Cup. Уређај има две намене – може за кратко време да загреје воду до кључања или да је сатима одржи прохлађену на собној температури. Ко жели да припреми чај, треба само да притисне црвено дугме и за три секунде кључала вода потећи ће у шољу. Притисне ли се одмах затим црно дугме, из уређаја Quick Cup потећи ће хладна вода за пиће. Овај корисни уређај продаје се по цени од око **90 евра**.

На адреси: www.quickcup.co.uk стручњаци куће „Tefal” потрудили су се да заинтересованима што детаљније прикажу свој производ ■

ЕЛЕКТРОНСКИ ПОМАГАЧ

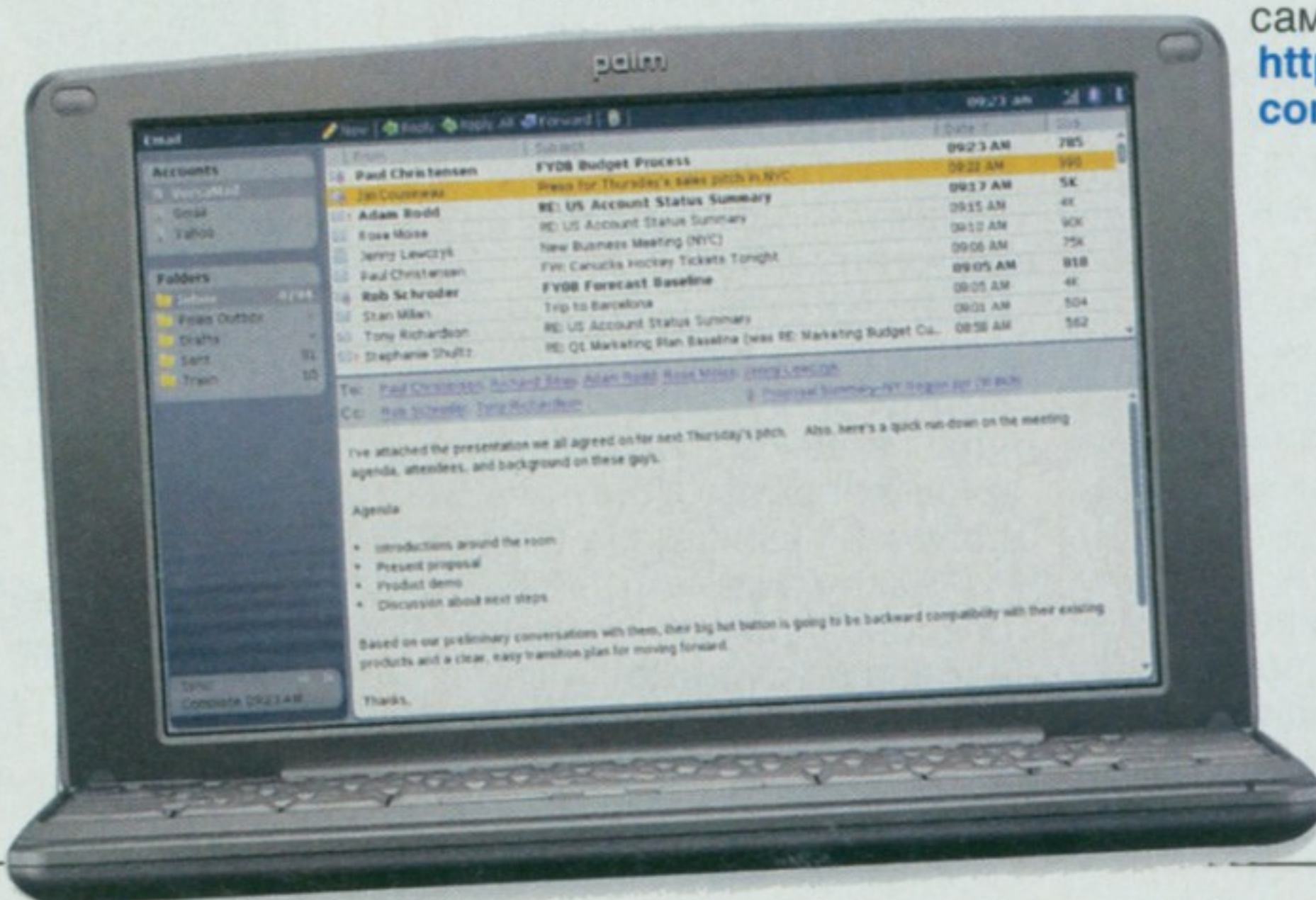
Palm Foleo

Ове јесени у продаји ће да се појави Foleo, нови бежични уређај куће „Palm”. Иако изгледа као лептоп, Foleo је, како га описује произвођач, својеврсни електронски помагач.

Величине око 25 центиметара, првенствено служи да би се, уколико мобилни телефон није при руци, у њега унели подаци који ће одмах бити прослеђени и сачувани. Foleo одликују и отвори за USB и SD и систем за Word, Excel и PowerPoint документа.

Цена овог уређаја још није одређена и за сада може да се разгледа

само на адреси: <http://euro.palm.com/uk/en/>

ТЕХНОМАНА

ПРИЧАЈ И ВОЗИ

IOGEAR GBHFK201W6
Bluetooth Hands Free Car Kit

Понекад је неопходно да човек чак и током вожње аутомобила буде доступан на мобилном телефону и да води разговор.

А да сигурност у саобраћају не би била угрожена, дакле, да би руке биле на волану а уши без слушалица, решење је IOGEAR GBHFK201W6 Bluetooth Hands Free Car Kit. Ова јединствена опрема за кола, мали снажни звучник који се лако окачи на возачку таблу, омогућава да се бежичним путем обављају сви разговори с корисницима телефона с Bluetooth технологијом. IOGEAR може да се користи и у кући за преузимање VoIP позива преко рачунара.

Овај мали, корисни уређај продаје се по цени нешто вишој од **100 евра**.

Ко жели да сазна још понешто о уређају IOGEAR GBHFK201W6, наћи ће то на адреси: www.iogear.com

УВЕК УРЕДНА КАНТА ЗА ОТПАТКЕ

ecopod e1

Хтели то да признамо или не, али и канте за отпатке саставни су део сваког домаћинства. Наравно, не баш дичан, осим ако нису ecopod e1. Ове канте за отпатке осмислили су пројектанти фабрике BMW. Величине 78 x 40 x 53 центиметра, на први поглед сваког могу да збуне јер подсећају на неки електрични уређај. Неверица да је у питању канта за отпатке наставља се и кад се дигне поклопац. Уместо уобичајеног лома отпадака, унутрашњост је увек уредна.

Ecopod e1 има отворе и преграде за разне врсте отпадака, од оних за хартију и стаклене боце до преграде у којој се једноставним притиском на педалу гужвају лименке.

С америчког континента ове канте појавиле су се и на британском тлу.

Цена им је око **250 евра**.

Како изгледа увек уредна канта за отпатке открива адреса: www.ecopod.org

ПЕНУШАВИ ГЕЈЗИР

Geyser Tube

Како се од дијеталне кока-коле и пеперминт бомбона прави гејзир многи су већ видели на Интернету. Иако се свима свидело, мало коме је пошло за руком да то и изведе без мале пластичне направе Geyser Tube.

Ова направа причиниће задовољство свима који воле да се играју. Geyser Tube једноставно се постави на отвор боце дијеталне кока-коле, напуни се пеперминтом, потом се повуче сигурносна игла која омогућава бомбоницама да уђу у течност и сачека се велики тренутак да уз прасак пенушави млаз полети увис. За ову играчку потребно је одвојити око **7,5 евра**.

На адреси: www.firebox.com приказан је целокупан поступак постављања и дејства направе Geyser Tube ■

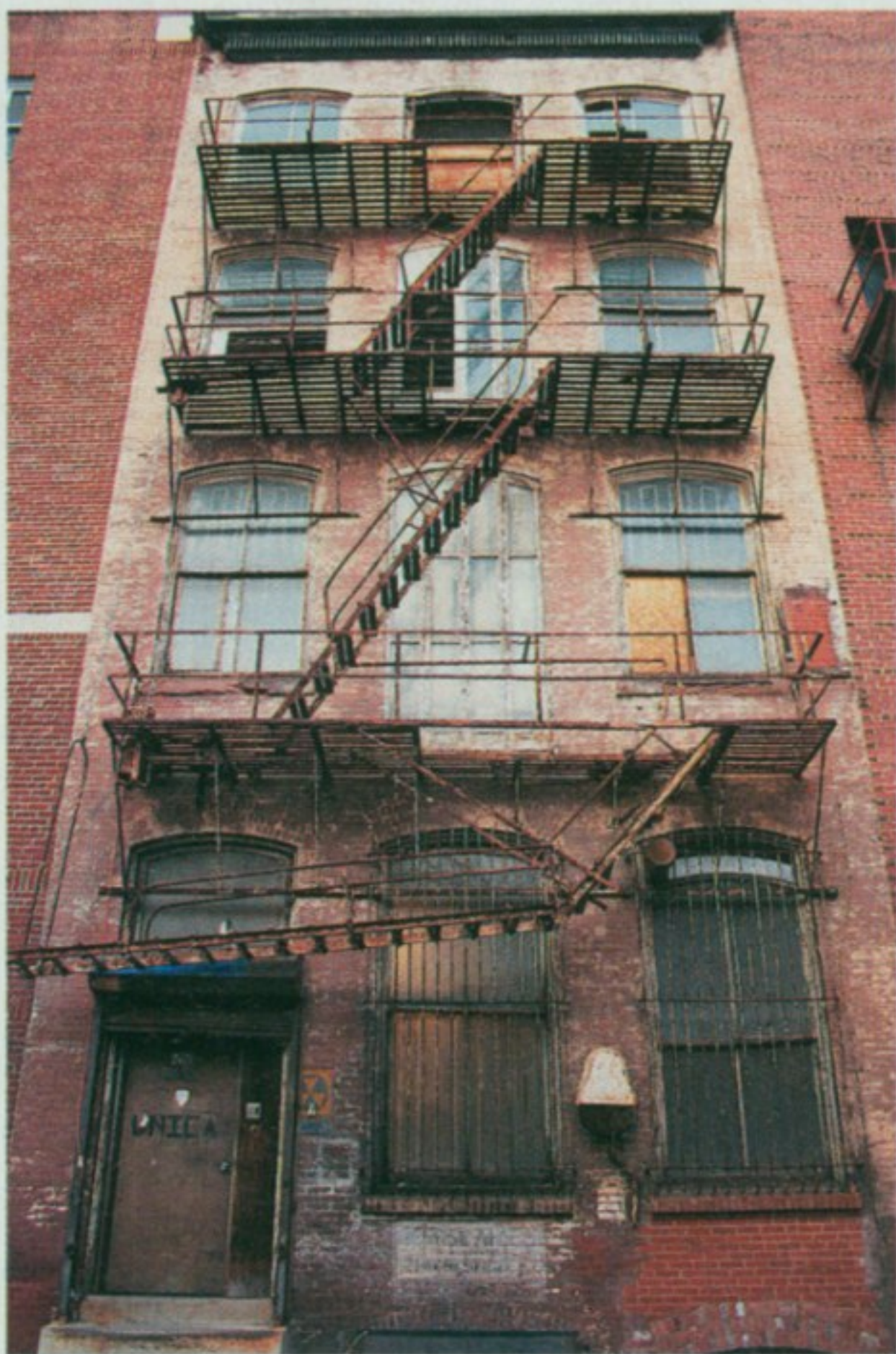

ЖУРКА НА СТЕПЕНИЦАМА

Да ли је тачно да је
противпожарне
степенице изумела
једна жена?
МИРЈАНА ПАВЛОВИЋ
Зрењанин

У Америчком заводу за патенте Ана Конели пријавила је 1887. године изум – противпожарне степенице. Кад је крајем 19. и почетком 20. века почело много више и брже да се гради, посебно у индустријски развијеним земљама, било је веома важно шта да се учини у случају да у згради избије пожар. Донет је пропис да вишеспратнице, углавном на спољашњем делу зграде, обавезно морају да имају и металне степенице којима би, у случају пожара, станари безбедно напустили зграду. На те степенице с платформом излазило се кроз за то посебно предвиђена врата, али у већини случајева до њих се долазило – кроз прозор.

Шездесет два

unicef

Писали сте о Уницефу,
али нисте навели где могу
да се купе њихови
производи, па бих молила
да то објавите.

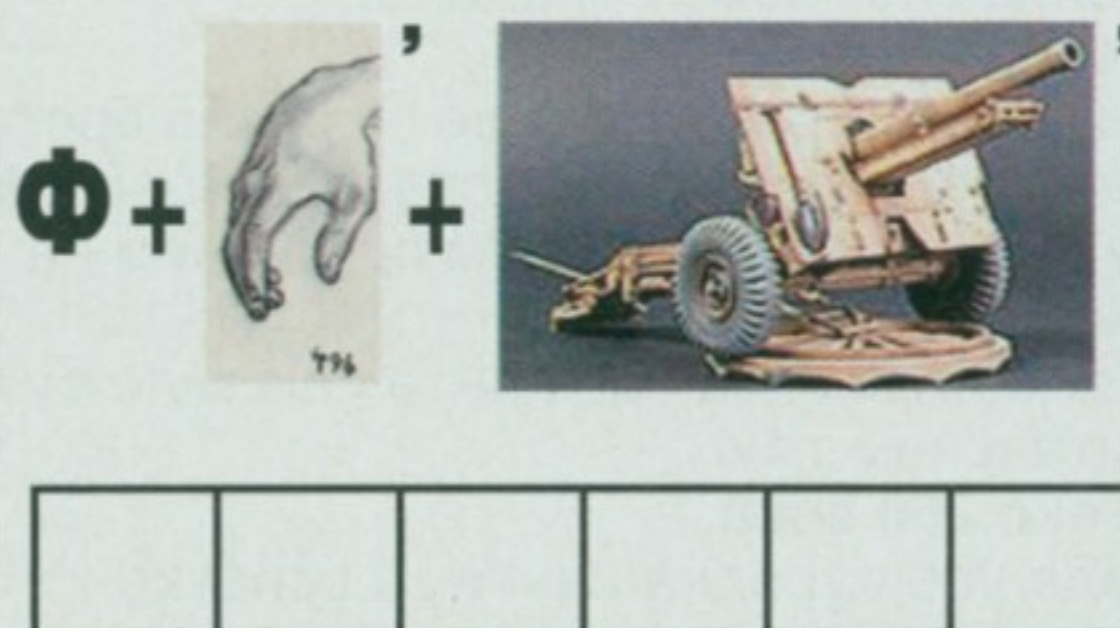
МИРЈАНА
Београд

Крајем шездесетих година прошлог века показало се да спољашње противпожарне степенице не одговарају савременом начину градње.

Противпожарне степенице најмање су се користиле за оно за шта су биле предвиђене. Станари, посебно у сиромашнијим четвртима, почели су да их користе као балконе на којима су држали саксије с цвећем, на њима су спавали, правили седељке. Оне имају „улогу“ у многим холивудским филмовима, да споменемо само „Поглед у двориште“ (1954), једно од најпознатијих остварења Алфреда Хичкока ■

РЕБУС

Решење на страни 64

Заинтересовани који живе у Београду производе Уницефа могу да купе на следећим продајним местима: „ИПС“, „Плато“, „Идеа“, „Метро филм“. Ко не живи у главном граду, производе Уницефа може да набави у поштама Србије или да се јави у Уницефову канцеларију: 011-3602-142; 011-3602-111 ■

ИЗДАЈНИК? НИКАДА!

Да ли се зна како се
Мата Хари понашала
на стрељању?

МИЛЕНА
Лесковац

Као што се не зна да ли је Мата Хари заиста била женски Џејмс Бонд, о чему је „Забавник“ писао у броју 2899, тако и о погубљењу ове славне шпијунке постоје различите легенде. Једно је извесно – стрељана је 15. октобра 1917. године, у рану зору. Маргарета Гертруда Зеле, како јој је било право име, лежала је у тамници у париском затвору Сен Лазар. У пола пет ујутру по њу су дошли свештеник, две часне сестре и адвокат. Недоумице почињу већ око тога шта је Мата Хари обукла тог последњег дана. У неким изворима наводи се да је преко спаваћице и кимона само пребацила црни огртач од сомота обрубљен крзном. Други тврде да је за ту прилику наручила да јој се сашије црно свечано одело, с кратком белом кошуљом. Даће се нагађа о детаљима: да ли је носила

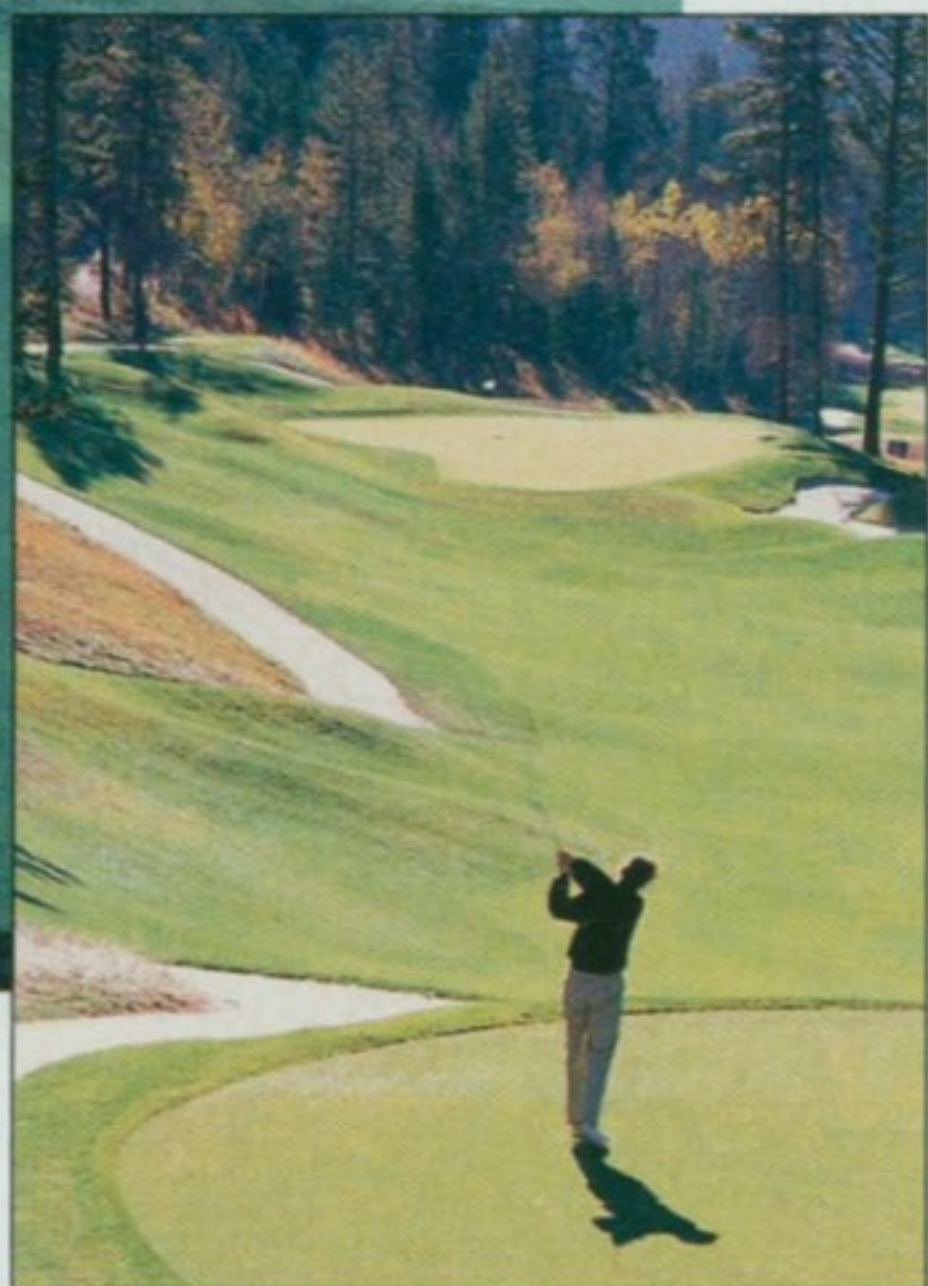
ЗАБРАЊЕНО ЗА ДАМЕ

Да ли је тачно да је реч „голф“ настала као акроним – од почетних слова енглеске реченице: **G**entlemen only, **l**adies **f**orbidden (само за господу, забрањено за даме)?

МИРОСЛАВ П.
Ниш

Иако добро звучи као објашњење, реч голф ипак није настала по енглеској пошалици коју си навео. Овај назив први пут се помиње

1457. године, кад је шкотски краљ Џејмс II (1437–1460), у настојању да подстакне поданике да се више баве стрељаштвом, забранио спорт у коме се користила палица. Већина филолога мисли да је реч „голф“ шкотског порекла и да је имала неколико облика: гоф, гојф, колв, колф. Треба имати на уму да пре настанка речника спеловање још није било стандардизовано. Неки верују да је назив тог спорта, који је првобитно био мешавина данашњег голфа и хокеја на трави, настао од немачке речи *der Kolben* – палица, кундак ■

NOVI BROJ NAJTIRAŽNIJEG I NAJSTARIJEG
DOMAĆEG KOMPJUTERSKOG ČASOPISA

10. 2007
CENA 139 DINARA
POSREDOVANJE
POSREDOVANJE

Svet KOMPJUTERA

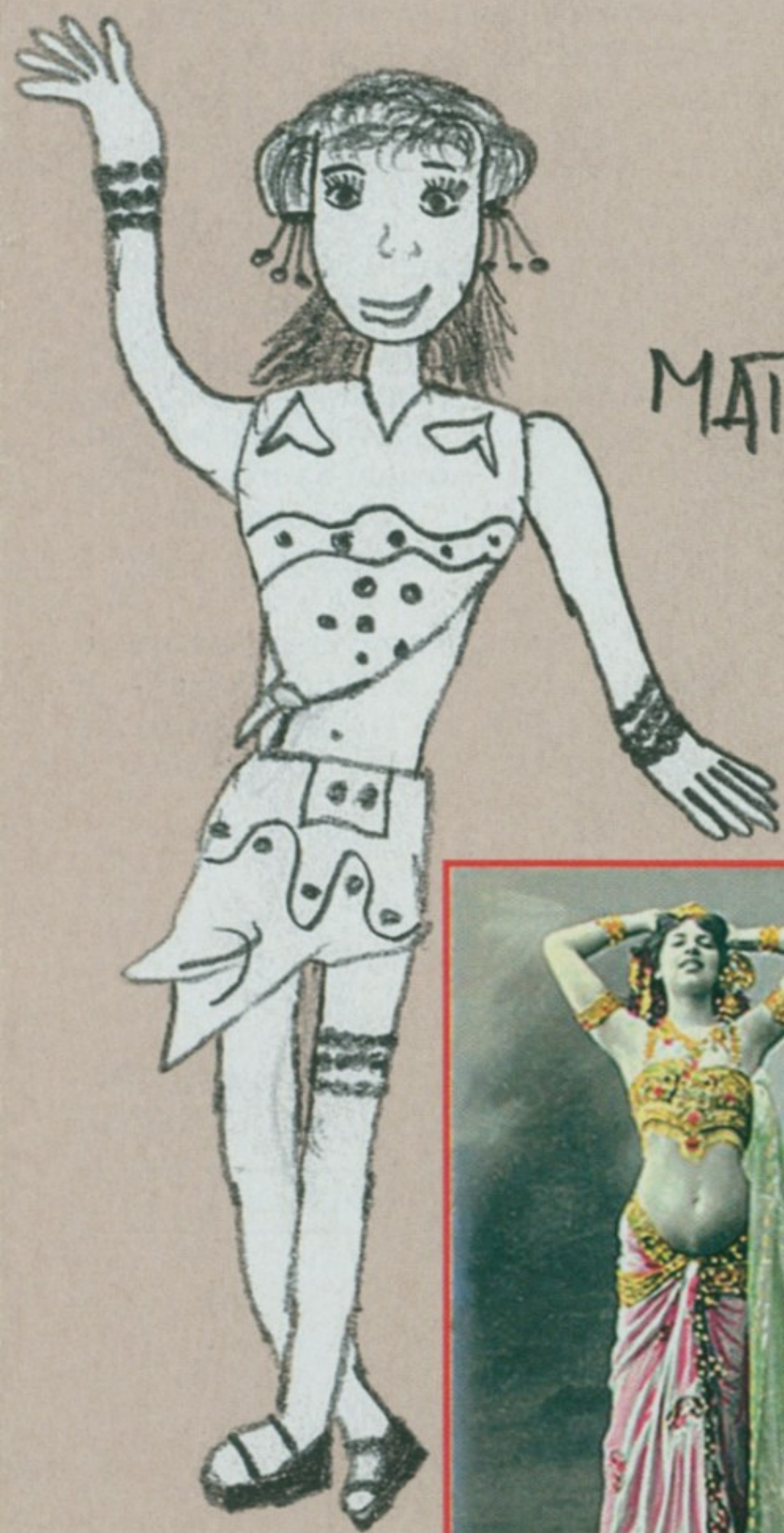
NAGRADNI KVIZ

TV U MONITORIMA

Osnovi overklokinga
Četiri glave misle bolje
Adobe Flex 3
Igra meseca

U PRODAJI OD 1. OKTOBRA

WWW.SK.CO.YU

ОВАКО ЈА
ЗАМИШЉАМ
МАТА ХАРИ КАО
ИГРАЧИЦУ!!!

ципеле с високом потпетицом, црне свилене чарапе, шешир с малим или великим ободом, црне кожане или беле свилене рукавице?

Из затвора је колима пребачена у стару војну касарну, у предграђу Париза. Заједно с пратњом, аутомобилом је пројурила кроз француску престоницу која је још спавала. Сунце још није растерало мрак, а стрељачки вод већ ју је чекао у касарни – нико од дванаесторице војника није смео да зна у чијој пушци је прави метак. Командант је пришао Мати Хари и понудио јој повез за очи, што је она одбила. Није желела ни да јој ноге буду везане. Уздигнуте главе, наводно је војнике гледала право у очи. Кад је коман-

дант дигао сабљу, дајући знак за паљбу, промолило се Сунце које се леснуло на оштрици бодежа. Мата Хари је пала на колена и неколико тренутака остала у том положају и даље високо уздигнуте главе и смиреног израза.

Легенда иде тако далеко да постоји чак и прича да се веровало како ће Мата Хари преко својих веза успети да поткупи војнике и да ће они, уместо правих метака, употребити ђорке. Имајући на уму чари ове јединствене жене, појединци маштају да је, пре него што је дат знак за паљбу, раширила огртач и показала своје обнажено тело. И наводно рекла: „Блудница? То да! Али издајник? Никада” ■

ЛЕПИ ЛАЖОВ

Ја сам Сара
Марковић из
Шапца.

Замолила бих
вас да објавите речи
песме „Beautiful Liar”.
Сви који воле да се
дописују нека ми пишу.
Моја електронска
адреса је:
gagamark@gmail.com.
Пољубац!
САРА

[Shakira] I walked in on your love scene, slow
dancing...

[Beyonce] You stole everything, how can you
say I did you wrong...

[Shakira] You never know...

[Beyonce] When the pain and heartbreak's
over...

[Shakira] I have to let go...

[Beyonce] The innocence is gone.

[Beyonce] (Ay) Let's not kill the karma...

(Ay) Let's not start a fight...

(Ay) It's not worth the drama
For a beautiful liar.

[Shakira] Can't we laugh about
it...

(Oh) It's not worth our time...
(Oh) We can live with-
out 'em...
Just a beautiful liar.

[Shakira] Tell me how to forgive
you

When it's me who's ashamed...

[Beyonce] And I wish could free
you

Of the hurt and the pain...

(Both) But the answer is simple
He's the one to blame.

[Beyonce] (Ay) Let's not kill the kar-
ma,

(Ay) Let's not start a fight,

(Ay) It's not worth the drama,
For a beautiful liar.

[Shakira] Can't we laugh about it,

(Oh) It's not worth our time,

(Oh) We can live without 'em,
Just a beautiful liar.

ГДЕ СЕ ЉУБЕ ЗЕМУН И НОВИ БЕОГРАД?

У питању је опклада,
а нисам знала кога да
питах него „Забавник”.

Мој друг тврди да је

Општина Нови Београд од
Бранковог моста до хотела
„Југославија”, а ја мислим да део
до зграде СИВ-а припада
Општини Земун. Ко је у праву?

ДАНЧЕ
Земун

BEAUTIFUL LIAR

Ay, Ay, Ay
Nobody likes being played
Beyonce, Beyonce
Shakira, Shakira (hey)...

[Beyonce] He said I'm worth it,
his one desire...

[Shakira] I know things about 'em
that you wouldn't wanna read
about...

[Beyonce] He kissed me, his one
and only, (yes) beautiful liar...

[Shakira] Tell me how you tolerate
the things that you just found out
about...

[Shakira] You never know...

[Beyonce] Why are we the ones who
suffer...

[Shakira] I have to let go...

[Beyonce] He won't be the one to
cry...

[Beyonce] (Ay) Let's not kill the karma,

(Ay) Let's not start a fight,

(Ay) It's not worth the drama,
For a beautiful liar.

[Shakira] Can't we laugh about it,

(Oh) It's not worth our time,

(Oh) We can live without 'em,
Just a beautiful liar.

[Shakira] I trusted him, but when I fol-
lowed you, I saw you together...

[Beyonce] I didn't know about you then
'till I saw you with him again...

шездесет четири

У информативној служби Општине
Нови Београд рекли су нам да постоји
јасна граница која одваја Земун од
Новог Београда и да се она налази код
хотела „Југославија” (овај хотел у
саставу је Земуне). Нажалост, Данче,
изгледа да си изгубила опкладу, јер је

зграда СИВ-а ипак део
новобеоградске
општине. У

информативној служби,
у Булевару Михајла

Пупина 167 (први
спрат), рекли су нам

да, уколико желиш,
можеш да их посетиш

и добићеш план
Новог Београда. Или,

изађи на сајт:

www.beograd.org.yu

и ту ћеш наћи план

главног града

Србије ■

Здраво Забавнице!

Твој сам велики љубитељ и читалац, па те
молим да објавиш ово писмо.

Зовем се Филип и имам 15 година.

Њожавам да читам, пишем и тирам филмове.
Вашу историју, митологију, археологију, јахање...
Свако ко би желео да се дописује и стисне
доброг пријатеља, нека ми пише на:

Филип Карић
Београд Петровића 6.
21 000 Нови Сад

Унапред захваљујем, Ваш верни читалац,

Филип

РЕШЕЊЕ
РЕБУСА

Ф Р У К Т О

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
5. 10. 2007.

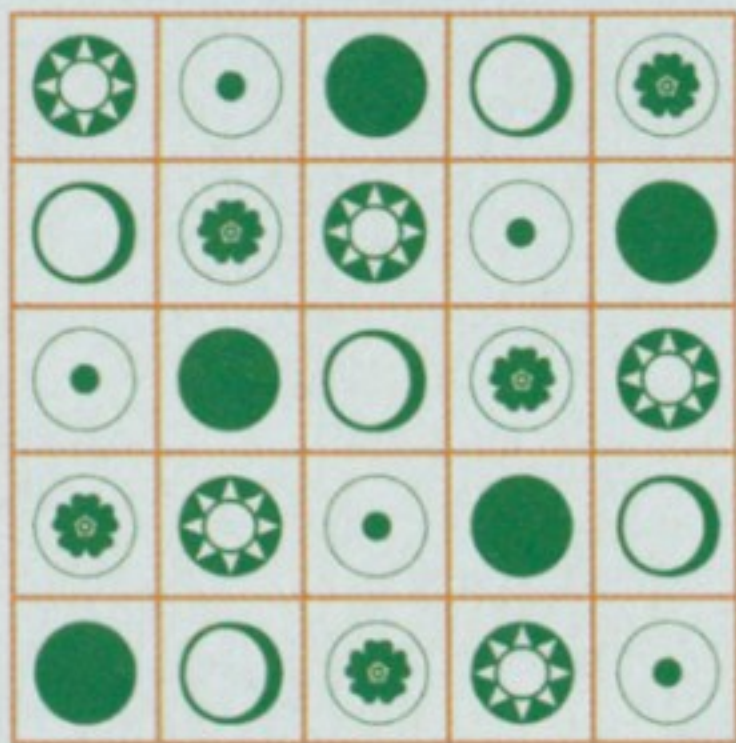
ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. ПЕШАК И БИЦИКЛИСТА

Како бициклиста превали сваког часа четири пута дужи пут, он ће за исто време (колико је путовао пешак) прећи четири пута дужи пут, а пошто два пута дуже путује, његов пређени пут је $18 \times 8 = 144 \text{ km}$ ■

2. СИМБОЛИ

3. КОЈИ БРОЈ НЕДОСТАЈЕ?

У сваком реду (колони) други број је за 2 мањи од збира првог и трећег. Према томе је $? = 7$ ■

4. ЧУДНА ПРОДАЈА

Сељак је донео 127 јабука ■

5. КУПОВИНА

За две оловке Наташа је потрошила 4 динара, а њен брат 81 динар (9 оловака по 9 динара). Како је Саша купио више оловака од Тање, то значи да је Саша купио 7 оловака по 7 динара, а Тања 6 по 6 динара. Зато можемо закључити да је Дејан Наташин брат ■

6. УПОТПУНИТЕ НИЗ!

По законитости $n^2 - 1$, $n = 1, 2, \dots$ дати су чланови низа, те је $? = 15$ ■

7. ДВА БРОЈА

Нека су x и y у тражени бројеви. Из услова задатка имамо да је $0,4x = 0,6y$, или $x : y = 3 : 2$. Сада није тешко утврдити да је $x = 72$, а $y = 48$ ■

8. НАЕЛЕКТРИСАНА ТАБЕЛА

Дајемо једно од решења ■

0	-	0	-
0	-	-	-
+	+	+	+
+	-	0	0

10. ДВЕ ПРИЈАТЕЉИЦЕ

Олга је била у праву. Маријин отац има 54 године, док отац њене мајке, деда с мајчине стране, такође има 54 године ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Бир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)-... - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 cm

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Кирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

Бескомпромисност, Ентони, Емилио, ур, Торп, ремиза, лепо, м, матине, е, харем, емират, норме, грб, нон, мио, пиони, мо, рани, Спајдермен, Иж, алвеола, ситни ■

ВОЋНИ АНАГРАМ

Мандарина

ИСПУЊАЉКА

Ризлинг, кадарка (карика, сликар, позади, Полгар, приори, Моника, вигвам) ■

ДОМИНО УКРШТЕНИЦА

А, алат, обрадити, ул, оркани, Папас, Луис Хамилтон, кк, Асти, нос, есер, р, таоци, клот, име, Фернандо Алонсо, Ари, рал, ролетна, з, Ноа, авизирати, алаун, Нони, анас ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

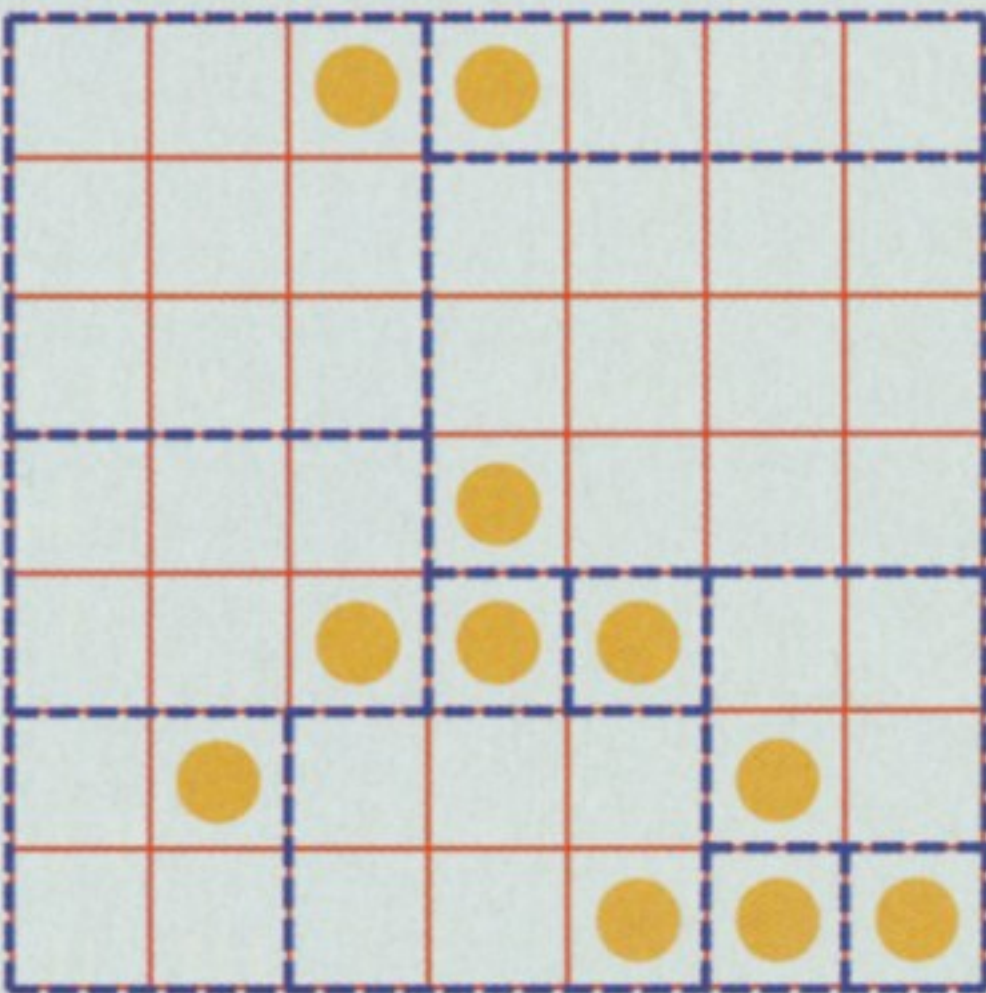
„Неустрашива”, Џоди Фостер, алас, мир, чв, м, разарач, р, ед, Рон, Флаш, надир, Отава, Ант, Албанац ■

ПОГАЂАЉКА

Брисел

С. Б.

9. ЈЕДАНАЕСТ КУГЛИЦА

Предлажемо ово решење, а ви покушајте да нађете још неко ■

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2904

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника” изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић

Заменик генералног

директора Вернер Херић

Директор Матијас Вајмер

Главни и одговорни

уредник Зефирино Граси

Издаје

ПОЛИТИКА Магазини ДОО

Штампа

ПОЛИТИКА АД

Графички уредник

Горан Војиновић

Редакција

Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Петар Милатовић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција

Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тиљев

Секретаријат

Зорица Филиповић

Редакција

„ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК”
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони

секретаријат 330-1452; 330-1456

техничка редакција

330-1454

централа

3373-111

претплата

330-1617

Опласни сектор

Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.
6 месеци 2.317,00 дин.

Текући рачун код Комерцијалне банке

АД Београд: 205-97096-91

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK

АД Београд је: 265-1100310005857-35

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК”.

Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка: 126 EUR. III група – Америка – Аустралија: 132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM

MAIN DE: DEUTDEFF

Korisnička banka: 100 9363029 0000

RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd

SWIFT CODE: RZBSRSBG

Korisnik: RS35265100000002543779

POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II DRESDNER BANK AG Frankfurt am Main,

Germany SWIFT CODE: DRESDEFF

Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA

AD, Beograd, Sv. Save 14

Serbia

SWIFT - BIC: KOBBSRSGXXX

Korisnik: RS35205002000984500033

POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd

Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист **Забавник**

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines

- 11000 Београд,

Булевар деспота Стефана 24/1,

Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Званично
испитивање
тиража
(одитовање)
врши

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

**Акција Војске Србије
за децу од 6 до 12 година**

НАЦРТАЈ ЦРТЕЖ ЛЕТИ ХЕЛИКОПТЕРОМ

**МАШТАШ ДА СИ ПИЛОТ?
У ХЕЛИКОПТЕРУ
У ПРАВОЈ ПИЛОТСКОЈ
ОПРЕМИ?
ОСТВАРИ СВОЈЕ
СНОВЕ!**

Нацртај како ти видиш Војску Србије.
Награда за 12 најбољих је летџ војним
хеликоптером! Управо ти црташ
чиниће календар Војске Србије.

Аушоре још 50 цртежа очекују
и групе награде – шоље Војске Србије,
тајце, качкеши, ђивесци.

Њихови цртежи биће објављени
у књизи децјих цртежа „Деца Србије
о Војсци Србије” а они ће бити
специјални гости на вежби поводом
Дана Војске Србије 2008. године.

**ДРУЖИЋЕШ СЕ
СА ПИЛОТИМА, ПРОБАТИ
ПИЛОТСКУ ОПРЕМУ,
РАЗГЛЕДАТИ РАЗНЕ
ТИПОВЕ АВИОНА...**

ПОЖУРИ!

**ПОШАЉИ ЦРТЕЖ
НА ПАПИРУ ФОРМАТА А4,
ДО 31. ОКТОБРА, НА АДРЕСУ
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ,
УПРАВА ЗА ОДНОСЕ СА ЈАВНОШЋУ
БИРЧАНИНОВА 5, 11000 БЕОГРАД
СА НАЗНАКОМ „НАЦРТАЈ ЦРТЕЖ
- ЛЕТИ ХЕЛИКОПТЕРОМ!”
НА ПОЛЕБИНИ ЦРТЕЖА НАПИШИ
ИМЕ И ПРЕЗИМЕ, АДРЕСУ И ТЕЛЕФОН.**

**ВИШЕ ИНФОРМАЦИЈА НА
www.vojska.mod.gov.yu/deccjicrtezi**

РЕКЛИСУ

Само је
добар
човек
срећан.

Д. Обрадовић

Нема
срамотније
заната
од данубе,
бесослице
и лености.

Досијеј Обрадовић

Не правимо
се ђамејнији
од свију, што је знак
варварства.

Навикавајмо
младеж на добро,
од штога све зависи.

Зао човек тражи
повод да учини зло,
а кад не може да нађе,
он и тако чини што
је наумио.

Срамота је да ђрговци
предузимају толика дуђа
ђуђовања морем да би
стекли имање, а млади
људи ни то сувом неће да
ђуђују да би ђобољшали
свој ум.

Нека се нико не ђоноси
у својој срећи. Не знамо
какви нас дођађаји још
на свету чекају.
Људи смо, свашта нам
се може дођодити.

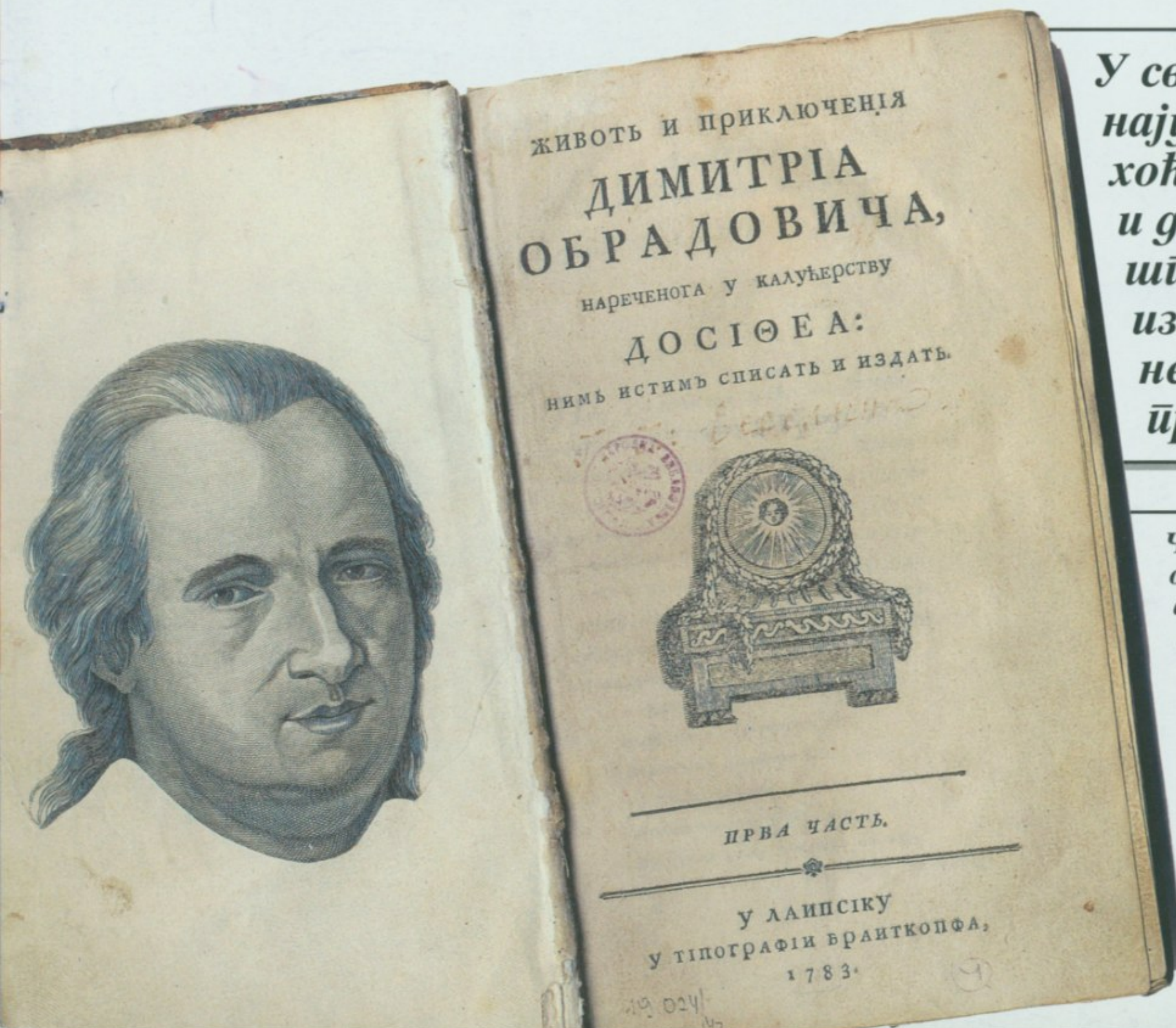
Карактер
човека
ђо бесеђи
се ђознаје.

Ко мнођо ђовори, обично
мало мисли и расуђује,
а и оно што мисли све му
је неђостођано и замђшено;
језик му ђред ђамеђу ђрчи,
ниђи је кађар дађи себи
времена да расуђи о оном
што мисли ређи

Нема ђорих ђуди од
оних који се ђрођиве
ђросвеђивању
и образовању народа.
Такви, да мођу,
Сунце би уђасили.

У сваком роду и језику
нађужаснији су они ђуди који
хође за Бођа више да ревнију
и да се стђарају више неђо
што сам милостиви Бођ
изискује, и који мисле да њих
нема сва би божђа слава
ђрођала.

Часна и разумна жена ако ће и ђрсто биђи
обучена, достођна је високој ђођовања,
а она суђейна и бесђослена цифрашица,
кођој се са шуђтањем свилених хађина
окређе и мозак, расђежу јођ се речи као
цицвара, где се о бесђослицама
и ђодсмевању друђоме не ђовори ђу она
ниђе ђрисуђна – ђаква нек се сакриђе и
нек не излази из куђе, она је за какав
ђурски сарај, а не за слободне ђуде,
где се ђамеђи и разум ђледа и изискује.

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

